Sex exercitationes medicinales de quibusdam morbis chronicis: quarum prima est, de hydrope; secunda, de diabete; tertia, de hydrophobia; quarta, de lue venerea; quinta, de scorbuto; sexta, de arthritide / [Martin Lister].

Contributors

Lister, Martin, 1638?-1712

Publication/Creation

Londini : Impensis S. Smith & B. Walford, 1694.

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/ermpx59t

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
https://wellcomecollection.org

F. II
17/e
33794/A

Att. IV.
285.

117

MARTINI LISTER
SEX
Exercitationes Medicinales
De Quibusdam
MORBIS CHRONICIS:
QUARUM.

Prima est, de Hydrope; *Secunda*, de Diabete; *Tertia*, de Hydrophobia; *Quarta*, de Lue Venerea; *Quinta*, de Scorbuto; *Sexta*, de Arthritide.

In quibus singulis

Non solùm *morbi ratio* ex nuperis ferè anatomicis notitiis exhibetur, *cum ampla Ægrotorum varietate*; sed etiam remediorum, maximè *appropriatorum*, *natura & usus*, ex veterum medicorum fide ac authoritate, brevitèr explicantur.

Hunc Librum cui Titulus *Sex Exercitationes Medicinales de quibusdam Morbis Chronicis*, &c. dignum judicamus qui

Imprimatur.

Thomas Burwell, Præs.

Samuel. Collins, *Fr. Slare*, *Wilhelm. Dawes*, *Tancred Robinson*, } Censores.

Datum in Comitiis Censoriis, ex Ædibus Collegii nostri, 1 *Junii*, 1694.

LONDINI,

Impensis *S. Smith* & *B. Walford*, ad Insignia Principis, in Cœmeterio D. Pauli, MDCXCIV.

304516

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

AD LECTOREM.

DUO sunt, Lector, de quibus te paucis monere volo. Unum, si quæras, quorsum ipse hosce Tractatus scripserim; hujus rei rationem, ut opinor, satis bonam in ipsa præfatione illorum primi exhibui; nempe exercitii causa, & quod fere emeritus sim. Alterum, cur illos, me vivo, prodire in lucem sinere velim: hujus sane rei aliqua excusatio texenda esse videtur, ne vel vanus esse, applausumque captare, vel ægrotorum copiam sollicitare, credar. At neutrum horum est; nam diu me tædet pigetque optimæ artis præ infirma valetudine. Quid ergo est, si neque questus causa, nec spe gloriæ hæc scripserim; solo veritatis amore ductus,

si responderem, an non hoc sufficeret, ut vel illo nomine scriptionis veniam merear? At præsentis editionis alia, ingenue fateor, ratio est; nam, cum ex multis annis nihil equidem edere, præter Historiam naturalem meditatus fuerim; id ab aliquibus severioribus, etiam nostræ facultatis hominibus, mihi vitio versum fuisse tandem intellexi. At sciant velim, me ab illorum invidia minime moveri. Sit hæc vanitas nostra, (cum doctissimo Peiero loqui lubet) qui ex rerum natura ipsum naturæ ordinem intueri ac asserere studemus. Scrutentur demum alii quicquid velint, studium tamen istud, etiamsi tanquam vanum inique traducatur, mihi semper potius erit, quàm nugax futilisque *multorum* loquacitas. *Verum cum innuere volunt, me medicinam perfunctorie tantum facere, nec artem præcipuam coluisse; ex his paucis tractatibus discant, me medi-*

medicam artem ex ipsis fontibus curasse, illamque totam ex Adversariis *propriis eadem ratione, qua hic fecerim, si opus esset, adornare potuisse.*

Hinc insuper satis, ut opinor, liquet, me, etiamsi improbo labore novas *semper res in Historia naturali molitus sim,* veterem *tamen medicinam præcipue instituisse. Ut autem ita facerem, hæ præcipue causæ me moverunt.*

Imprimis, quod animadverti ipsos morbos non multum mutatos fuisse ab antiquis seculis ad hunc usque diem, si victus & cœli ratio habeatur. Imo hactenus nullum novum morbum (de Acutis loquor) qui non facillime ad Antiquorum classes referri, eorumque descriptionibus concludi potuerit, didici, aut observavi : quæ tamen quorundam nostrorum hominum frivola jactantia ac vana credulitas est!

Ad medicamenta vero quod attinet, quatenus illa veteres exhibuerunt, ex propria praxi & usu confirmare diligenter studui. In hoc itaque Specimine non alienum a rebus medicis fore credidi, si illorum virtutes privatim *ab ipsis fontibus deducerem; nempe a notissimis ac indubitatis illorum effectibus Chirurgicis; ut sciant nostri homines quantum debemus antiquæ Chirurgiæ, præ nova Chymia, aut ulla hypothetica doctrina, in medicamentorum facultatibus cognoscendis.*

Quod autem ad novos *morbos* Chronicos, *qui tamen pauci sunt, pertinet; remedia quoque sua similiter explicui.*

Usus vetusto genere, sed rebus novis.

Vnum illud addam, Medicamentum me sine invidia primum, quantum

tum scio, hic edidisse ad comprimendam Gonorrhæam; *ne aliquis agyrta audax simili secreto amplius æstimetur, &*

Verbosis adquirat sibi famam strophis.

Illo certe a multis annis cum successu usus sum; at methodus, (idque sedulo moneo) temeraria est, nisi infinita cura, & appropriatis catharticis, aliisque antidotis illam persequamur, ut venenum in vasis excretoriis restitans, alio revulsum, diligenter expellatur.

Hos Itaque paucos repræsentatos *Tractatus Medicinales, utpote imperfectiores, & raptim scriptos, pene invitus edidi, ut severitatem frontis aliquorum nostrorum hominum aliquantulum placarem, cum quæ de rerum natura scripserim, nasute distrinxerint. At hæc quoque nimis insulsa esse, forte*

iidem dicent, quod novos *homines nostros veteribus postposuerim.*

Quid ergo possum facere tibi, lector Cato,
Si nec Fabellæ te juvent, nec Fabulæ ?

Redde itaque mihi vices reprehendendi, o antiquarum rerum fastidiose!

Imprimis illud tibi notari volo, in Morbis Acutis, *ubi auxilia non multa, eaque caute admodum adhibenda sunt, citra modum finemque præscribere solemus; omnemque adeo crisin subinde turbamus; unde Prognostica (in quibus tamen summus honor & securitas medici est) e re medica exulent, necesse est. Contra vero in morbis* Chronicis, *ubi id licitum est, & valentissima medicamenta dare oportuit, ibi nihil agendo, aut inutilibus, nescio quibus, remediis, Hypothesi alicui hodiernæ* insitivis *(nam quo speciosior ali-*

alicujus Hypothesis, eo formularum, ut video, remediorumque feracior esse solet) tempus trahendo, in perniciem tandem ægrotos præcipitamus.

Quod autem ad remedia nostrorum hominum attinet, & quæ nunquam, *& quæ* intempestive *in lucem veniunt, ex æquo respuo. Etenim, ut* arcana *Adeptorum nigro prorsus puerperio nascuntur, lucemque abhorrent; ita hypotheticorum hominum* abortiva *remedia fere tanquam inutilia cassaque, si non utique noxia, habenda sunt. Utrique sane homines monstra quædam, scilicet in authorum suorum duntaxat cerebro nata, pro remediis nobis passim venditare solent.*

A priori *quidem & morbos, eorumque curationes expediri posse, votum est*; at donec *illud fiat, liceat mihi ex* posteriori, *nempe ex chirurgicis medicamentorum notitiis, cum veteribus,* tuto medicinam facere.

At

At non is sum, qui veterum adeo de re medica doctrinam pertinaciter amplectar, ac si nulla ei accessio nova fieri potuerit; aut qui speculationum commenta, *sive ea antiqua, sive hodierna fuerint, tanquam vana rejiciam. Etenim in utrisque insignem utilitatem esse libenter agnosco: in* illis, *certe ut medicamenta ab iis inventa, suis morbis recte adhibeantur; in* his *vero, ut cum morborum, tum remediorum rationes ex novis inventis anatomicis, chymicisve, pro summa fœlicitate atque indefessa hujus seculi industria, profectuq; in rebus naturalibus indagandis expediantur.*

Cum vero ex novis nostris medicinæ Scriptoribus alii sint, qui dum Philosophiam magni faciunt, rerum interim naturalium diligens *scrutinium, ac si supervacua disciplina esset, despiciunt; hos vel eo nomine pessime de medicina meruisse affirmo,*

affirmo, quod cum eorum jejuna *philosophia sit, nihilque fere in rerum natura præter* meras fictiones *aut (quod ad idem redit)* chymica, *nescio quæ,* commenta *jactitet ; tam paucis tamen macrisque rerum naturæ imagunculis instructi, contra veterum dogmata, multiplici experientia ac certitudine stabilita, de novo* rem medicam interpretari *atque* exhibere *ausi sunt.*

Alii autem ex iis quoque vituperandi sunt, qui veteribus modernisque prorsus inconsultis, spretisque, suam in morbis expiscandis facultatem, sua remedia, suam Philosophiam ; quæ tamen, ut illi volunt, minime pro dignitate acquiri potest ; at

Qui facere quæ non possunt, verbis elevant ;

Suam insuper in medicina facienda prudentiam, methodumque ; suam denique

nique experientiam, trito, *si diis placet*, & naturali cogitandi modo (*ipsissima eorum verba pono*) *innixam*, *vehementer extollunt*, *omnemque præterea scientiam medicam*, *artem studiumque dialectices susque deque habent. Atque hæc hactenus*; *ipsas Exercitationes aggrediar.*

Elenchus

Elenchus rerum maximè Memorabilium in unaquaque Exercitatione.

De HYDROPE. Pag.

PRæfatio *de Hydrope*, 1, &c.
De Potionibus, *& earum variis generibus*, 4
Hujus Morbi deſcriptio *brevis*, 8, &c.
Caſus *nonnulli varii cum remediis*, 11, &c.
Cauſa *ſive* origo *hujus Mali*, 41, 42
Methodus Medendi, 42, &c.
De Elaterio, *& ejus virtutibus in hoc morbo*, 43, &c.
Succi radicis Ebuli *deſcriptio & virtus*, 53
Subtercus *&* Aſcites *quomodo differunt*, 54, 55
Croci metallorum *quales effectus*, 55
Iridis Succi *uſus & effectus*, 57
Euphorbii *natura & Doſis*, 58, 59
Bryoniæ albæ *ad hoc malum virtus*, 59
Gambogium, *quî confert ad hujus morbi curationem* 60
De Hydragogis metallicis, *& imprimis de* ſquamæ æris *virtutibus & variis doſibus*. 61
De Flore æris, 62
De Ærugine æris, ibid. & 63
De Atramenti ſutorii *virtute*, 63
De Chalciti *&* Myſy Sory, ibid.
Magiſterium Veneris *unde confici poteſt*, ibid.
De Lapide Cœruleo *&* Armenio, ibid.
De Lapide Lazuli, 64
Artificium Authoris in conficiendo Ens Veneris, *ſive* Flores Salis Armeniaci *eleganter cœruleos*, 64, 65
Animadverſiones *quædam non inutiles*, *à* pag. 65, *ad fin. Tract.*

De

De DIABETE.

Pag.
Differentia inter Hydropem *&* Diabeten, 71
Diabetes descriptio, 71, &c.
Casus *varii hujus Mali, & eorum Curatio,* 77, &c.
De hujus morbi Causis, 84
Variæ præscriptiones *ad hoc Malum,* 85, &c.
Digressio *de* Fontibus Medicatis, 89
Fontis Novi Hoxdonensis *aquæ* Judicium, 90
Fontis Streethamensis *aqua describitur,* 92
Rationes *præcipuorum in Diabete Symptomatum exponuntur,* 96
De hujus morbi Remedio, 99
Lac, Fructus omnigeni, *&* vinum Meracius *ad hunc morbum debellandum valent,* ibid.
Hieræ *descriptio, & ejus efficacia contra hoc malum,* 100, 101

De HYDROPHOBIA.

Hydrophobia *quare sic dicta,* 105
Unde hic morbus ortum habet, & modus infligendi, 105, &c.
Casus *nonnulli verè mirifici,* 113, &c.
Hujus mali ratio, 128, &c.
Remedia *in hunc morbum varia sunt,* 136, &c.
Mantissa *de Corticis* Peruviani *exhibendi Tempore,* 147
Animadversiones in Salium, 150

De

De LUE VENEREA.

Pag.
LUis *succincta at non inelegans* descriptio, 157, &c.
Conjectura probabilis *de hujusmorbi Origine* 158 &c.
Hujus Mali causa Efficiens, 162, &c.
Casus *nonnulli, cum eorum remediis & præscriptionibus*, 165
Methodus Medendi, *à* pag. 181, *ad fin. Tract.*

De SCORBUTO.

SCorbuti Descriptio, 193, &c.
Quibus differt à Lue, ibid.
Ejus Causa efficiens, 195, &c.
Historiolæ *quædam cum præscriptionibus*, 203, &c.
Hujus Morbi Remedia, 215, &c.

De ARTHRITIDE.

UT *distat* Rheumatismus *ab* Arthritide, 1
Arthritidis Descriptio, ibid. & seq.
Hujus Doloris Causa conjuncta & antecedens, 7
Quæstiones quædam de Podagricis respondentur, 10
Historiolæ *quædam cum præscriptionibus propriis*, 12
Prognostici illius, De hujus morbi insanabilitate, *discussio*, 30, &c.
Varia remedia *contra hoc malum exhibita*, 36, &c.

Juxta finem uniuscujusque Exercitationis dissertatur de Remediis ad Morbum propriis, *& eorum* Natura & Usu.

Plura

PLura sunt, ut video, menda quam quæ facilè corrigi possint, quæ propter festinationem, ex adversariis dum observationes raptim excerpserim, eásque vix relegerim, irrepserunt, Multo tamen eorum maximam partem hic notavi; cætera (quæ forte pauca non sunt) tuæ fidei, lector, & curæ committo.

ERRATA.

P. 2. l. 1. *silentio tacere.* p. 13. l. 17. *& quæ.* p. 15. l. 26. *solent.* p. 28. l. 21. *nate.* p. 31. l. 16, 17. *vir multatus.* p. 36. l. 11. *prohibitio.* p. 41. l. 4. *senserunt.* l. 21. *tuentur.* p. 44. l. 1. *Dioscoride.* l. 17. *Scribonius Largus,* & ipso paulo antiquior, *Dioscorides.* p. 46. l. 1. *sagam.* p. 48. l. 8. *propter.* p. 54. l. 9. dele *apud.* l. 11. *veratro.* p. 61. l. 21. *Victoriati.* p. 66. l. 19. *aut Hybrida, quoddámve iners medicamentum.* p. 67. l. 19. *hic.* p. 74. l. 24. *hoc morbo.* p. 84. l. 5. *tinctura.* p. 85. l. 27. *Septicam.* p. 90. l. 11. *ægroti ipsi.* p. 91. l. 7. *Uncias.* p. 93. l. 15. *nugari.* l. 17. *suis conjecturis.* p. 101. l. 9. *posuit, inque.* p. 161. l. 3. *voracitas.* p. 183. l. 16. *potius à.* p. 173. *l.* 15. *quaque.* p. 198. l. 10. *maculas purpureas.* p. 207. l. 20. dele *id.*

De ARTHRITIDE.

P. 7. l. 15. *Tubercula.* p. 16. l. 13. *nulli.* p. 20. l. 14. *agarici.* p. 24. l. 17. *superbilat.* ibid. l. 22, *nono.* p. 31. l. 8. *uspiam.* p. 34. l. ult. *rusticaretur.*

Exercitatio Medicinalis

DE

HYDROPE.

PRÆFATIO.

CUM propter adversam Valetudinem, quâ, ingravescentibus Annis, magis magisq; affligor, vitam mihi minùs laboriosam & Domi, quantum ferant negotia, sedentariam, viribus restituendis; libens Amplector, quæ 26 annis & amplius, quibus Medicinam feci, occurrerunt memoriâ digna, ea jam in lucem edere mihi haud injucundum est.

Veterum autem Doctrinam libentèr sequor, quorum labores non negligendi sunt, ut moris est, nuperis quibusdam scriptoribus nostris. Addant per me licet, emendent, illustrent, suisq; quæq; hypothesibus novis *facta* interpretentur; at vanum est, & levis & mali instituti ingenij indicium, *Authores multis sæculis*

approbatos, vel alto ſilentio, vel perfunctoriè, memorare. Imò verò, ſi eorum definitionibus & morborum deſcriptionibus non adhærebimus, *inutilis* erit omnis *Inſtitutio.* Hinc in quotidianis conſiliis noſtris tanta diſcordia eſt, quaſi Doctrina omnis Medica de lana caprina, aut de lacte gallinaceo eſſet; ſcilicet de rebus nuſquam exiſtentibus: Adeo, ſinguli videmur *autodidacti*, & minimè in Doctrinam aliquam *communem* conſentimus.

At *nova* (inquies) morborum genera, & Epidemica *quotannis* oriuntur: Illa autem annua proles, ut opinor, cerebri vacui imaginatio & mera figmenta ſunt. Veteribus attendant velim, ubi ea mala multò accuratiùs depicta & in ſpecies diducta habebunt; ut eorum vana & ſupervacua diligentia ſit. Atq; hæc ſatis dicta ſint de vaga, & inſtabili quorundam Medicinæ Theoria.

Alii autem ſunt, qui *Medicamentorum* etiam *Paucitatem* jactitant; & de Ruina Scientiarum ſeſe magni faciunt. At non credendum eſt his hominibus; meram ignorantiam, aut, ut mitius dicam, ſtudiorum ignaviam, ſive deſuetudinem, & oblivionem prodentibus. Sed de his plus ſatis: ad ipſos morbos accedo.

Cum *Hydrope* autem incipiam: Ex tribus verò Hydropicorum generibus, *Aſciten*

ten maximè intelligo. Nam cæteri rariores sunt; omnium autem rarissima Leucophlegmatia, si fortè in *Anglia* contingat, scilicet ex veterum descriptione & notitia. Is autem morbus è Popularibus hujus magnæ urbis præ cæteris impræsentiarum grassari videtur. Quòd autem res ita sit, appello *Rationes Publicas mortuorum, hebdomatim editas.* Cùm verò is morbus longus sit, ejus increscendi rationes à victu mutato quærendæ sunt: Nam Morbi Chronici ferè à nobismet ipsis, aut certe à causis quibusdam evidentibus, oriuntur. At inquies, Hydrops Ascites, ut per se incipit, ita sæpè alteri vetusto morbo, maximéq; Quartanæ, supervenit; imò *omnium* morborum *vitium* veteribus dictum est. Respondeo, Morbos jam paucos esse, qui Chronici & Populares sunt, præter Luem Veneream, & Phthisin, de quibus infrà plura dicere meditor. Febres verò Intermittentes minùs ex decennio grassatæ sunt; & ubi iis jam Homines afficiuntur, citò & tutò jam curari solent notissimo remedio ex Cortice Peruviano, sine metu alicujus Hydropis supervenientis; aliæ itaq; causæ, quàm quæ olim assignari consueverunt, investigandæ sunt. At in multis victus hodiernus hujus urbis salubrior est, quàm olim fuit; jam enim olerum plurimo-

rum generum largior proventus; jam fructuum optimorum copia incredibilis eſt, quæ quidem olim huic urbi multùm defuerunt, &, ad maximam vicinarum gentium admirationem, tota ferè *carnivora* fuit. Atque hæc dicta ſint de cibo.

De *Potionibus* autem alia res eſt; ſiquidem multo deteriores ſunt. Etenim potiones *Cereviſiæ* dictæ ſumma diligentia & arte olim confectæ ſunt, & ſine fraude ad maturitatem quandam coctæ, ſive eæ meræ hordeaceæ, ſive cum lupulo conſervatæ; jam verò falſi ſumus, cereviſiæq; omnigenæ *fucatæ*, &, minùs quàm par eſt, coctæ ſunt. Fucum autem in coquendis cereviſiis faciunt plurimis modis, vel ipſius ſalis culinarii, quæ una ex Hydropis cauſis; (huic fidem facit autoritas Cæl. Aureliani, ex coadcervata bibentium tranſvoratione, & magis ſi *ſalſa* fuerit aqua) vel calcis vivæ, vel ſacchari fœcum (in quibus omnibus mira eſt vis cauſtica) admiſtione. Non opus eſt plura memorare. Aliam tamen *novam* cauſam intactam non relinquam ſuperiori, nempè cereviſiarum ſale confectarum valdè affinem; ſcilicet illa annua, & ſolennis Aquarum Mineralium, *ſale calcario* ex abundanti ſaturatarum, ingurgitatio. Etenim hæ jure merito & ſupra modum

ſalſis

ſalſis aquis, iiſdémq; inſuper purgantibus, annumerandæ ſunt; adeóq; duplici nomine illarum helluones male mulctari poſſint. Profectò apud eundem antiquum authorem & frequentata medicaminum potio, ac ſalſi alicujus liquoris potus, æquè perniciosi habentur.

Adhæc, *Pomatia* & *Vina* quomodo adulterentur, extant *Tractatus*, ab ipſis rerum maleficarum authoribus publicati. At hæ Potiones uſitatæ, & ſemper Angliæ notæ fuerunt; in his adeo vitium, ſi quod ſit, bibendi exceſſus eſt; una quidem è cauſis Hydropicorum notiſſima, & tamen pauci apud nos Hydropici, niſi his *nuperis* annis.

Amplius itaq; de Potionum generibus, quæ nobis reſtant, inquirendum eſt. En autem *nova* earum *progenies*, *à Vino*, & cereviſiis uſtis, ſive igne toſtis, *Spiritus* vini *dicti!* Hæc fundi noſtri calamitas eſt; hinc illæ lacrymæ! Etenim hi Spiritus, ſive meri, ſive multo lenocinio medicati, ſi aſſiduè & multùm bibantur, plurimos in Hydropen præcipitant. Atque utriúſq; ferè ſexûs deliciæ ſunt; & privatim apud mulieres varia arte certatim confici ſolent: imò verò nos ipſi medici culpandi ſumus, adeo omnia alexipharmaca apud nos vileſcunt præ iſtiuſmodi ſpiritibus medicatis: illorum tamen uſum

laudo; abusum tantùm & excessum jam vehementèr reprehendo.

Ut autem rem planè conficiamus, scire oportet Spiritum vini dictum esse ex *Sarcoticis*, quæ scilicet carnem exedunt: idq; certo constat ex lotione vulnerum, gingivarum, & ubi faciei, fuci loco, adhibetur; nimirum vehementèr abstergit, non sine levi aliqua ustione; isque, si assidue utatur, exedit, inflammat. Atque idem est is Spiritus vini in Stomacho, qui fuit extra illum, nempè ad alias exteriores corporis partes admotus: imò verò inassuetis non aliter gulam afficit, quàm si quis vivum carbonem devorâsset.

Qui autem hujus potione se ingurgitant, & Hydropici futuri sunt, primùm stomacho laborant, dolent præcordia, ad frigidas & leniores potiones ferè nauseant, & non merentem stomachum accusant, quasi is naturaliter infirmus esset; cùm revera nihil aliud est, quàm ut ipsi suis deliciis lenocinentur. Nam ita quidem est, Spiritu vini dicto nihil *plenius* est; adeo ut his hominibus, vel ipsum venenum ad vitam eorum conservandam necessarium esse videatur. Tandem ipse Stomachus corrumpitur, à cujus vitio digestio ciborum integra non fit, adeóq; noxius humor in perniciem corporis paratur, tumorémq; inferre consuevit; unde paulatim aqua in Uterum contrahitur.

Cujus

Cujus rei rationes ita deducam : in primis illud è cadaverum Hydropicorum dissectionibus abundè constat, stomachum eorum admodum extenuari, & rubore suffundi ; nimirùm ejus internas fibras, sive villos à Spiritu vini exedi, ipsúmq; viscus inflammari, unde chylus crudus & lentus conficitur : à chylo autem lento ferè pedum tumor, à quibus paulatim in ventrem ascendit aqua. V. Boneti Theatr.

Ut autem clariùs intelligatur, quomodo à stomacho corrupto chylus viscidus fiat, sic calculum ponamus ; nempè, concoctionem fieri ab humore aliquo *intùs* perspirato, qui subitam putredinem in stomacho & intestinis conciliet. Istiusmodi autem putredinis concoctricis unica ratio est, ut dissolvatur & diffluat cibus : unde ciborum putrescentium summa teneritudo est ; imò verò vel ipsius Icthyocollæ, quæ lentissima res est, dissolutio & aquatio est : illud autem superiore aliqua exercitatione satis, ut opinor, probavimus. Contrà verò, ubi stomachus tenuis & inflammatus est, cibum potionémq; protinus vel vomit, vel deorsum in intestina festinanter illum detrudit, certe crudum minúsq; coctum, *i. e.* lentum viscidúmq;. Nam ut chyli *aquatio* digestionis ratio est ; ita ejus *lentor* cruditatis sola notitia est.

Chylus autem crudus sive lentus sanguini non ita facile permiscetur : hinc ferè

inteſtinorum lævitas; & cùm intra venas ſemel receptus eſt, admodum difficilè per communes cloacas rurſus ejicitur; ſanguiniſq; adeo circuitum per venas capillares tardat, impeditq;. Atque hinc omnium malorum in Hydrope facilis intelligentia eſt. Nempè, ſtomachum diximus, ut viſcus primarium officio ſuo potiſſimùm labefactari, totúmq; hominem in malum habitum converti à chylo crudo, lento & craſſo. Princeps itaque cauſa hujus mali ſtomachus vitiatus eſt; unde inter præcipuas Hydropis notas à *cibo alienatio* ſtomachi eſt; item difficilis *ſpiritus*; ſcilicet à pigritia ſanguinis motûs; item propter eandem ſanguinis ad movendum ineptitudinem; facies, *brachia*, & reliqua corporis *ſuperiora* admodum *gracilia* fiunt: ad hæc quoque ipſe corporis *ſitus* plurimùm facit, ut humores craſſi & frigidi in locum *declivem* deorſum maximè defluant; *Pedum tumor* œdematoſus, interdiu magnus, noctu minor; nempè, in arteriis & venis quodammodo ſtagnat lentus ſanguis, & propter ſitum eorum pendulum interdiu ægrè ſurſum promovetur; atque ob eandem rationem ſitus in decubitu contrarius aliquantulùm ſurſum ſanguinem propellit; à digito impacto *in cruribus* locus *cavus* & diu perſeverans antequam reſtituatur: nimirùm, ipſa vaſa ſanguinea aſſiduè præter

modum

modum diſtenta, tandem emolliuntur, reſolvunturque, unde partium vigor & reſtitutio ex toto periit: ſtagnationem verò temporis proceſſu ipſa *extravaſatio* excipit, & vel per ſe, vel levi de cauſa crurum exulceratio, & aquæ ſpontanea eruptio fit: ad hæc, tumor & ſonitus liquoris *fluctuantis* in utero; ubi ſcilicet extra venas aqua liberè inter Peritonæum & inteſtina infuſa eſt. *Ingens ſitis & linguæ ariditas* ſcilicet, cùm pituita oris & faucium ex propria ſua natura lenta ſit, à viſcida & craſſa lympha minimè ſuppleri poteſt. *Urinæ paucæ, craſſæ* & *rubræ.* Sudor nullus; nec enim in ipſis balneis ſudare apti ſunt; ſcilicet propter defectum ſtimuli, id eſt, ſalis Urinoſi: nam in chylo crudo & lento ſal urinoſus non extricatur; renéſq; adeo, cæteriq; cutanei ductus, nec urinam, nec ſudorem conficiunt, quòd ſal deficit, qui excoquatur. *Tuſſis ſicca*, nempe in arido pulmone pituita ex toto deficit.

At non ignoro præter cruditatem, alias Hydropis cauſas, etiam cùm per ſe incipit, à veteribus expoſitas eſſe; ut copioſus frigidæ potus, cibus flatulentus, & Bupreſtes: id autem animalculum facit ſtomachi infinitum dolorem, totúmq; corpus in ſpeciem Hydropici inflat. At, cùm hæc inter rarò contingentia, maximè noſtra Inſula frigidiore, numerari debent, eas nominâſſe ſatis eſſe videtur.

Ultimo

Ultimo verò loco ad Hydropicos *Curandi rationem* & remedia ventum eſt. Una autem & præcipua medendi intentio eſt; nimirum, ſtomacho priſtinum ſuum vigorem reſtituendi, chylúmque crudum lentúmq; incidendi, éq; corpore illum amovendi: primùm lenioribus, mox, ſi vehementiùs malum eſt, valentiſſimis medicamentis, cujuſcunque demum generis ea ſint.

Cùm autem *remedia*, quæ nos experti ſumus, ſparſim in *Adverſariis* noſtris literis mandavimus, ut eorum ſupervacaneam repetitionem vitem, ipſos Ægrotos cum remediis, prout raptim à me, ſed *fideliſſima* narratione olim exarata ſunt, tranſcribere bono publico non gravabor.

Illud autem te monere volui, me nihil præterquam meras Hiſtoriolas dare ſtatuiſſe; ſed cum aliquot conjecturæ noſtræ, & annotatiunculæ paſſim, ut video in his ſchedis, occurrant, cúmq; eas olim exercitii cauſa, commentatus ſum, eas jam cum remediis communicare cogito, quòd opinioni noſtræ ſuffragia ſatis benè commodabunt.

Item illud alterum Lectorem ſcire volo, me in aliquibus Ægrotis remedia omiſiſſe, in aliis verò pleriſq; adjeciſſe; vel quòd fruſtrà fuere, vel quòd à me omnino nulla adhibita ſunt. Ubi autem profuêre, ea omnino fidelitèr narravi.

ÆGRO-

ÆGROTUS I.

Ex Ebrietate.

§. QUidam (*Browning*) mediæ ætatis vir, ſtrenuus, aſſiduus, infinitus Potator, omnium Potionum & hominum homo, at tenuis, puſillus, facie ſubflammeâ, ex catarrho tunc temporis epidemico, aquâ inter cutem vehementer affectus eſt; ei pedes & femora & imus venter mirum in modum intumuêre, urinæ rubræ & craſſæ vix uncias aliquot 24 horarum ſpatio reddidit, quamvis præ ingenti ſiti aliquot congia quotidie ſiccavit.

Hunc autem ſic ad priſtinam ſanitatem reſtitui intra 14 dies. Femur utrúmq; ex interna parte incidere juſſi longa & profundiore plagâ, cui injectum eſt lineamentum tortile, penicilli inſtar, unguento Apoſtolorum dicto illitum.

Potionis tantum libram, pro ſuâ optione ex quo genere illam habere voluit, diei noctiſq; unius ſpatio, permiſi; idq; religioſè obſervavit, non ſine maximo tormento & inquietudine. Singulis autem quibuſq; tertiis diebus hominem ſic purgavi: [℞ *Succi Ireos* ℥iiij. *Mecoacan gr.* x. *Jalap.* ℈j. *m. f. Potio*] quo vehementer alvus mota

mota eſt. Etiamſi verò (*N. B.*) vigeſies minimum dejecit, tamen Potionis modum quotidianum ne hilum quidem auxi.

Poſt decem autem dies Tumor ex bonâ parte deſiit; & jam ſitis fit tolerabilis.

Poſtremò Hydrope ſiccatâ, aquâ abſinthii ſtillatitiâ uſus eſt, in qua rhabarbarum maceratum eſt: idq; ad confirmanda viſcera. Convaluit, at Fonticulos in utroq; femore cautè nutrivit, & à potione abſtinentiam ad plures menſes obſervavit.

ÆGROTUS II.

Ex Sanguinis ſputo.

§. DOmina *Woodburne* de *Skipwith*, minimùm quinquagenaria, incautè vere, ex gravi tuſſi Sanguinem Spumoſum copiosè excreavit; ad Sanguinem autem comprimendum, is quinquies è brachio miſſus eſt hebdomadæ ſpatio; nam toties malum recruduit.

Ipſe autem Sanguinem, è brachio eductum, maximè refrigeratum, quotidie diligenter inſpexi, eúmq; magis magiſq; ex parte rubra, concreta, diminui notavi; adeo ut ultimâ phlebotomiâ in 10 circiter Sanguinis unciis, concretum rubrum

brum in medio Sero innatans vix latitudinem ſeſquiuncialem & craſſitudinem octavæ partis digiti æquabat, ut qui Sanguis jam videbatur, mox totum ferè Serum fiebat. Poſt aliquot autem hebdomadas eadem mulier Aſcite vehementer affecta eſt, ventre admodum ex aquæ abundantia intumeſcente. Plurima verò fruſtrà data ſunt; tandem in hoc medicamento convenimus ego & alii duo mecum medici ſeniores Eboracenſes, *Wittie* & *Tailour*, quos honoris & meritorum cauſa poſteris commendo, [℞ *Succi Ireos* ℥i. *Elaterii gr.* iiij. *Jalapii*, *Mecoacan an. gr.* xv. *m. f. Potio*:] eo autem vehementer purgata eſt: atq; aqua magnâ copiâ ex abdomine educta eſt: ut quæ antea fere ſemper ob ventris pondus in lecto decubuit, domo exiit, & per viciniam ambulavit: ob ſævitiam tamen medicamenti medicos omnes dimiſit. At poſt 6 menſes eo ipſo morbo ruri mortua eſt.

Annotat.] Hæc autem faciunt ad intelligentiam morbi; Venis aliquibus majoribus intra abdomen ligatis in vivo aliquo animali ex ſero alvus brevì repletur ut Anatomici perhibent. Item ſi venæ Renales ligentur, & aliquis liquor Syphone in arteriam injiciatur, exiit per ureteres, ut Bartholinus filius author eſt; item ipſam veſicam

ficam felleam Phthificis interdum refertam fuiſſe ſero planè inſipido, albo, pellucido, & igne in mucaginem albicantem coagulato, uti perhibet *Benedictus noſter. Theatro Tabidor.*

Venæ igitur pulmonis utriuſq; generis primum infarctæ ſunt lento ſero: à quo impedimento ſanguinis ſerum ab arteriolis Aſperæ Arteriæ effunditur in vaſa glandularum excretoria; imo hoc non rarò accidit etiam arteriis & venis integris & non eroſis, ſed per ſe apertis; & in hoc caſu multò ſeroſior factus eſt ſanguis ab ipſis remediis.

Etenim detur ſanguinem ipſum ſanguificare, ſequetur, quò pauperior & debilior is eſt, eò difficiliùs chylum in ſanguinem converti; at is ſanguis debilis eſt, qui craſſamento ſanguineo (qui in nobis vere ſanguis & ſolus putandus eſt) ex magna parte exhauſtus eſt, novus quidem chylus in venas indies recipitur, & ſanguini commiſcetur; ſed fere crudus is permanet, adeóq; ſerum quidem, non autem ſanguinem proprie ſic dictum, is auget: illud autem ſerum crudum, ubi ad plenitudinem aſſurgit, ſanguinem aggravat, ejuſq; motum impedit, & quia per excretionum officinas, pulmones puta, renes, cutiſq; poros, ſatis copioſè amandari nequit, ipſis extremis tibiarum venulis hæret; & in ipſum

abdomen

abdomen tandem transfunditur mediantibus arteriolis, excretoriis glandularum vasis per anastomoses commissis.

Jure autem hic quæritur, Mulieri hæmoptoicæ cur Ascites superveniat; cùm aliàs gravidæ mulieres, etiam non rarò vetulæ, sterilesq; ingentem sanguinis vim ex utero profundunt, at rarò aut nunquam idcirco Hydropicæ fiunt? Respondeo, Mulierum uterum posse ex toto tolli, sine corporis damno, quasi extra corpus positus esset: item illius partis venas admodum increscere solere, adeóq; sanguinem in se multum continere posse: ex quibus colligo multùm sanguinis ex utero posse profundi de suo penu, reliquo corpore fere integro, aut certe parum pro ratione sanguinis exhausto. Atq; idem cogitare debemus de differentia inter narium assiduam hæmorrhagiam, à qua non rarò Hydrops, in viris, & eorundem hæmorrhoidalium venarum vastam profusionem; nam hæ quoq; venæ tàm in viris quàm in fœminis ob magnum sui incrementum & tumorem, sanguinis copiam præter fidem in se continere solere, quasi extra corporis œconomiam deponeretur. His adde, *Simplicem* sanguinis, quamvis maximam, profusionem, sive à vulnere, sive aliàs in corpore *sano*, Hydrops rarò excipit,

ÆGRO-

ÆGROTUS III.

DOminus *G. Blacket*, miles, ſexagenarius minimùm, diu valetudinarius, ex vehementi equitatione, & quod jecur glande plumbea è ſclopeto minore tranſfixum aliquando habuit; item quòd, neſcio qua febre intermittente, ut videbatur, diu languit: huic autem ſanandæ fontes medicatos atramentoſos ſive ferrugineos agri Eboracenſis diu & multùm hauſit. Exeunte autem æſtate, Febris Cortice Peruviano ex toto depulſa eſt: hinc narium hæmorrhagia fere quotidiana; eo autem tempore huic corpus plenius, alvúſq; ex multis annis liquida, ſcilicet ter quatérve quotidie, reſpondet.

Ineunte verò menſe *Octobri*, venter paulatim intumuit, ſudoréſq; nocturni ex Febre orti, jam ex toto deſierunt, & ſub hoc tempus planè Aſciticus fit cum tuſſi gravi & vomendi cupiditate.

Meæ autem Curæ jam primum ſeſe commiſit; quòd verò eo tempore forte D. *L. Rigley*, ſenex medicus *Londinenſis*, Eboraco commorabat, mihi ſocius datus eſt, is autem chymiæ valde addictus eſt, & in ea arte admodum peritus: Per trinos autem

autem menſes ipſe adhibuit remedia ſua, me quidem conſentiente, & eorum effectus, cum neceſſariis ægri, expectante; ſed fruſtrà data ſunt.

Inter Diuretica illa ſumpſit, viz.

Liquamen Lumbricorum terreſtrium cum ſale Abſinthii ex Vino albo, aut Rhenano.

Item, Balſamum Judaicum verum circiter ʒj. quotidie ad ℥iij.

Item, Semen Geniſtæ contritum ad ʒj. ex Vino albo.

Item, Allii Juſculum ſupra fidem ſapidum & valens.

Item, Cataplaſmata ventri admota ſunt ex ruta, cochleis contuſis, ſulphure, radice Brioniæ, *&c.*

Item, Empl. Sycyonium.

Inter Chimica verò hæc data ſunt, viz:

Bezoar Joviale ad *gr.* vij. bis quotidie. N. B. Ab hoc medicamento alvus vehementer conturbata eſt cum importunâ dejiciendi cupiditate.

Item, Flores Antimonii, fixi dicti, ad *gr.* x. cum Diagridio: hæc autem medicamenta ultimò memorata ipſe D. *L. R.* confecit. N. B. Ab hoc medicamento

vomuit & dejecit non ſine infinitis torminibus.

Item, Poſtridiè viridem bilem vomuit, & inhorruit, quam ardor vehemens excepit, & madore quodam ſubobſcuro deſiit: & ex hoc medicamento diarrhæâ moleſtâ affectus eſt.

Ipſe jam ex febre putridâ decubui, & ferè per integrum menſem foras non exii: ipſe autem recuperatus hæc porrò præſcripta inveni à D. *L. R.*

Rhabarbari cum Abſinthio ex aqua frigida ter quotidie ad Diarrhæam comprimendam: Item *Terræ*, *Japonicæ* dict. ex aq. Ceraſorum ad viſcera firmanda.

Deinde ad 14 dies hoc Diuretico uſus eſt, [℞ *Vini Rhenani* ℔ iiij. *Cinerum Rad. Bryoniæ, Abſinth. Juniper. Perſicariæ an.* ℥j.] Hujus Lixivii ad ℥iiij. aliquoties in die ſumpſit, interdum Seminibus Geniſtæ, & Urticæ Romanæ additis.

At hæc omnia fruſtrà fuere: nam aqua magis magiſq; abundavit, ſitis intolerabilis, nec ulla Urinæ quantitas ſupra conſuetam menſuram.

Jam in lectum amplius decumbere non poteſt, ſed in ſella penſili apertis, fœminarum more veſtimentis indutus reſidere ſolet; item tuſſis multò moleſtior ob pituitæ vitreæ lentorem. His adde, dorſum etiam ad ſpinam digito prementi cedens, viréſq; admodum labefactatæ. His

His visis, humanissimè rogavi ut vices mihi quoque daret præscribendi, neque id tamen obtinere potui sine multo jurgio: ad hydragoga tandem venimus.

Medio itaque Januario sic præscriptum est, [℞ *Succi Hepatices* ℥j. ſß. *Succi Rad. Ebuli* ℥j. *Elaterii gr.* ij. *Vitelli Ovi n.* 1. *Sacchar. Cand.* ʒj. *m. f. Potio.*] N.B. Ex hâc Potione sumptâ xvj minimùm libras aquæ citrinæ dejecit. Quamvis primis horis frigidè sudavit, & pulsus exilis fuit, tamen restitutus est, & placidè eâ nocte decubuit, ac in lecto dormivit: item toto postridie aquas dejecit magnis, at raris sedibus.

Post Triduum verò vires supra spem redière, quamvis interim parùm aut nihil nutrimenti sumpserat, sc. à solis aquis ejectis levatus est: venter autem lino metitus ad tres digitos detumuit & crura pro ratione. Stomachum verò adeo non læsit id medicamentum ut jam cibum gustare potuit, quod antea ex multis septimanis non fecerat.

Intermissis autem aliquot diebus Elaterii granum dimidium tantum, ex succi Ebuli ʒvj. sumpsit, cum Euphoria. Atque iterum Jalapii *gr.* xv. ex succo rad. Ebuli ℥j. Jam magna spes convalescentiæ affulsit, ac cibi appetentia admodum rediit: & vehementi pruritu affectus est, quod non

inter mala ſigna numerari ſolet. Denique Cortic. Peruv. ℥j. in pilulis præſcripſimus, quod ante faciendum erat: at nec de eo remedio, nec de Elaterio convenire potuimus: adeóq; nobis valedixit æger, & iter plurium dierum in vehiculo ingreſſus eſt, quod ſtrenuè & fœliciter confecit; ipſo tamen eodem morbo, æſtate exeunte, mortuus eſt.

Aqua venis concepta facilè effundi poteſt, at quæ natat inter peritonæum & inteſtina ſolo *Elaterio* aut *Euphorbio* educitur. *J. Hearnius ad Aphoriſm.* Quod Ptarmica faciunt in naribus, idem hæc medicamenta in inteſtinis efficere videntur; *i. e.* pituitam vehementer movent, ſcilicet è glandularum ductibus excretoriis, quibus infinitis inteſtina ſcatent, aquam validè exprimunt.

ÆGROTUS IV.

§. D. *R. B.* Miles, de *M*—— quadragenarius, ex gravi & diuturno ictero ſanguinem copiosè ſemel atque iterum vomuit, item frequenti ſanguinis è naribus hæmorrhagiâ affectus eſt: tandem gravi Aſcite correptus eſt. Ejus venter adeo diſtendebatur, ut ſedere vix

vix potuit propter tumorem rigidum; tantùm ſupra dorſum decumbere potuit rectà protenſis pedibus: è rure in oppidum R—— transferri ſe juſſit, ut *paracentheſi* aqua educeretur; nam reliqua remedia vana credita ſunt. Me vocavit: ſic morbo ſupra modum vehementi occurrendum cenſui, [℞ *Decocti Epithymi* ℥iiij. *Syrup. è Spina Cervin.* ℥iij. *Elaterii* gr. v. *m. f. Potio.*] Eodem die ad tria minimùm congia aqua purgata eſt: idem autem medicamentum ad intervalla aliquot dierum bis amplius ſumpſit & convaluit, & jam poſt 12 annos ſuperſtes & ſanus eſt.

ÆGROTUS V.

§. D. *Blace* de *Dinſdale*, ſexagenarius & tres annos amplius, ineunte Junio, Aſcite vehementer affectus eſt: huic autem malo initium dederunt vigiliæ hybernæ ſpontaneæ ad multam noctem, item victus & potio liberalis ſine ullo exercitio. Hæc primùm cruditates movebant faciliùs in ſene. Ejus autem morbi ad meum adventum hæc erat conditio; Modica ſitis, at ciborum faſtidium, anhelus, & ad omnem corporis motum, propter ſpiritûs anguſtiam, piger; in lecto decumbere vix

amplius potuit, propter nescio quem stomachi motum, ut aiebat, convulsivum, tantum non exanimantem, vomitúmq; & tussim graviter excitantem, omnium maximè affligens symptoma; pulsus debilis & admodum citatus, urina pauca & biliosa, pars ventris inferior rigida & ad umbilicum usque distenta, digito tamen prementi cavitatem cedens & diu retinens; item tibiæ similiter & femora valde tumefactæ: in his verò à vesiculis quibusdam per se ortis & disruptis tenuis humor assiduè ferebatur, item in tibiis ingens inflammatio indies aucta; in decubitu & aliàs, murmur & fluctuatio aquæ in ventre clarè audiebatur, alvus liquida bis térve quotidie per se respondens.

Huic protinus hujusmodi Hydragogon propinavi, [℞ *Elaterii* gr. iij. *Jalapii* gr. xx. *Syrup. Violar.* ℥j. *Aq. Mirab.* ℥ß. *m. f. Potio.*] 18 libras aquæ eo die sine magno languore, nisi in prioribus sedibus, dejecit.

N. B. Eo die Spiritus multò facilior redditus est, placidéque in lecto quievit, quod ante ex multis septimanis facere non potuit; tussis & vomendi desiderium ex toto desierunt; ex parte quoque venter & tibiæ detumuerunt.

Tertio verò die ab eo medicamento sumpto alvus non amplius per se respondit;

dit; atque adeo idem medicamentum iterùm datum eſt, à quo cum minore languore aqua copioſiſſimè dejecta eſt: jam abdomen fere & tibiæ aqua ex toto exhauſtæ ſunt.

N. B. Quamvis ſecundâ hac purgatione aquæ adeo copioſè motæ ſunt, tamen tibiarum detumeſcentia non ante nocturnum decubitum apparuit; unde liquet venas ſive aquæductus inteſtinis propiores primùm exhauriri vi medicamenti; quibus exinanitis, prono corporis poſitu, illi tibiarum alteri humorem ſuum refundunt.

Poſt Triduum verò, aëre admodùm æſtuante, tertiùm idem medicamentum purgans ſumpſit cum optimo, ut ante, effectu; nam, non ſolum aqua jam ex omni parte exhauſta eſt, ſed & tibiarum inflammatio atque ulcera ex toto ſanata ſunt: viro generoſo & optimè merito valedixi. Quartùm, medicamentum ſumpſit, & neſcio quo pulvere diuretico ab Agyrtâ quodam poſt meum diſceſſum uſus eſt. Ineunte autumno Hydropicus mortuus eſt.

[Illud notandum eſt, Elaterium, quæ iſtius medicamenti ſumma commendatio eſt, dejectiones movere, authore Dioſcoride, citra ſtomachi injuriam.

Illud insuper quæro, cùm in Hydrope tussis vehemens moveri solet, & Elaterio sedari, an non eadem in Phthisicis Tabidisq; etiam Elaterio parcè dato, tollatur?

ÆGROTUS VI.

§. SExagenarius quidam Pauper diu miseram vitam Hydropicus traxit: huic vehemens sitis, tibiæ, abdomen, scrotum, & ipse penis admodum, vesicæ instar, tumefactus, urina rufa & pauca, è tibiis altera per se ulcerata, valdè suspiriosus cum assidua Tussi; ciborum nulla appetentia.

Mense autem Decembri in intenso Gelu sic hominem purgavi, [℞. *Elaterii* gr. iiij. *Jalapii* ℈j. *m. f. Pulvis, è cochleari lactis cocti dand.*] Eo modicè alvus mota est: post biduum verò idem medicamentum sumpsit; jam vehementer dejecit; detumuit abdomen, scrotúmque. Ad idem intervallum tertiò datum est; modice, ut primo, dejecit. Ad idem intervallum sic amplius præscripsi, [℞ *Elaterii* gr. x. *Salis Gemmei* ℈j. *Mivæ Cydoniorum* q. s. *f. Bolus.*] Benefecit; semel in principio vomuit, decies dejecit; jam non amplius cibum fastidivit, atque Ulcus in Tibia

per

per se sanatum est. Ad idem intervallum sic quartò præscripsi, [℞ *Cortic. Peruv.* ℈j ß. *Elaterii* gr. v. *Salis Absinthii* ℈ß. *Syrup. Cydon.* q. s. *f. Bolus.*] Summo mane datum est, hominem autem non ante horam tertiam movere cœpit; eo autem modicè dejecit: idem postea medicamentum singulis septimanis cum Euphoriâ cepit. Idem medicamentum, jam aquâ sublatâ ex bona parte, etiam ex Vino emetico dedi, at semel tantum post tres horas vomuit, & modicè dejecit.

Cum autem hic vir subitò recidivam pati consuevit, ei Elaterii gr. x. cum Sale Gemmeo singulis septimanis ad tres menses dedi, quod toties facilè tulit.

N. B. Deinceps ad viscera confirmanda Agarici ʒj. ex sero lactis, ad plures dies sumpsit; neque ab eo alvus mota est: id verò medicamentum, ut superiorum remediorum antidotus est, ita & ipsius morbi.

Cum sit virosissimum medicamentum Agaricus, tamen supra omnium opinionem est, quod ad stomachicos evidenter convenit, ex veterum fide & nostra experientia.

Item, Lapidis Armenii ʒj. processu temporis sumpsit, à quo admodum levatus est.

Item, Magisterii Veneris, modò ex squamâ æris, modò ex Vitriolo Romano confecti ʒj. data est: ab eo autem vomuit & vehementer dejecit.

Is

Is autem ſenex medicamentorum ope (nam Elaterium ad gr. x. vigeſies minimùm ſumpſit, & magiſterium æris ſive vitrioli ſæpiùs ad ʒj. præter alia multa hydragoga, ex mea largitione dono data) vitam ad 16 menſes ab incepta noſtra curatione protraxit: tandem ex toto corpore ſubito adeo intumuit cum vehementi ſpiritûs anguſtiâ, ut ferè à vicinis tanquam mortuus exiſtimatus eſt. Cui tunc temporis ſic præſcripſi, [℞ *Succi Ebuli* ℥j. *Iridis* ℥ſß. *Elaterii* gr. x. *m. f. Potio.*] Ab hoc medicamento vix credibile eſt quantum humoris aquei & peſſimè fœtentis & vomitu & ſeceſſu excrevit. Deinceps per aliquot ſeptimanas Magiſterii Veneris ad ℈ij. aliquoties cepit magno commodo: & ad octo amplius menſes ſatis benè ſe habuit. At tandem mediâ brumâ mortuus Hydropicus eſt.

Ita deſperatus Hydropicus Senex ad biennium vi medicamentorum valentiſſimorum in vivis conſervatus eſt.

ÆGRO-

ÆGROTUS VII.

§. COlonus *D. Harrison*, incipiente autumno, febre intermittente, Tertianâ puta, affectus est: is diu eâ ad brumam usque laboravit: tandem Cortice Peruviano parcè dato ob hominis paupertatem (quòd eo quidem tempore Cort. Peruv. libram 12 aureis nummis nostris, *Guineas* dictis, redemimus) ex febre convaluit: at subitò Ascite correptus est cum vehementi siti; inter alias corporis partes Scrotum & ipsæ scapulæ immane quantum intumuerunt!

Sic verò hominem recuperavi, [℞ *Cortic. Peruv.* ℈ß. *Salis Gemmei* ℈ß. *Elaterii* gr.ij.ß.] Vomuit aliquoties, & semel tantum dejecit. Postridie idem medicamentum datum est, sed aucto Elaterio ad gr. x. & sale ad duplum Elaterii: attamen intra dimidium horæ vomuit, & ter tantum dejecit: tamen multùm levatus est. Post biduum autem sic præscripsi, [℞ *Cortic. Peruv.* ℈j. *Sal Absinth.* ℈j. *Elaterii* gr. x. *m.f. Bolus.*] Quod medicamentum ex maximâ parte retinuit, térq; tantum dejecit: supra fidem restitutus est. Porrò singulis septimanis ad ℈ß. Elaterii similitèr compositi, dedimus, ferè aliquoties vomuit,

vomuit, & poſt aliquot horas ter aquam copiosè dejecit, & jam febris intermittentis leves aliquot acceſſiones redierunt. Convaluit.

N. B. Illud præcipuè notandum, Elaterium magni æſtimatum eſſe apud Antiquiſſimos Medicos, ut hæc vox quandóq; omne purgans denotet, ut Commentatores Medici rectè obſervârunt ad Theophraſt. Hiſtor. 6. Illud verò ad *magnos mortalium uſus* confectum eſſe Plinius affirmat. Sed ab iis ſimplex & per ſe exhibitum eſt: nec equidem laudo conjuncta cathartica aut correctiva dicta præter unum Salem Gemmeum, ob nimiam ſtomachi nauſeam, ne citiùs vomatur, quàm vim ſuam exerat. Atq; hoc, niſi aliud ſuadeat morbus aliquis, cui Hydrops ſupervenerit.

ÆGROTUS VIII.

§. PUero cuidam *(Bathe de Holden)* quatuor annos natus, ex multis menſibus abdomen valdè diſtendebatur; at ex ſiniſtro latere multo magis: item totis noctibus vehementer ſudavit; faciei inſignis pallor, item narium hæmorrhagia penè quotidiana.

Huic

Huic autem malo ſic occurrendum putavi, viz. [℞ *Elaterii* gr. j. *Sacchar. Cand.* ℈j. *miſce, detur è cochleari cereviſiæ.*] Septies vomuit, térq; dejecit: non ſudavit, nec ea, nec altera ab ea, nocte; non amplius ſanguis è naribus deſtillavit. Poſtridie ſic præſcripſi, [℞ *Syrup. de Epithymo comp.* ℥j. ß. *detur ex cereviſia.*] Ter alvus mota eſt; etiamſi ſudores redierunt, tamen convaluit.

ÆGROTUS IX.

§. PUer quidam (*Arnold*) undecem annos agens, ex longa Quartana admodum diſtento ventre & ſtomacho, laborabat; ſic autem præſcripſi, [℞ *Lapidis Lazuli* ℈iiij. *Semin. Hyperici* ℈j. *Syrup. è Cortic. Citri* q. ſ. *f. Bolus pridie ante paroxyſmum ſumend.*] Id verò medicamentum nihil puerum movebat, nimirum ab eo nec vomuit, nec dejecit; at multo alacrior ſe habuit: acceſſit die ſuo febris: die verò proximæ futuræ acceſſionis, quæ veſperi accidere conſuevit, ſummo mane illud ſumpſit, viz. [℞ *Sem. Hyperici* ʒj. *Magiſterii Æruginis Raſæ* ℈ij. *Conſerv. Flor. Boraginis, Syrup. è Cortic. Citri* q. ſ. *f. Bolus in Obeliis Devorand.*] Ab eo autem

tem ter dejecit, & vigesies minimùm vomuit, febris autem non amplius accessit: venter detumuit mirum in modum. Convaluit.

ÆGROTUS X.

§. VIR quidam mediæ ætatis Hydropicus ex diuturnâ Quartanâ; is autem ex toto corpore, etiam ipso capite, mirum in modum intumuit cum vehementi siti. Huic, die altero integritatis, Magisterii Veneris ℥j. ex Syrup. violarum propinavi, ferè nihil dejecit, quòd protinùs vomitu rejectum est: postridie verò idem sumpsit, & ab eo primo die ter vomuit & per biduum vehementèr dejecit; quarto verò die vix in ulla parte corporis præter naturam intumuit, nec febris amplius accessit, nisi admodum leviter circiter 15 diem.

ÆGRO-

ÆGROTUS XI.

§. MUlieri cuidam gravidæ, 46 annos natæ, ad ultimos geſtationis menſes intumuerunt ſupra modum tibiæ & abdomen; ipſe venter impactis digitis cavus cedebat & diu permanebat cavitas: item huic difficilis ſpiritus, urina pauca, craſſa & rubra; alvus fluebat; in ſuperioribus ſumma macies: ad ſtatum tempus vivum infantem peperit, ipſa autem puerperio mortua eſt.

Biduo ante puerperium vocatus, exceptâ Lapid. Lazuli ʒj. à quo quater dejecit cum euphoria.

ÆGROTUS XII.

§. MEdiæ ætatis vir, olim Lue Venereâ male mulctatus, exeunte autumno febre correptus eſt cum gravi cordis palpitatione, & vehementi ſpiritûs anguſtiâ, & ſiti, item tuſſi purulentâ & ſanguineis fibris interſperſo pure; adeo à neceſſariis imbecillus viſus eſt, ut nec ſanguinis miſſionem, nec cathartica adhiberi voluerunt, tantum Diuretica neſcio quæ pro-

propinârunt: cum res post mensem ad Hydropen Asciten plane spectaret ex tibiis vehementèr inflatis & ventre distento, me vocârunt: jam amplius in lecto decumbere non potuit: hujusmodi medicamentum propinavimus, [℞ *Succi Ireos vulgaris* ℥ß. *Succi Radicis Ebuli* ℥j. *Elateri* gr. vj. *m. f. Potio.*] A quo duodecies dejecit, eâ nocte optimè in lecto quievit, & placidè dormivit. Empl. Epispastic. tibiis admovere jusseram, quod omnino necessarii fieri prohibuerunt: adeóq; postridie Agyrtæ cuidam traditus est, & brevi post Hydropicus mortuus est.

ÆGROTUS XIII.

§. FAber quidam Ferrarius quinquagenarius, ex frigore gravi tussi affectus est: media autem bruma ciborum appetentia desiit, mox intumuere tibiæ, item ipse venter valde inflatus est. Huic sic præscripsi, [℞ *Lap. Lazuli* ℈j. ß. *Elaterii* gr. j. *Confect. Hieræ, Diacolocynth.* ʒj. *m. f. Bolus.*] Aliquoties vomuit, at alvus vigesies minimùm mota est, non sine gravi lucta, quamvis vir fortis fuit; sed postridie vomitum & dejectiones compressi exhibito Methridatio ex aq. Menthæ:

thæ: die autem tertio vehementèr lætatus eſt, quòd aquam ſibi ex omni parte corporis exhauſtam vidit. Convaluit.

ÆGROTUS XIV.

§. MUlier quædam 35 annos nata, primò in manibus, mox in ventre, & tum demùm in univerſo corpore, intumuit; ei ingens ſitis, & aphtha in ore, aſſiduus ſingultus, ſpiritus admodum difficilis & anhelans: in hoc moribundo ſtatu fœminam primùm vidi, at morbo ex 7 minimùm menſibus laboraverat, multa remedia, & ad urinam, & ad alvum movendam fruſtrà data ſunt; ab aliquot menſibus in lecto amplius decumbere non potuit: illicò autem ei Elaterii gr. v. ex Vini Hyſpanici hauſtu propinavi; multùm & vomuit, & dejecit, & facilè tulit remedium; eáq; ipſa nocte in lecto placidè decubuit: die autem tertio Elaterii gr. vj. cœrulei nativi optimi ℈j. ſ. ſimiliter ſumpſit: & protinus, compreſſis naribus, non vomuit, ſed plurimùm alvus mota eſt: levari viſa eſt. Cum autem ex aphthis valdè ulceratis cum aſſidua Salivatione, forte ex Mercurio dulci ante dato, aut multo lixivio factis, ab aliis

medicamentis dandis abſtinere coactus ſum.

Bis tamen poſtea medicamentum ſupra dictum datum eſt, cum Euphoria: detumuit venter, cæteræq; partes corporis pro ratione, ad 15 diem à meo adventu cum ſummo pedum frigore, inhorruit, & febris paroxyſmo correpta eſt. Se olim eâ affectam eſſe jam primùm nimis tardè didici, ſanguinis gravis Hæmorrhagia media acceſſione orta eſt, quam difficillimè comprimere licuit. Cortic. autem Peruv. ℥j. proximis 12 horis devoravit, at fruſtrà; nam poſtridie, altero paroxyſmo orto, mortua eſt.

ÆGROTUS XV.

§. QUinquagenarius quidam dives *Sandyman de Mill-bank* Calcarius, tenuis & modicæ ſtaturæ vir, ex Urinæ ſtillicidio gravi dyſuria ſubitò correptus eſt: hic autem vir ſua ſponte aquas medicatas, ut memini *Strethamenſes*, jamjam potaverat, ex quibus certè illius mali occaſio orta eſt: Venter admodum diſtendebatur: ex dyſuria vehemens dolor & vomitus. Alii duo mecum Medici conſulti ſunt: huic verò ſanguis bis miſſus eſt, item Enemata ex

ex vehementioribus medicamentis confecta; item cathartica magnæ efficaciæ, Mercurius dulcis, &c. sed nihil effectum est; minus à cataplasmatis, inunctionibúsq; spinæ admotis. Tandem Urina cathetere moliebatur, at sine successu; nam vesica urinâ omnino vacua, à duobus peritis Chirurgis reperta est: jam aphtha in ore & putrida ulcera orta sunt & molestissimus singultus. Quid fit? in ancipiti casu, & moribundo ex dysuria plurium dierum. Aliis Medicis dimissis, sic hominem restitui, [℞ *Succi Limonum recenter expressi* ℥vj. *Succi Cochelariæ Hortensis* ℥iiij. *Succi Hepaticæ Plantag. an.* ℥ij. *Syrup. Violar.* ℥ij. *m.*] Hujus ℥iiij. tertiis quibúsq; horis siccavit: postridie verò Urinam copiosè reddidit; à ventre tamen præter modum rigido & tumido, ad mensem & amplius solo dorso decubuit, quòd nec sedere, nec rectà stare in pedibus potuit; reliquum verò morbi deinceps modicis hydragogis discussimus: & jam post septennium athleticè se habet.

ÆGROTUS XVI.

§. D. *J. H.* de *S.* Miles, Juvenis robuſtus, ex nimiâ potatione Spiritûs Vini, & præcipuè Aquæ Mirabilis, quam dies noctéſq; ſiccavit; tanta eſt faſcinatio ex aſſiduo etiam rerum perniciociſſimarum uſu: huic verò cibi faſtidium, vigilia, Urina rubra, craſſa & pauca; tibiæ & manus tumore maximè inflatæ, venter plurimùm diſtentus: ejus autem viri prima curatio Spiritûs Vini prohibitio[redacted] eſſe debuit; at eum ſecretò pitiſſando bibere conſuevit, neque res niſi paucis domeſticis ejus nota: ſeriò tamen ſeſe mihi obligavit non amplius iſtiuſmodi potiones guſtare velle. Huic autem malo hæc remedia adhibui, [℞ *Decoct. Sennæ Gereon* ℥iij. *Syrup. è Spina Cervina* ℥j. ß. *Succi Limon.* ℥ß. *Elaterii* gr. iiij. *m. f. Potio.*] Benefecit, magnâ aquæ quantitate evacuatâ: ad aliquot autem dierum intervallum iterùm atque iterùm idem medicamentum ſumpſit, donec ad optimam valetudinem reſtitutus eſt.

Domum rediit *Londiniis:* poſt annum verò ad me rediit anhelans, & ex toto corpore, vel ipsâ facie, monſtri cujuſdam inſtar,

inſtar, admodum diſtentus; & niſi ejus color qui ſatis bonus fuit, malum Leucophlegmatiam, aut Anaſarcam eſſe diceremus: ex tanto autem itinere valdè imbecillus & languidus fuit; virum tamen juvenem iiſdem medicamentis, quæ ſuprà comprehenſa ſunt, ſine mora purgavi, ipſo eodémq; ſucceſſu; imò multo celeriori: nam intra ſeptimanam bis purgavit, & poſtridiè ab ultimo remedio, ita aquâ ex toto liberatus eſt, ut mihi nolenti (nam ut viſcera confirmarem remedia cogitabam) valedixit, & in *Hollandiam* peregrinatus eſt, ubi poſt aliquot menſes tertiò recidivam paſſus eſt, ex eâdem causâ ſupra memoratâ nullus dubito, & Hydropicus mortuus eſt.

ÆGROTUS XVII.

§. QUædam mulier mediæ ætatis ex puerperio in Hydropem graviſſimum incidit: hujus tibiæ ad ingentem magnitudinem tumefactæ ſunt cum inſigni livore, item venter ſimiliter, atque hæc omnia diu ſic ſe habuerunt: ab omni verò potione ex toto abſtinuit per integrum menſem; ad ſitim autem ſic fecit, tenuem & parvam particulam panis benè toſti & Spiritu Vini intincti, ſemel aut ampliùs in die ſuper linguam detinuit ad ſalivam potentèr movendam; nec res fœminam fefellit. Ventre autem & tibiis per ſe exulceratis & humorem noxium, continuò effundentibus, cum ſuperiore remedio penè convaluit. Equidem fœminam fortè vidi & graviſſimo morbo decumbentem, atque iterùm tantùm non recuperatam; quamvis remedii ad ſitim fallendam ipſe author non fui.

ÆGROTUS XVIII.

§ H. de *K. W. F.* quinquagenarius, ſtrenuus & aſſiduus potator, ſemel à graviſſimo Aſcite convaluit, remediis ſuprà commemoratis: poſt annum autem iterum aquâ inter cutem laboravit; cum alibi opem jamdiu fruſtrà quæreret, & inter alia medicamenta, ut faſſus eſt, tinctura ſacrâ * dictâ (remedium, ut fertur, nulli ſecundum) diu & multùm uſus eſt, ipſe hominem non ampliùs vidi, quam Paracentheſin † fieri juſſerat: me quoque vocari voluit, ut operationi adeſſem.

* *Hieram Picram valde commendat (quod aperit & corroborat ſimul) Trallianus in Leucophlegmatia,* lib. 9.

† *Soli Aſcitæ perpunctio convenit.* Ægineta.

Chirurgus verò aquæ ſubcitrinæ ad libras ix. eduxit, poſtridiè paulo minus, tertio die mortuus eſt.

N. B. Hujus aquæ aliquot Cyathos ſuper ignem impoſui, & poſt caſum tertiæ partis, ut conjecturam feci, inſtar lymphæ calefactæ, concrevit.

[Omnes, fateor (& non pauci fuerunt quos novimus) quibus venter pertuſus eſt, proximè ab ipſa operatione mor-

tui ſunt *. Illud autem de Paracentheſi notari velim, eam tardè fieri ſolere, aliis pleriſq; remediis ante adhibitis, viribúſq; admodum proſtratis. Igitur ſuadeo, (at votum id eſt, non conſilium, quia perſuadere nemini licet) ut id fiat inter initia confirmati Hydropis, & protinùs ab ipſa operatione hydragoga, non mediæ virtutis, dentur; nam in ſuperioribus caſibus, ipſis tibiis exulceratis, & interdum Scarificatione profundiore factâ, catharticorum tamen validiſſimorum uſus etiam omne periculum prohibuit, & ulcera per ſe ſanata ſunt; ad eundem modum nullus dubito, quin ipſam Paracentheſin adjuvarent, tutiorémq; & proſperam illam operationem efficerent.

* *Inter communia Hydropis ſigna vulnera difficilia, & quæ in cicatricem ægrè venire poſſint.* Cæl. Aurelian.

Is tamen gravitèr increpat illos, qui negant ullos omnino ſanatos fuiſſe à Paracentheſi.

Hos ego aliquam multos ægrotos præ cæteris, qui mihi in adverſariis reſtant, legendos dedi; & propter cauſarum multiplicem varietatem cùm Hydrops Aſcites *primarius*, & per ſe incipiens, alius *ſecundarius*, & alteri morbo ſuperveniens ſit; & quòd *remediorum* vis & efficacia ex his abundè innoteſceret.

Quòd autem pauci priſtinam valetudinem recuperârunt, ſcias velim (præter illud tritum & peculiare huic morbo prognoſticon;

nosticon; nempè sola fœlicitate curari Hydropicos) plerósq; necessariam medicamentorum vehementiam pati noluisse: alii, cùm ex parte aquis se liberari sentierunt, reliquam curam sibimet ipsis postulârunt: omnes verò ex ipsâ morbi naturâ (quod rectè olim observavit vetustissimus Scriptor *Aretæus*) benè sperare, adeóq; morbum præter rationem tolerare; nec medicos igitur, nisi nimis tardè, accersi voluisse.

A me sané absit vana illa quorundam Nuperorum Scriptorum jactantia, qui nihil exhibent, nisi quod bonum eventum habuit: errores & infortunia cautè abscondunt. Alitèr autem nobis profuit magnus *Hippocrates*, apud quem ferè non nisi casus funesti occurrunt, ac si iidem *potioris doctrinæ* essent. At hi novi homines contrarium faciunt, vel ut vanam & futilem eorum loquacitatem [redacted], vel ut famam maximámq; ægrotorum copiam solicitent: cùm tamen ex perpetuis successibus eorum facta & notanda & minùs credenda esse putamus.

Ad morbi rationem jam accedo; quam sic brevitèr intelligo: Chylus è cibo colliquato, à *Septica* ventriculi digestione, oritur: is verò à venis lacteis ad integritatem *restituitur*, intráq; habitum jam corporis receptus, à perpetuo cordis motu, circum-

circumlatus, in ſtatu liquido perfectus conſervatur, donec novo & ſupervacaneo vectigali propulſus, per vaſa excretoria exulet, vel in varios partium uſus ulteriùs extra habitum corporis denuò elaborandus, eâdem partium *externarum Septicâ* qualitate, vel in auras, virtute aëris rarefacti, evaporandus; maximè ſi quod ſuperfluum ſit. Atque hæc ferè ſanitatis conditio eſt.

Contrà, chylus à vitiato ventriculo *, ejúſq; digeſtione crudâ & imperfectâ, *lenteſcit*: unde à venis lacteis parum aut nihil purgatur: cordis ſanguiniſq; adeo motum impedit: inq; venis, primùm lymphæ ductibus, ubi motus cruoris circumacti languere incipit, *ſegneſcit*, *accumulatur*, *corrumpitur*. Atque hæc origo, incrementum, & tandem Hydropis ſumma malitia eſt.

* *Prima generandi Hydropis cauſa eſt, quæ ex ſanguificationis defectu procedit. Simili modo atque ex ciborum concoctionis defectu Diarrhœa.* Galen. de Nat. Facult. lib. 2.

Harum autem rerum diductiones alio *Tractatu de Humoribus*, quem propedièm edere cogito, fusè expoſui.

Interim *rationes curativas* ex ipſis medicamentorum appropriatorum virtutibus, diſcere libet, prout eas nobis exhibuerunt Antiquiſſimi Medici.

Cùm autem in Hydrope confirmato his & ſimilibus malis ſimul occurrendum ſit; nempe, aquæ abundantiæ, ejuſdémq; lentori

tori & viſcoſitati, corruptionique: item ipſis viſceribus eorúmq; vaſis, propter aſſiduam diſtentionem & infarctum, maximè vaſis ſanguiferis & lymphæ ductibus ſupra modum laxatis; inſuper, ipſis vaſis excretoriis obſtructis, linguæq; adeo & gulæ, ſtomacho, ipsíſq; inteſtinis, renibuſq; immodicè ſiccis & *inflammatis*, item ulceribus ferè in tibiis, & Peritonæo tantùm non cancroſo; vigiliæ, &c.

Igitur in quovis bono & commodo, id eſt *ſpecifico*, medicamento in Hydropen hæ inſint facultates, neceſſe eſt; ut largitèr aquam moveat, vaſa excretoria reſerando ſtimulo proprio & valentiſſimo, ut ejuſdem craſſitiem potentèr incidat digerátque; ut viſcera, eorúmq; vaſa, ab inflammatione tueatur; id eſt, ut ea calefaciat citra inflammationem, aſtringat, corroboret, & ad antiquum tonum reſtituat; ut ulcera ſanet, &c.

His autem poſitis, jam ipſa *Hydragoga* præcipua, eorúmq; virtutes & effectus in corporibus humanis, ex veterum fide & autoritate, brevitèr examinemus.

Cum *Elaterio* autem incipiam: ejus verò dandi modus & menſura apud veteres ſic ſe habet. Elaterii *integer modus*, inquit *Dioſcorides*, *Obelus* eſt; minimus, *Semiobelus*; Pueris *calci* duo. Siquidem copioſiùs datum, periculum affert. At *Ætius*,

tius, aliquot ſæculis *Dioſcoridi* inferior, & ſcriptis medicis longè omnium verſatiſſimus, materiæq; medicæ diligens, & intelligens, ſi quis alius, & fideliſſimus commentator, modum *triplo* augere non veretur; ſine dubio ex uſu medicorum ſeculi ſui. Nam, Dato, inquit ille, obelos *tres* cum lactis recèns mulcti heminâ.

Elaterio autem vis calefaciens, digerens, exedens, iiſdem antiquis medicis autoribus, at citra *inflammationem & ſitim*: propterea quòd efficaciſſimè Anginæ illinitur, id eſt, faucibus inflammatis, item Condylomatis ani: item ulcera vel ſordidiſſima, & ipſum Cancrum purgat citò & ſine ullo morſu, ex oleo roſaceo illitum. Atq; hæc omnia & *Dioſcorides*, & ipſo paulò antiquior, *Scribonius Largus*, affirmant. Obſcuritates & vitia oculorum ſanat, genarúmq; ulcera, *Plin.* Itaq; de Elaterii vi Emplaſticâ, id eſt, digerenti & lenitèr exedenti citra inflammationem, jam ſatis conſtat. Porrò Elaterio vis incidendi & potentèr humores craſſos movendi eſt; utpote naribus inditum Icterum ſolvit; vulvæ ex peſſo inditum, partum educit & enecat. Item Anheloſis optima purgatio eſt; atque adeò Hydropicis præcipuum remedium. Imò verò ab Elaterio alia inſignia commoda oriuntur, quippe quòd, aqua inanita, viſcera tabida denuò calefacit

cit & inſtaurat. Unde præclarè & elegantèr admodum *Plinius* * de Elaterio, illud nempè confici ad *magnos mortalium uſus.* * N. H. l. 20. c. 1.

Igitur nequeo ſatis mirari noſtrum *Willis*; ubi in hunc ſenſum, quantum intelligo, perhibet; *illos, qui Elateria aliqua Pharmacia utantur, cane pejus & angue vitandos eſſe.* At egregius Hypotheſium artifex nimiùm inconſideratè hæc protulit, antiquis medicis, vel prorſus neglectis, aut certè inconſultis; à quibus tamen ampliſſimus nobis de re medica theſaurus ſumma fide verborúmq; integritate traditus eſt: ſtet itaque honor ſuus Elaterio. Adeo nec ipſum ſanguinem, nec partes organicas, ut voluit, corrumpit; ſed potiùs reficit, reſtaurat, corroborat.

At quomodo hæc tanta commoda, inquies, faciat?

Quod autem *Galenus* ſummè amarum (*Plinius* veriùs lenitèr amarum) prædicat, acſi ejus operandi modum ſpecificum inde diducere vellet, mihi quidem non placet; cùm nec Aloe, nec Colocynthide amarius eſt, & tamen hæc multo minoris efficaciæ ſunt: imò abſinthium & fel terræ dictum, &c. vehementer amara ſunt, quæ tamen omnino non purgant.

Quid itaq; eſt? non ulli profectò Hypotheſi tantum faveo, ut meipſum de his rebus

rebus ulteriùs explicandis ſatagem : utpote quæ è vafris plerúnq; & precariis notitiis inſtituantur : imò otioſa ferè compendia ſunt ad oſtentationem potiùs, quam ad veritatem indagandam comparata ; certè omnis diligentiæ rebus naturæ accuratè indagandis peſtis & pernicies ſunt. Proindè id ſolum negotii credidi mihi dari, ut nudas rerum virtutes illarúmq; expoſitiones è veteribus recenſerem. At noſtri homines, ut video, alia condimenta antiquis rebus digerendis deſiderant ; utpote qui naſutiores ſunt & delicatuli, nihílq; ſapiunt, niſi quæ *Chymicis* neſcio quibus principiis excoquantur. At nobis non ita difertos eſſe licuit, qualitates rerum earúmq; cauſas *apertas*, non occultas, quæro, aut curo, virtutiſq; non infimæ ſemper eſſe credidimus, ---*ſtultitiâ caruiſſe*.

In quo ſanè conſiſtat vis purgans, maximè ſpecifica, alicujus medicamenti, non valde torqueor ; an cum *Williſio*, ſalem medicamenti certis modificationibus cum ſulphure complicatum irritationis catharticæ præcipua inſtrumenta reputem ; an cum doctiſſimo *Pecklino* ex acrimoniæ aliquo gradu, potius quàm ſpecificâ rei formâ, oriatur.

Illud extra dubium eſt Elaterium acre eſſe ac vehementèr ſtimulans, quod, ut diximus *Errhinum* eſt, vel Naribus, vel

Vulvæ

Vulvæ inditum, aliisq; sexcentis exemplis compertum est.

Item illud alterum ex veterum doctrinâ verissimum est, duos tantùm præcipuos humores, nempè *pituitam* sive aquam, & *bilem* posse moveri, evacuariq; quippe quod in ductibus intestinalibus excretoriis non alii humores evacuandi exprimendiq; existunt.

Hujusmodi autem *Dejectionis rationem*, ut aliquatenus expediam pro meo modulo, hæc mecum perpendas velim.

Magnæ sanguinis circulationi alios minores circuitus auxilio esse; ne cor nimio oneri succumbat.

Sanguinis massam in duos primarios humores naturalitèr dividi, serum & sanguinis crassamentum.

Hæc duo humorum genera, unà commista, à corde per arterias in omnes corporis partes propelluntur; at inæquali (duplâ puta) proportione; nempe, ut crassamentum in arteriis multùm dilutum minore cordis labore circumferatur.

At cum iidem humores in arteriis commisti, in venas transire debent, duo vasorum genera sunt, cordi insuper sublevando accommodata; nempè, venæ sanguiferæ & lymphæ ductus.

Lymphæ ductus verò soli sero superabundanti referendo ad cisternam cordis

nati

nati ſunt: ut itaq; duo minores circuitus magnæ circulationi ſublevandæ conſtituti ſunt, ita lymphæ ductus univerſis circuitibus tàm illi magno, quàm alteris parvis adjumento ſunt, ne ſanguinis craſſamento unquam cor obruatur.

Difficiliùs verò propellitur ſanguis in venis, quàm in arteriis, præter pulsûs languescentis defectum, & leviorem venarum conſtrictionem; ideóq; multis geniculis *tabulatis* ſive *valvulis* in his opus eſt ad regreſſum ejus moliendum. At difficillimè movetur *ſolitarium* ſerum propter eaſdem rationes, & quòd multo anguſtiora vaſa ſunt; item ob valvulas in his infinitè multiplicatas; quæ ſummi moliminis documento claro ſunt.

Præcipua autem hujus divortii ratio eſſe videtur, non aliqua naturalis (ut quidam volunt) difficultas in admodum veloci tranſitu per anguſtiſſima vaſa, quo ſanguis ab arteriis in venas effunditur; ſed ne ſerum ſemper craſſamini commiſtum, tandem *lenteſcat*, eiq; *tenacitèr adhæreat*; unde mille modis œconomia animalis vitiari ſolet.

Atque hæc hactenus de circuitu integræ ſanguinis maſſæ *expediendo* diximus: aliud inſuper reſtat, de illa maſſa ſupervacanea repurganda; quæ æquè neceſſaria eſt, ac ejus perpetua redintegratio. Atque id fit

per

per ſola vaſa excretoria, quæ infinita ſunt, tàm extra quàm citra habitum corporis per omnia viſcera ſpiſsè diſſeminata.

Horum itáq; omnium vaſorum cum arteriis commiſſionem per anaſtomoſes eſſe, credibile eſt: ut itáq; valdè celeritèr movetur integra ſanguinis maſſa, per arterias ſolas tranſlata, ita cum triplici ductuum genere ſimul excipiatur (quorum duo ſanguinem refluum vehunt; tertium verò illum partìm rarefactum evaporat in auras, partìm in alios humores, animalis œconomiæ proficuos, conficit) ſi fortè aliqua de cauſa lenteſcat, primùm venarum utrúnq; genus obſtruatur, neceſſe eſt: mox verò ſi excretoria quoque vaſa perfunctoriè tantum officia ſua agant, infiniti oriuntur morbi: inter quos Hydrops Aſcites frequentiſſimus eſt.

Quæ itaque medicamenta vehementèr ſtimulant iſtiuſmodi vaſa excretoria, ſuámque vim irritativam à ſtomacho concoquente diutiùs conſervent *, maximam pituitæ copiam effundere ſolent.

* *Medicamentorum vires non retundi, ſed etiam vincere omnes coctiones viſcerum.* Peckl. de Purg.

Cathartici energiam longè extra primas vias, viz. in maſſam ſanguineam, extendi advertimus, quòd Hydropicorum aquæ per ſedem evacuantur, &c. extráq; dubium ponatur medicamenti purgantis quædam particulæ in ſanguinem admitti. Willis.

Atque hic ſtimulus duplici nomine vim ſuam exerere exiſtimandus eſt;

verbi gratia, in inteſtinis dum ibi reſtet, & morulas quaſdam tantiſper trahat; & poſtea longè potentiùs, ubi indomitum medicamentum à ſtomacho & lacteis labefactatis per habitum corporis circumvehitur, ſanguinis maſſæ commiſcetur, adeóq; *univerſum vaſorum contextum* (qui *unicus* eſt per mutuas, ut diximus, cum arteriis anaſtomoſes) irritat, maximéque arterias, quòd ad ſpiſſiorem conſtrictionem magis aptæ ſunt. Cúmq; iiſdem arteriis ineſt maximus ſupervacanei ſeri cumulus, venarumq; utrúmq; genus velut obſtructum ſit à lento & cumulato ſero, minúſq; adeo ſtimulo obedienti; quòd tonus earum ob nimiam diſtentionem admodum laxetur & infirmetur, ideo, quâ datâ portâ, ruit citata pituita, nempè per vaſa excretoria, quòd jam vacua & reſerata fuerint à primis intra inteſtina ſtimuli cathartici inſultibus.

Stimulum autem & ſummam Elaterii acredinem ſatis oſtendunt ventris tormina; item quòd in extremis digitis pulsûs impetum inuſitatum ſentire ſolent.

Huc faciunt vim elaſticam & conſtrictivam, non cordi tantùm & arteriis propriam & ſolam ineſſe, ſed etiam ipſis venis utriúſq; generis, etiamſi multo mitiori gradu, & ipſis vaſis excretoriis peculiari ratione donari: quod ab accuratiſſimo dis-

dissectore *Stenone* observatum, & infinitis exemplis, summa fide exhibitis, confirmatum est. Bibl. Anatom.

Adde ductus excretorios intestinales, quò magis horrendo stimulo medicamenti *crudi* adficiuntur, eò magis aperiri emulgiq; credibile est. Nam quòd se valdè contrahit, etiam reciproco motu, nisi rigat, ex eadem proportione restitui & dilatari solet: quæ attractionis animalis unica ratio est: adeóque illi ductus excretorii dilatati arteriarum citato propulsui opportuniores sunt: unde multò copiosiùs per eas, quòd faciliùs ruat exeátq; extra habitum corporis, in intestina effunditur.

Non ignoro doctissimum *Schelhamerum* aliter sentire de lympha, quæ prodire solet vel ex ligata vena, vel à circulatione vel levitèr per eas præpedita; item quæ ex vesicatorio, ferróve candente, aut aquâ fervidâ excludi solet: nempè hæc omnia oriri, quod vasa lymphatica in ipsa carnium interstitia, perinde ut venæ in ipsas fibras carneas desinere, credidit. Bibl. Anatom.

At hæc omnia mera commenta sunt: nam, concessis anastomosibus, (quas negare contra fidem sensus, microscopio adjuti, pertinacis est) illa nullius momenti sunt.

Quod autem ad *nutritionem* attinet: perpetua arteriarum plenitudo rem totam facilè expedit; maximè ſi intra excretorios ductus humores ſuperfluos poſſe aliquando concoqui & in pinguedinem, & in immenſum accumulari, credatur: quod tamen abundè conſtat ex glandularum ubiq; corporis diſſeminatarum, tàm naturali, quàm præternaturali augmento; earundémq; interdum caſu & diminutione emaciatis corporibus.

Quæ autem *Willis noſter* de *effervescentia* neſcio quâ *expurgativa* exhibet, gratìs dicta ſunt, cùm omnino nulla humorum præcipitatio fuſióve ſit: ſed quæ per ſe naturalitèr foràs exire ſolent per vaſa excretoria, nimirum pituita & bilis per inteſtina, eadem jam per medicamenta irritantia ſine diſcrimine ejiciantur. Primò verò quæ ductibus excretoriis accumulantur, mox proximè ab arteriis, ab utroq; venarum genere quod refluum ſit, expellitur: idq; ſine ulla fermentatione; merâ & ſolâ cordis & arteriarum continuâ & violentâ conſtrictione ſecundùm circulationis leges, & ex naturali neceſſitate virium impellentium, ductuúmq; excretoriorum ſemper patentium.

Imò illud alterum minus verum eſt ab eodem ſcriptore exhibitum; nempè Arteriarum inteſtinalium oſcula à Pharmaco

co velli & reſerari ; neque enim aliquid in illa deponunt, niſi mediantibus ductibus excretoriis, quibuſcum arteriolæ committuntur.

Pergo in cenſu Hydragogorum : Alterum autem remedium ad Aſcitem, *radicis Ebuli ſuccus* eſt. At is proximè ſuperiore remedio multo mitiùs aquam educit ; ſed non ſine aliquâ ſtomachi offenſione, ut notat *Dioſcorides* ; an fortè ob ſiccandi facultatem *Ætio* proditam, ſtomacho inutilior ſit, eúmq; idcircò incendat ?

Equidem ſuccum per ſe nunquam propinavi, aliis Hydragogis utiliùs admiſceri putavi. Sed ad ambuſta egregiè facit ex oleo, & ad inflammationes mitigandas remedium nulli ſecundum eſt : huic itáque præcipuæ virtutes ſunt, quæ ad Hydropicorum curam benè faciant ; nimirùm aquas ſat copiosè ducendi, & inflammationes prohibendi mitigandique.

Eadem autem, inquit *Dioſcorides*, utriuſq; vis eſt, & Ebuli & Sambuci : idem *Trallianus* affirmat, *lib.* 9. his verbis, *Pulchrè purgat Sambuci ſuccus.* Unde miror quendam è nuperis ſcriptoribus noſtris ſpecificam virtutem ad Hydropen Sambuco denegâſſe contra omnium ſeculorum fidem & experientiam.

Quod autem ad nobiliſſimum ejuſdem viri inventum attinet de Croco metallo-

rum in Aſcite dando, vereor ne multum hallucinetur: à vomitorio ſanè ex Stibio in Aſcite dando omnino diſſuadet noſtri ſæculi facilè princeps, & maximus medicamentorum Artifex & inventor, * *Mayernus*; utpote qui in omni materia medica verſatiſſimus & ſagaciſſimus indagator fuit.

* De Hydr. cap. 10.

Non autem ignoro apud Antiquos, olim vomitus ex *radicibus*, ex *ſquilla*, imò ex ipſo *veretro albo*, certè ex ejus decocto, molitos fuiſſe; at hæc omnia, ineunte Hydrope, aut certè in Leucophlegmatia, tantùm data ſunt. Nam ubi aqua abundare cœpit, ad valentiſſima Hydragoga fugere conſueverunt. At † *Trallianus* contrà, omnem omnino vomitum prohibet: omnium generum Hydropis curatio inquit ille à vacuatione incipienda eſt; ſed Aſcitæ & Tympanitæ, à *ſola* purgatione.

† Lib. 9.

In Leucophlegmatia, inquit *Galenus*, primò per inferiorem ventrem, deinde per vomitum, medicamento, quod pituitam educat, egemus. At in Aſcite Cathartici Hydragogi tantùm mentionem facit.

Idem ſentit *Ætius*: Maximum, inquit ille, Hydropicis *ſub cutem* auxilium vomitus præſtant. At plurimùm diſtant *Subtercus* & Aſcites; nam in illo multò minus

minus periculi eſt, & facillimè Leucophlegmatici omnium Hydropicorum liberantur: adeóq; remediis emeticis ſcopus largior & tutior eſt: expedit tamen, ut dictum eſt, ut venter prius paululùm certè exinaniretur.

Deinde detur (quod tamen non admodum probo) differentia, ex ſententia *Trallianì*, inter aquam Aſciticorum, & pituitam Leucophlegmaticorum. Hinc ſequetur, cùm pituita quidam faucium & pulmonis proprius humor fit, & *per ſe* ſurſùm expurgari ſoleat, Emeticum aliquod remedium valdè idoneum eſſe, maximè cum per ventrem, prius exinanitum, commodè id facere licet.

In confirmato autem Aſcite, de quo loquitur *S*--- ſi crocus metallorum, *i. e.* vini Emetici ad ℥j. ß. exhibeatur, ejus remedii hi, ut opinor, erunt effectus: nimirùm ſitis immanè quantum augebitur ex iſtiuſmodi Emetici vehementer ſiccantis naturâ? Deinde triplo plus minimùm Potionis ad languores & tormina ventriculi mitiganda, operationis tempore ex more bibatur, neceſſe eſt, quàm aqua è ſtomacho evacuabitur. Rurſùs, etiamſi ad finem operationis hujus Emetici pro more alvus ſemel atque iterum moveatur; at id plus quidem fiet ratione infinitæ potionis neceſſariò datæ, quàm in illius medi-

camenti ullâ vi purgativâ. Postremò vehementèr anhelosis, quales Ascitici sunt, (non propter pulmonis saburram, & infarctum, sed propter pectoris angustiam à Septo Transverso sursùm impacto: adeóq; Ascitici confirmati non ampliùs decumbere possunt) Emetica data, quæ ad *duas horas* assiduè & *necessariò* vim suam exerant, illos posse pati sine animi deliquio fatali, vix credibile est. At hæc fortasse vota tantùm sunt alicujus inexpertis: neque à se alióve quovis unquam, ut opinor, temerè usurpata fuerunt.

At esto! concedatur hujusmodi medicamentum posse exhiberi sine gravi aliquo periculo, quid inde, quæso, magni commodi expectabimus? Nam cum aqua ex habitu corporis expurganda est, id commodiùs posse fieri viis naturalitèr amplissimis patentissimisq; verisimillimum est.

At hæ viæ, à stomacho sursùm ad fauces, ubi vis irritativa medicamenti Emetici maxima est, exiguæ admodum sunt; etiamsi pulmonum quoque exspiratio adjiciatur. Contrà vasa intestinorum excretoria, à pyloro deorsùm, & innumera, & facilè omnium amplissima sunt; inter quæ ductus *Wirsungeanus* à Pancreate, & Bilaris ab Hepate, principem locum vendicant; quibus insuper renes addendi sunt; utpote qui à *dejectoriis* medicamentis privatìm affici solent,

lent, & quòd ex infimis quoque excretoriis ductibus meritò cenſentur. Denique aqua Aſciticorum ob lentorem, venarúmque inferiorum intolerabile pondus, à ſtomacho ad anum deorsùm, naturalitèr dejicitur; ut in venis infimis pedum primùm ſtagnare ſolet, ita educitur medio itinere faciliùs per inteſtina, quàm ſi per ventriculum altiùs aſcendendo effluat. Poſtremò, ſi conſideretur dejectionem infinitis remediis facilè promoveri poſſe, hydragoga remedia ante omnia cujuſcunq; naturæ, ſive Emetica, ſive ſudorifera ſint, utpotè multò majoris ſpei, longè præferenda eſſe exiſtimamus: maximè ſi in memoriam revocare velimus, quod ante dictum eſt; nempè, Aquas ab Hydragogis à pulſu citato intra habitum corporis, & ab aſſidua irritatione citra illum & in inteſtinis duplici nomine & continuè illici, effundique.

Pergo autem, ejuſdémq; cum ſuperioribus notæ eſt *Iridis ſuccus*: ſcilicet aquas validiſſimè movet; imò ſanguinem, inquit *Ruffus*, ſi præter modum dederis, trahit: quod tamen nondum expertus ſum; etiamſi ſæpiùs in hoc malo, æquè ac in aliis, quibus benè facit, ad tres quatuórve uncias dederim: an fortè quod iridis ſuccus, apud nos nutritæ, mitior ſit: illud certè veriſſimum eſt, huic vim eſſe *calefactoriam*,

factoriam, humores craſſos digerentem; item *ſomnium* conciliandi, & *torminibus* medendi; item ad *ſtrumas* fœminarúmq; locos *emolliendos* & ad *fiſtulas* utilis eſt. Atque hæ facultates inſignè purgatoriæ adjunctæ, imprimis faciunt ad Aſcitem, ut ex ſuperioribus patet.

In eadem verò claſſe hydragogorum *Euphorbium* eſt: cujus ſiliquæ quinque ad Hydropen dantur, ut *Ægineta* teſtatur. Item ejuſdem admiranda catapotia ex Euphorbio non obliviſcenda ſunt: imò ſi conſulendi ſunt Antiqui medici *Africani*; unde illud medicamentum & nunc, & ab omni tempore ad nos transferebatur; ad Euphorbium confugiunt, eiq; principem locum dant inter omnia hydragoga, rebus ſcilicet Hydropicorum vehementer urgentibus, *i. e.* (ut verbis *Cæl. Aureliani* utar, qui & conterraneus & tranſcriptor *Sorani* fuit) ubi plurimo humore laborant corpora, & ubi convenit curam habere, ne rursùm corpora impleantur. At modus ejus exhibitus admirandus eſt, eodem authore, nempè *duorum vel trium Cochleariorum* quantitate, mulſo commiſtum, in potu datum, vel ovis ſorbilibus aſperſum. Profectò id medicamentum *homini Africano* præcipuè cognitum fuiſſe oportuit. A me verò vel hoc, vel alio morbo nunquam expertum eſt. At non ignoro ejus vim Em-

Emplasticam; quippe quòd eximiam virtutem exerere solet in ossibus aut carne corruptis mundandis, integræq; sanitati restituendis, ex veterum & nostrorum quoque hominum fide: de qua re consulas velim *F. Hildanum.*

At potius in *Hypofarca* id dandum est, ut innuere videtur *Scribonius Largus:* ubi omnia viscera frigidiora esse videntur: ut autem ea fuit antiquorum sententia hæ autoritates satis testantur: nempè, in Leucophlegmatia salsamenta edat, & sinapi, & allium, & vino utatur, & mari mixto; & aqua in totum prohibeatur: sic *Ægineta.* Item *Galenus*: salsæ aquæ, nitrosæ, sulphureæ, &c. Leucophlegmaticis utiles sunt, at non dulces: at quis, quæso, apud nos in aliquo Hydropico salsamentorum utilitates expertus est?

Ad *Bryoniam albam* quarto loco accedimus. Quamvis ad Hydropas sanandos eximias virtutes, si veteribus aliqua fides danda sit, habeat; nihil tamen affirmo propriâ experientiâ. Sic *Dioscorides:* Succus è radice vere exprimitur, qui pituitam trahit cum aqua mulsa potus: cit urinam; acrem vim sortitur; at ejus virtutes aliæ eximiæ sunt: inter quas, quæ maximè faciunt ad Hydropica symptomata levanda, hæ ab eodem *Dioscoride* numerantur: *inflammationes* discutit, illita

lita ex vino. Eclegma ex ea fit cum melle *difficilè ſpirantibus*, ſtrangulatu oppreſſis, tuſſientibus, vulſis, *ruptis*, & laterum doloribus; Ulcerum phagedænis, *gangrænis*, chironiis, *putrentium tibiarum* tædio efficaciter illinitur ex ſale, item inter Antidotos poſita eſt, &c. Ad novas verò res propero.

Quod autem ad *Gambogium*, *novam* Reſinam, attinet; illud quidem medicamentum eſſe valdè utile fateor, eóq; aliquoties uſus ſum; neque me unquam illius remedii dandi adhuc pœnituit: imò hydropicam quandam vetulam *tibiis valde exulceratis*, me eo olim ſanâſſe memini: ejus autem operandi incertitudo, quò humores trahat, ne dicam de torminibus ab eo excitatis, me ab eo ampliùs utendo deterruit.

Duos tamen illud præparandi modos excogitavi, quibus minori cum moleſtia vim ſuam exerat. Quorum unus eſt, ut benè uſtuletur; deindè ex ſacchari ſextupla parte, ſ. a. *drachmales* paſtilli conficiantur. Alter, ut idem linteo incluſus, ex ſucco limonum coquatur: deinde is ſuccus citrinus ſimilitèr in paſtillos ex ſaccharo ampliùs cocto redigitur, ut artis eſt. Hi autem paſtilli egregiè purgant, & medicamento, per ſe haud miti, jucundè lenocinantur.

Cætera

Cætera autem pleráq; Hydragoga ex herbarum genere mitiora ſunt, & minorum multò virium, quàm par eſt morbo tàm atroci domando. Hujus itaque inferioris ordinis medicamenta nominare ſufficiat, nempè jalapium, ſyrupum è ſpina cervina, &c. quòd *novæ* res medicæ ſint, adeóq; earum facultates adhuc nobis non ſatis conſtare, ut de iis judicium aliquod certum ferre poſſimus.

Ad metallica tandem Antiquorum Hydragoga procedo; in quibus ſanè omnes characteres ad Hydropem curandum requiſiti plane inſunt.

Igitur imprimis *ſquamam æris* perpendamus: hujus autem facultates cum ſuperioribus herbaceis hydragogis ad Hydropem expertis conſentire ex veterum quoque autoritate videbimus.

Squama æris, inquit *Scribonius Largus*, pondo victiorati data, cum apii ſeminis pari pondere, ex aquæ mulſæ cyathis quatuor, Hydropicis *plurimum aquæ* dejicit.

Imò ſquama æris inter præcipua & quotidiani ferè usûs dejectoria ab antiquis numerata eſt, teſte *C. Celſo*, (*l.* 1. *c.* 12.) dejectionem Antiqui variis medicamentis, in omnibus ferè morbis, moliebantur: dabántq; aut ſquamam æris, quam λεπίδα χαλκῦ Græci vocant, aut, &c.

Squama

Squama æris, inquit *Dioſcorides*, ex aqua mulſa pota, aquam trahit; aliqui farinâ ſubactam dant in catapotio: item extenuat, erodit, adſtringit, ulcera ad cicatricem perducit: addita ad oculorum medicamenta, fluxiones exiccat.

Squama æris excreſcentes Ulcerum carnes aſtringit; aſſumpta verò per os univerſum corpus expurgat. *Galeno* de Theriaca authore.

Squamam æris ad ʒj. dat *Oribaſius*.

Squama æris ad ʒj. ſ℞. ex aqua mulſa aquam & pituitam ſubducit, item valdè incidit, teſte *Ætio*.

Pulchrè purgat ſquama æris. *Trallianus*.

At *Æginetæ* alitèr viſum eſt, & modum non ſufficere: apud quem ſquamæ æris ʒij. vel ʒiij. in catapotia micis panis efformantur.

Æris autem *Flos* (ut cætera medicamenta cuprea brevitèr percurram) quaternûm obolorum pondere datus, *craſſum* humorem extrahit, ut *Dioſcorides* perhibet; aſtringit, & excreſcentia coercet: offuſam oculis caliginem emendat; ſed magnoperè mordet carnoſa narium, & ſedis vitia abſumit; Uvam, tonſilláſq; repremit farina ejus cum melle admota.

Porrò *Ærugo* raſilis aſtringit, extenuat, calefacit, *vulnera ab inflammatione* tuetur.

Ulcera

Ulcera ex oleo ceráq; ad cicatricem perducit, callos & ſordida ulcera purgat, oculorum cicatrices emendat, magnoperè extenuat genarum craſſitiem cum melle illitæ; ex reſina cum ære & nitro lepras abigit: authore *Dioſcoride.* Mel Ægyptiacum ex ærugine raſili in aceto & melle coctum fit.

Ad eadem inſuper *Atramentum ſutorium*, quod noſtris hominibus *Vitriolum cæruleum* audit: nam nondum mihi conſtat veteres uſpiam vitrioli ferrei *viridiſque* mentionem feciſſe, iiſq; adeo cognitum fuiſſe.

Ejuſdem verò virtutis & originis ſunt *Chalcitis*, & *Miſy*, *Sory*: quorum vires eximias vide apud Antiquos rerum medicarum ſcriptores.

Atque ex his poſterioribus medicamentis *magiſterium quoddam veneris* conficere ſoleo, quod aquas Hydropicorum vehementèr educit, ſomnum conciliat, & præter fidem anodynum eſt: de qua facultate in cupro vide plura apud Helmontium.

Ultimo autem loco de Lapide Cœruleo & Armenio dicam: Armenius verò etiam Anglicanus æquè benè dici poteſt, cùm apud nos infinita copia effoditur; nempè prope *Gordale* in *Craven*, Provincia Eboracenſi, & alibi: hujus autem ƷIIIIj. dan-

tur:

tur: purgat quicquid craſſi & viſcoſi humoris ſanguini admixtum eſt; authore *Ætio*.

Idem de Lapide Cœruleo ſive Lazuli dictum puta ad ʒj. vel ℈iiij. exhibitum: pulchrè purgat; at hoc intelligendum eſt de eo lapide purgatiſſimo, qui *Ultramarine* pictoribus noſtris audit: imò quò colore intenſior (unde *inebriatus* à *Dioſcoride* appellatur) eò vehementiùs aquas movet.

Iidem autem lapides nihil aliud ſunt, quàm purum putum æris metallum.

Ex illis quidem Ens Veneris ſive flores ſalis Armeniaci elegantèr cœruleos, volatiles conficere ſolebam, hoc artificio; nempè, Cape lapidis armenii aut cujuſlibet boni metalli cuprei, & Antimonii crudi, ana quantum vis: funde ſale nitro, ut moris eſt: fit Regulus Antimonii Venereus: is jam in pollinem redigatur, ſalis armeniaci duplicem modum adjiciendo: deinde ad menſem plus minus in humido loco ſervetur. Poſtremò ignis tortura avocentur flores, qui pulchrè cœrulei collo retortæ coaleſcunt.

Iidem flores ſimilitèr cœrulei habentur ex butyro Antimonii eadem Enchireſi, ſi cum regulo Antimoniali Venereo conficiatur.

Horum

Horum autem florum, etiamſi medicamenti *Helmontiani* ſpeciem quandam præ ſe ferunt, uſum non admodùm probo; ut nec illorum, qui ſub nomine *Ens Veneris* in officinis veniunt. Atque hæc obitèr tantum dicere volui.

Lubet hic quoque *animadverſiones* quaſdam attexere. Lapis, inquit *Willis*, (*Pharmacop. rational. c. de Purgant.*) Lazulus & Armenius impropriè Catharticis accenſentur, quòd operationis minùs fidæ & certæ ſunt: proindè minus per ſe in iſtum finem uſurpantur. At non audiendus eſt contra veterum fidem & recentiorum experientiam. Miſera ſanè doctrina, cujus ſolius gratia, tot & tanta medicamenta hydragoga eximia è re medica exulent, quòd minimè in ejus hypotheſi comprehendi potuerunt; cum ſal hic & ſulphur, præcipua irritationis purgativæ inſtrumenta, ſecundùm *Willis*, locum non habent.

Quòd autem idem vir jungit Mercurium dulcem (ut id hic obitèr notem) cum lapide Lazulo & Armenio, non ferendum eſt; eandémq; ei incertitudinis & *malefidæ* cum cæteris *purgationis* notam adfigit: Cùm res alitèr notiſſima eſt etiam Lippis & Tonſoribus. Etenim exhibeatur Mercurius dulcis ad ℈j. vel ℈j. ß. quem, quæſo, alvo tutò & certiſſimè movenda unquam decepit: à me certè ſex-

centies datum, ſemper alvum commodè purgavit divinum iſtud remedium.

Deinde, etiamſi in lapide Lazulo & Armenio, utpotè nativis & crudis metallis cupreis, ægrè, ut dictum eſt, ſales & ſulphura, ſolùm vi ſtomachi concoquentis eliquata, exeri poſſe; at in Mercurio dulci abundant, certè ſales *adjectivi*.

Quid ergo eſt? quid meruit paupertinus Mercurius dulcis, ut è claſſe purgantium expelli oportuit? Dicam; ſales ejus *abſorpti* ſunt ab Hydrargyro metallo; perinde ut acidum quid ab Alcali, neutrúmq; adeò neſcio quid inde oriri exiſtimandum eſt.

At noli timere, egregie vir; reſtituam tibi tuos ſales & tuum ſulphureum metallum: non prorſus periêre quidem: imò nec aliquid ignavum aut hybrida quoddam inérſq; medicamentum ex coitione, utut ſtrictiſſima, genitum eſt. Etenim in ventriculo receptum, plenam libertatem ſenſim adepti ſales denuò diſſolvuntur, divortiúmq; cum Mercurio faciunt: & pro ſua natura vires exerunt. Ita acetum quod oculis cancrorum adjectis inſipidum fit dulcéve, ſi mavis, redditum eſt, ventriculi beneficio ſtatim in acetum reviviſcit: ſiquidem infinita corpuſcula ſalina aculeata, quæ integro aceto inſunt, pulveribus teſtaceis minimè abſorbentur miſcentúrve, ut

ut falsò hactenùs creditum eſt, ſed ſeorſim & inter ſe cryſtallos majuſculas & paucas fingunt: ut quæ primùm infinitis ſtimulis linguam palatúmq; feriebant, jam ob eorum craſſitiem paucitatémq; vix guſtum levitèr afficiunt. Veruntamen iidem ſales craſſiuſculi in ſtomacho concoquente nullo ferè negotio eliquantur, nempè in infinita ſua corpuſcula primitiva & conſtituentia diſſiliunt. Teſte oculatiſſimo & fide digniſſimo *Lewenhookio*. Sed de his rebus opportunior dicendi locus erit, cùm de concoctione & humoribus agam.

Illud inſuper ſilentio non prætereundum eſt: Nempè audacia *Zuelferi*, qui *Myſy*, *Sory*, & *Chalcitin*, è cuprea familia antidota egregia, contra fidem & authoritatem Antiquorum, è Mithridatio expellere voluit. Eandem quoque, ut id hæc obiter notem, infamiam inferre conatus eſt Agarico, præſtantiſſimo medicamento & eadem antidoto quoque Mithridaticâ. At hi inſultus ſunt ignari rei medicæ.

Multùm profectò doleo compoſitionem Arabum eximiam, *Alkermes* dictam, à noſtris hominibus publicè mutilatam, tantúmq; medicamentum Cardiacum, qualis eſt Lapis Lazulus, ejectum fuiſſe. Sericum verò ejuſdem compoſitionis è vermiculo crudum (quicquid contrà alii innuere videntur) eximium ſpiritum (ut id hic

obitèr notem) ſive oleum volatile urinoſum dat, ſp. C. C. æmulum, & multo minus in gratum illud empyreuma olens. At hæc ad concoctionem propriè pertinent, nec hujus loci ſunt.

At quorſum, inquies, hæc tua diligentia in enumerandis iis medicamentorum facultatibus, quæ vulneribus aptæ ſunt; cùm de eorum virtutibus internis tantùm ſoliciti ſumus. Reſpondeo: Vulnerum auxilia & chirurgiam antiquiſſimam medicinæ partem & primo excultam fuiſſe authore *C. Celſo.* Cùm autem multo poſt, ut idem perhibet, morborum curatio & rerum naturæ contemplatio ſub iiſdem authoribus nata ſit, ſcilicet his hanc maximè requirentibus ob infirmam valetudinem ſtudiis labefactatam, Philoſophos medicamentorum internas facultates ab eorum *uſibus externis* jam ſatis cognitis, didiciſſe credibile eſt: ſiquidem ſenſus & experientia in chirurgia facienda multò facilius tutiúſq; in ſimplicium medicamentorum viribus cognoſcendis inſtruuntur.

Atque hæc ſanè vera *medicamentorum* apud Antiquos *Analyſis* fuiſſe videtur, hæc eorum Chymia, quam admiramur, quamvis, ut video, ejus origo à paucis animadverſa eſt: nimirùm experimentorum fides à vulneribus excepta eſt: idem innuere videtur *Galenus (de ſimpl. medic. facultat.*

facultat. lib. 4. *cap.* 17.) *Quod in vulneribus, inquit ille, nota ſunt præſtare medicamenta, id ipſum eadem aſſumpta intra corpus efficiunt:* quæ abſtergunt, verbi cauſa, & expurgant in vulneribus, eadem in venis recepta, craſſitiem, ſi quæ ſit, incidunt.

Neque adeo mirum nobis videbitur, ſi admittatur corporis habitum illum tantùm eſſe, ubi integer ſanguinis motus circumagitur; extráq; eum eſſe & ventriculum, & inteſtina, totáq; vaſa excretoria. Igitur eadem fere medicamentorum exhibitio utrobíq; eſt, ſive ea diglutiantur, ſive artubus certè vulneratis aut ulceratis admoveantur; réſq; ita infinitis exemplis confirmari potuit, ſi quis hæreat: verbi cauſa, Aloes & Colocynthis umbilico adhibita alvum ſimilitèr movent acſi intra ſtomachum aſſumpta: idem de Anodynis, idem de Hydrargyro in ſaliva movenda, ſive unctione, ſive catapotiis uſurpetur.

At hæc viam ſibi faciunt vulnuſcula quædam excitando, atque inflammationes. Ipſa autem cute vulnerata aut ulcerata, medicamenta facultates ſuas facilè exerere poſſe intelligimus; quòd venis ſic apertis iter iis intrà promovendis patet, non ſecùs quàm ſi à viis chyliferis admiſſa fuerint.

Vaſa autem excretoria utrobíq; ſimiliter afficiunt, & ſi quæ differentia ſit, ea tota

in magnitudine illorum consistit, ut suprà expositum est.

De hac autem re impræsentiarum satis, cùm infrà plura dicendi frequens occasio dabitur.

Iterùm fortassè objicies, ex his medicamentis hydragogis pleráq; deleteria & mali moris esse, adeóq; minus tuta; imò istiusmodi pharmacorum symptomata ferè lethalia esse. Respondeo: In gravissimo morbo & casu desperato vehemens auxilium experiri melius, quàm nullum. *Deinde*, si quæ sint, rarò per se, sed antidotis commista, exhiberi solent; perinde ut in Alexipharmacis compositionibus fieri solenne est. Postremò, quæ propriè & peculiaritèr gravi alicui morbo accommodata sunt, facilè tolerantur, etiamsi eadem in integro corpore, sine summo vitæ periculo, dari non potuerunt: ita in Ascite ob aquæ abundantiam sævitia medicamenti ferocissimi parum sentitur.

DE
DIABETE,

Altera Exercitatio Medicinalis.

PRoximum autem & vicinum malum *Diabetes* eſt. Etenim in Hydrope & Diabete ſuperabundans aqua peccat, at in illo propter lentorem ægre movetur : in hoc verò ob tenuitatem mira copia effundi ſolet. Antiquis etiam hominibus adeo rarus, & inuſitatus, ut miraculum quoddam eſſe videbatur, perinde ac nobis. Sed tamen in hâc Urbe, pro ſuo modulo jam cum Hydrope, cujus quædam ſpecies eſt, pari paſſu graſſatur. Etiamſi autem *Galenus* ejus varia nomina nobis tradidit, ſcilicet illum Matellæ Hydropen, Urinæ profluvium, Diabeten, Dipſacon appellando, eum tamen quàm rariſſimè accidere affirmat : imò morbum nec *Galeno*, nec *Tralliano*, nec *Ætio*, aliiſve pleriſq; è veteribus medicinæ principibus viris, ſæpius viſum fuiſſe, credibile eſt ; cum plerique omnes in illa nota conſentiunt, ab *Aretæo non memoratâ*, cujus tamen enarratio &

omnium prima & accuratiſſima eſt; nimirùm reddunt Diabete affecti totum id quod biberunt, minimè à ſua qualitate mutatum; quod falſum eſt, cùm eorum urina ſemper aquea & ſubpallida eſt; nec omnino coloratior, quamvis vinum rubrum potârunt.

Itaque unius *Aretæi deſcriptionem* attendere operæ pretium eſt, ut morbi natura nobis eluceſcat. Peritonæum, inquit ille, Aſcitis conceptaculum eſt, nec defluvium habet, ſed illic permanens exundat; in Diabete verò idem eſt humoris lapſus è venis, eadémq; *colliquatio*, at per Renes & Veſicam indeſinenter effunditur. Diuturna eſt hujus morbi creatio, & longo tempore parturitur. In morbo autem *futuro*, os humore privatur, ſaliva albida eſt, & ſpumans, perinde atque in ſiti, nondum ſitiunt, prout adventantis morbi proceſſus eſt. Quinetiam paulò plus lotii, quàm moris erat, effunditur. Sitis adeſt; ſed nondum vehemens. Quúmque amplius incrementum accipit, *calefactio* parva quidem, ſed *mordax* viſceribus inhærens exoritur. Abdomen habent rugoſum, venas *extantes*, totúmq; habitum corporis gracilem: ipſi anxii, & animo dubii; atque hæc quidem quando, & urinæ profluvium, & ſitis jam aucta inſignitèr ſunt. Quúmq; ad extremium *colem*

vitis

vitii consensus pervenerit, protinus urinam reddunt.

Ubi Affectus *perfectus* est, velox est *carnium* & membrorum in Urinam *colliquatio*, & festina mors advenit. Neque enim cum intermissione lotium reddunt, sed perinde atque canales laxati sunt, *indesinens* est *profusio*. Sitis intoleranda est, potus copiosus, multitudini tamen lotii non respondens;copiosiùs enim lotium redditur, neque eos quisquam nec à mictu, nec à potu inhibere potest. Quod si vel punctum temporis inhibeantur, siquidem à potu os siccatur, corpus arescit, viscera ipsi sua conflagrare opinantur, omnia fastidiunt: ardentissima sitis adest; sin autem vel parum temporis à meiendo abstinuerint, intumescunt lumbi, testes & ilia: cúmq; remiserint, lotium quidem calefactione profundunt, tumidæ verò partes detumescunt; in vesicam enim confluit exundatio. Durant sanè aliquod tempus, licet non admodum diu; nam cum dolore meiunt, atque atrox fit liquatio: neque enim ex potu aliqua insignis portio in corpus absumitur, & carnium magna copia in Urinam eliquatur. Atque hæc hactenus de ipsius morbi accidentibus, ejus autem rationem reddere deinceps paucis aggrediar.

Multum

Multum quidem intereſt an Renes, ut Veteres crediderunt, an ſtomachus & inteſtina, maximè tenuia, primò afficiantur; frigida ejus cauſa ſit, an calida; nam parti maximè laboranti ſuccurrendum eſt, idq; remediis cauſæ accommodatis, ſi quidem curationis rationem cum proſpero eventu inſtituere velimus. Renes quidem & Veſica & ipſe Coles afficiuntur, idq; non ſine aliquo doloris ſenſu. At morbi tamen primaria ſedes ſtomachus eſt & inteſtina tenuia: hujus autem rei indicia ſunt; quòd hic primùm ægrotant; quòd iis pertinax & inextinguibilis ſitis eſt, cujus fons ſtomachus eſt: quòd viſcera ipſis uri videntur, ignéq; amplius ſe ardere putant; item quòd facilis & *feſtinans ingreſſus* Potionis cujuſlibet eſt in corporis habitum; etenim humoris exitus non ita ſubitaneus & perpetuus eſſet, niſi ejus ingreſſus par fuiſſet. Igitur veteres malè Renes accusâſſe exiſtimo, ac ſi eorum proprius affectus eſſet: imò interdum morbo affectis Renes potioni exitum omnino non dant, cæteris interim ſymptomatis ſævientibus, authore *Aretæo*: adeo feſtina mictio hujus morbi ſignum pathognomonicum, ſcilicet proprium & perpetuum non eſt. Ab inteſtinis autem calefactis & inflammatis ſubitò Potionem rapi & abſorberi ſolere probandum

dum reſtat; nimirùm quod in integro corpore & benè paſto venas lacteas potionem, certè coloratam *, non admodum admittere, cùm aliàs jejuno, bidui aut tridui puta, quicquid aſſumitur, ſi craſſius & crudum ſit, multo magis tinctum, vel patulis oris hiare & feſtinanter ad ſe trahere, & ad ipſa vaſa ſanguinea ulterius propelli; à longo verò jejunio ſtomachi & inteſtinorum ſiccitatem, calorem & febriculam oriri, neminem latet. Rurſus diuretica, etiam mediæ virtutis, ferè calefaciunt; at valida pleráque aut multùm rubificant, aut verè epiſpaſtica ſunt, ut allium, Sinapi, Cantharides & id genus plurimæ Inſectæ Beſtiolæ, ut formicæ, apes, multipedæ; item Scinci, &c.

* Vide Phil. Tranſact. n. n.

Deinde viſceribus ſemel inflammatis vitium per habitum corporis ad ipſos Renes, Veſicam, & Penem transfertur: imo meram aquam, & quæ inter diuretica ex ſua natura mitiſſima ſunt, ardorem inteſtinorum ampliùs incendere, propter caracterem ab inteſtinis vitiatis ſubitò iis impreſſum, credibile eſt.

His ita poſitis, nimirùm Potionem omnem utut crudam & per ſe mitem ſubito vehementer diureticam & acrem fieri, ſcilicet à ſummo ſtomachi & inteſtinorum ardore: Potionis autem cujúſvis cruditas in eo

eo consistit, quòd ejus natura ex magna parte immutata sit, siquidem vinum non acescit, nec alii liquores potati multùm à suis facultatibus alienantur propter festinum, puta, ingressum in corporis habitum: ab hâc tamen solâ Potionis contaminatione cruditati superinductâ non sequetur, ut cum ea intra habitum corporis recepta sit, ipsam lympham fundat, secúmq; exitum admodum festinanter capessere cogat; scilicet ab arteriarum vehementi insultu. Aliud itaque requiri necesse est; id quod etiam ægroti anxietas, & ipsæ venæ plurimùm intumescentes satis indicant; nimirùm facultas aliqua deleteria sive venenata, omni Potioni, præter naturam suam, impressa. Atque huic rei abundè quidem satisfacietur, cùm morbi causæ procatarticæ & efficientes infra enarrabuntur.

Paucæ autem Historiolæ à me expectandæ sunt, eædémq; ferè mancæ propter hominum infortunium, qui de hac re nova & improvisa dubii & incerti, nisi nimis tardè auxilium quærere non solent; imo *Willis* noster, hujus generis morbi exemplis, non abundat, cùm unicam tantùm Historiolam, eámq; valde imperfectam, illiq; reliquisq; medicis simul consultis, communem exhibet. Utinam tantò viro placuisset aliquot è crebris instantiis

tam

tam ignoti & rari morbi, quæ ei occurrere ſolebant, literis commiſiſſe.

ÆGROTUS I.

VIde Caſum 16. ſuprà poſitum in Hydrope, huic morbo valdè affinem, utpote ex eâdem causâ procedentem.

ÆGROTUS II.

PUella quædam ſexdecem annos nata, alvo admodum adſtrictâ, aliàs firmâ valetudine gaudens, animi cauſa, ad decem dies multum aquæ ſulphurulentæ dictæ in vicinia *Knaresborough*, hauſit. Quid fit, plurimum urinæ aqueæ & frequentiſſimæ minxit; item huic circa ſtomachum ingens ardor, ſitis intolerabilis, nulli Potioni cedens, at hæc omnia citra linguæ ariditatem; Raucedo; vigilia perpetua: in Urbem verò *Eboracum* tandem rediit, & mictionem mox diarrhæa excepit, cæteris adhuc ſymptomatis eam graviſſimè affligentibus: & ut mictio Veſicam, ita dejectiones ipſum anum dolore quodam ardente jam afficiunt. Amygdalatis potionibus

tionibus & lacticiniis vix fœminam post aliquot menses à siti & diarrhæa ex integro recuperare potui.

ÆGROTUS III.

D. *Sampson*, mediæ ætatis vir, Pharmacopola *Londinensis*, gravi Diabete correptus est, habitus corporis hebetioris, & obesi, & ut istiusmodi hominibus in hac urbe fieri solet, per hyemem plurimùm anhelosus, catarrho insuper affectus: ex nescio verò cujus persuasione libentèr opiata nocte sumpsit, idque frequentèr & multùm, quod mihi ingenuè affirmavit; ad sitim autem & linguæ ariditatem, opii genuinos effectus mitigandos, idem illi aquas *Epsomenses*, si benè memini, de die propinavit: ex horum autem usu gravis Diabetes ortus est; evasit tamen solâ remediorum tàm perniciosorum abstinentiâ. Anno verò proximè sequenti iisdem malis sed vehementius affectus, & jam Diabetes superioris anni oblitus, iisdem etiam usus est remediis. Quid fit? Diabetes iterùm hominem gravissimè adortus est: ferè die noctéq; nulla mora minxit, idq; non ad modum stillicidii, sed ad aliquot uncias una vice: ut viginti aliquando vi-

trea

trea pocula hujus Urinæ pallidæ & ſubturbidæ plena ex ordine propè lectum ſuum numeravi, velut oſtentationis cauſa: nam remedia nulla à me alióve quovis medico, quod ſcio, petebat, præter unum opium varia arte & lenocinio paratum: poſt menſem autem tanto malo ſuccubuit vir optimus, & meliori fato dignus.

ÆGROTUS IV.

ILluſtriſſimus Comes —— juvenis, obeſus, ex potione matutinâ mellis *crudi* ex vino Canarino (ut mihi ſcriptum eſt à medico ejus ſanè doctiſſimo viro D. *Muſgrave*, cum conſilium meum literis poſtularet) graviſſimo Diabete affectus eſt: omnia autem remedia fruſtra adhibita ſunt. Ante quam verò meis uſus eſt, *Londinum* venit, & ſoli curæ *R.* ſe commiſit; is autem, ut ex neceſſariis ejus didici, aquas medicatas *Epſomenſes* ad x. libras quotidie illi propinavit, & opium nocte largâ doſi; funeſto ſanè eventu; nam intra octiduum mortuus eſt.

ÆGRO-

ÆGROTUS V.

Adoptivus ex F. Hildano, l. 5. c. 53.

PUer quidam 7 annorum usu acidularum *Greisbacensium*, in tantum Urinæ profluvium incidit, ut an unquam simile visum sit, valdè dubitem. Hinc sitis talis supervenit, ut singulis noctibus plusquam libras x. aquæ (quantitatem vini, quod admiscebatur, non observarunt adstantes) ebiberet, & eodem modo protinus, nihil alteratam, iterum emingeret.

Quibus medicamentis, scilicet lacte amygdalato, pullorum jusculis, &c. ad plenissimam sanitatem restitutum puerum fuisse; vide apud ipsum *Hildanum*. Tamen denuò in eundem morbum gravitèr incidit, quod vinum aquâ dilutum, à medicis denegatum, iterùm sumpserat, & mortuus est.

ÆGRO-

ÆGROTUS VI.

HOrtulanus quidam in Suburbiis *Weſtmonaſterienſibus* habitans, mediæ ætatis vir, olim multùm Lue Venerea afflictus, ab agyrta quodam Antimonium, neſcio quod diaphoreticum, ad herpetem fœdum & valdè moleſtum tollendum, ſanguiniq; purificando datum, ad plures dies ſumpſit; at id ſemper citra ſudorem contigit. Quid fit? gravi Diabete correptus eſt: huic urina infinita, at aliquanto, ut memini, coloratior; ſitis implacabilis, anxietas & jactitatio perpetua: me tandem accerſivit; at nimis tardè; nam hominem morientem inveni.

ÆGROTUS VII.

D. *Wilſon* ex Cohorte Prætoria Miles ſtrenuus, mediæ ætatis vir, catarrho vehementi affectus eſt: cui malo medendo ſic medicus quidam magni nominis præſcripſit; nimirùm Syrupum quendam è decocto Balſami *Capivi* dict. ex aqua & ſaccharo confectum, liberalitèr potandum juſſit; item tàm manè quàm veſperi ad duo grana Opii, in pilulis de ſtyrace dictis, devorandas dedit: his autem remediis catarrhus quidem ſuppreſſus eſt: at matellæ Hydrops ortus eſt, & ad minimum bina congia Urinæ limpidæ minxit ſpacio 24 horarum: poſt decem dies aut circitèr, vix eloqui potuit, ut à circumſtantibus audiretur; ſudore frigido ex toto maduit, manus lividæ, & jamjam moribundus à neceſſariis non ſine ratione exiſtimatus eſt. Me vocârunt: ipſe verò tàm ad præſcripta quàm ad morbum bene attendi; nullóq; negotio hominem ex Orci faucibus eripui: vinum cum gingibere coctum illicò ſiccandum volui, & quantum & quoties pro viribus id facere potuit: cætera autem medicamenta omnia ſupra comprehenſa ſequeſtravi: interim tenuem aliquem hauſtum ex aq. lact. pro more,

ad

ad ſitim leniter temperandam, propinavi; ea autem nocte & craſtino die multò minus minxit; item incaluit, ſudore ſiccato: altero die è pullo cocto comedit: poſt triduum amplius, præter omnem opinionem, convaluit & foras ambulavit, & jam à multis annis ſanus in hac urbe vivit.

ÆGROTUS VIII.

HIC autem Caſus, etiamſi propriè ad Diabeten non ſpectat; quia tamen remediorum ſuprà multùm memoratorum naturam ulteriùs indicat & confirmat, ad hujus quoque morbi intelligentiam aliquo modo faciet. D. *Ch.* Quadragenarius, egregius vir & ſummus Mercator *Londinenſis*, catarrhi fortuiti impatiens, aliàs robuſtus, & boni & plenioris corporis habitûs, pilulas *Matthæi* dictas, aut alias opio magis refertas, à quodam Chirurgo ſumpſit, item aquas *Epſomenſes* de die ſiccavit. Quid fit? tanto ſudore affectus eſt, ut induſia ter quatérve indiès & ſæpiùs nocte mutare coactus eſt: forte ejus filiolas, quas meæ curæ commiſit, pro officio & ex more viſitandas veni; & earum patrem, hominem ſatis carnoſum, & florenti ætate & valitudine conſpicuum,

inveni pallidum, languidum, emaciatum, & per ipſas veſtes ſudore vehementer madentem: hæc autem omnia ingenti admiratione ſpectabam attonitus. Spiritum Vini tincturæ ceraſorum nigrorum confectum, quod domi præſto erat, ad aliquot uncias ſtatim illi propinandum dedi; item vinum optimum rubrum merum ad duas minimùm libras prandio ſiccaret, & ſic quotidie vel majori modo bibendum curavi: hinc ſudor & languor diſparuerunt: cito & optimè convaluit.

Hiſtoriolis autem hujus morbi ſic brevitèr enarratis, proximum eſt, ut ejus cauſas efficientes, & procatarcticas, & evidentes, quotquot hactenus extant, enumeremus. *Aretæus* verò *primò* morbum aliquem acutum hujus languoris cauſam eſſe poſſe exiſtimat, qui in renes impetum fecerit, & in criſi aliquod malignum virus latentèr reliquerit. *Deinde* haud incredibile eſt, etiam aliquod perniciosum venenum ex iis, quæ veſicam & renes infeſtant, huic effectui cauſam præbuiſſe. *Tertiò*, Quinetiam ſi quis à Dipſade morſus ſit, talis effectus illum morſum ſequitur: vulnus ſitim non ferendam accendit, iſque copiosè bibit, neque ſiti medetur, ſed ventrem obruit humore; adeo inexplebilis eſt bibendi cupiditas.

Cauſæ

Causæ itaque hujus mali *veteribus* sola venena sunt, aut à morbo ex crisi, aut à malo medicamento, aut à quodam animali venenato. Atque ex hac nota sunt pleræq; causæ nostris ægrotis suprà comprehensis, assignatæ; nimirùm mala aliqua medicamenta, primò stomachum & intestina, mox renes & vesicam maximè infestantia, ut Antimonium diaphoreticum, mel crudum & venenosum, Balsamum *Capivi* dictum, Opium.

His adjicere licet *vina* vel arsenico vel sulphuris fumo nimiùm *medicata*, *Thee*, Terebinthinata medicamenta, Spiritus vini *medicati*, & id genus plurima alia præter modum assumpta. Aquæ denique muriaticæ sive sulphurulentæ, aut aliàs ex salibus & metallis terrenis medicatæ.

Cùm autem colliquatio sanguinis ex *Aretæo* hujus morbi præcipua causa, & formalis ratio sit, sanguinisque serum prout renibus appellatur copiosè effundi. Causæ verò evidentes sint suprà enarratæ; quæ chylum primò, mox ipsum serum nimiùm colliquare aptæ natæ sunt ob vim quandam scepticam sive deleteriam: ideo, quo jure, quáve injuria illa vulgaria & trita medicamenta accusari possint, ut brevitèr ostendamus, operæ prætium esse putavi.

Imprimis, Itaque rem cum Antimonio diaphoretico dicto privatim habemus. At *Tulpius* aliiq; jamdudum vires ejus maleficas notârunt.

De venenoso melle satis constat ex Historia naturali.

De Balsamo Capivi, aliisq; Terebinthinatis cum excessu assumptis, nemini dubitare licet, cùm vera *sarcotica* sint. Idem de opio perhibetur, nempè vesiculas excitare solere, cuti admotum.

Vina quidem per se ad quodvis venenum alexipharmaca sunt, nec ideo culpanda. Itaque non libentèr assentior *Willis*, dicenti, " In nostro seculo compota-
" tionibus, & imprimis vini meracioris
" ingurgitationibus dedito; ideo affectus
" hujus exempla & instantias satis crebras,
" tantùm non quotidianas, occurrere. " Quòd tamen ex veterum historia, certè Græcorum, abundè constat, illos longè superâsse nostros homines vini meraci potu & enormi ebrietate: Veruntamen ipsis ferè incognitus morbus Diabetes fuit. Illa itaque, quæ à nostris veneficis œnopolis vino adjici solent, sola condemnanda sunt, ut Arsenicum & Sulphur accensum, & infinita alia lenocinia damnosa; unde vina ob illorum medicationem summè nocua esse posse facile credimus.

Ultimo

Ultimo loco *aquas medicatas* ſuſpicari fas eſt: Quòd autem vehementer diureticæ ſunt, & ratio, & experientia, quæ in iſtiuſmodi rebus ratione potentior eſt, nos abundè docet ex quotidiano infinitorum hominum uſu. Quòd autem per ſe deleteriæ ſunt, nondum ita perſpicuum eſt. Aquæ quidem *Gersbecenſes* tranſmarinæ Diabetes in puero ſolæ accuſantur à *F. Hildano*; at cujus claſſis illæ ſint, neſcio; illud quidem benè ſcio, aquas Gallicas omnes medicatas à D. *de Clos* coram Collegio Naturaliſtarum *Pariſienſium* examinatas cum noſtris *Anglicanis* ad amuſſim convenire: nec aliud quid in ſe continere, quàm quod à me in noſtris multa ſedulitate inventum eſt: ideóq; ſi ad res, quæ à ſiccatis aquis in fundo ampullæ manent, paulò ſtudioſiùs attendere velimus, lapidem Calcarium & Ocram à qua ferratæ denominantur, non ullius mali, certè per ſe accuſare licet: ſalia itaque perpendenda ſunt; atque ea ferè ſunt, vel ſal foſſilis, vel ſal calcarius; nam quæ de nitro aëreo, alumine, vitriolo, certè maturo & perfecto, ſomniant aliqui, imò totus ferè bibentium grex, mera figmenta ſunt. Igitur quod muria ſulphurulenta, nimirùm liquamen ſalis foſſilis, Pyritæ diſſoluto adjunctum, deleterium eſſe poſſit aliquibus nullus dubito, quod hujuſmodi aquæ ſæpe-

numerò ſtomachum vehementèr nauſeant cum graviſſimo vomitu; item pleriſq; ſitim haud mediocrem excitant & non rarò diarrhæam plurium menſium: his adde, fœdam ſcabiem cuti ſuffundere ſæpè ſolent: quæ ita eſſe, multis experimentis plurium annorum, cum in vicinia *Knareſborough* medicinam facerem, credo, teſtórque. Jam verò illo poſito, quod nec vomitu nec diarrhæa, quibus viis faciliùs ejici poſſint, venenum in renes & veſicam deponant, quod in cute ſolebant, credibile eſt; in corpore certè prius haud boni habitûs.

Illud autem notandum eſt, veteres, à quibus medicamentorum facultates & uſus nobis traditus eſt, ſalem & foſſilem & vulgarem * exurere ſolebant, non alitèr quam † Sandaracham: unde colligere nobis licet, eos ſali crudo ſubeſſe neſcio quid mali medicamenti ſuſpicatos eſſe; Sandaracham quidem crudam merum venenum eſſe prodidêre; at uſtam, etiam Phthiſicis aliiſq; imbecillis liberalitèr dabant. Rurſùs inter ſalis fontium *muriaticorum* liquamen & ſalem aquâ dulci diſſolutum plurimum intereſt. Etenim in Fontium muria naturali, aut in ipſa aqua marina (ut cuilibet conſpicillorum ope examinanti liquidò patebit) particulæ ſalinæ ſupra fidem minutiſſimæ ſunt, cum in muria factitia ſalis particulæ

* Dioſcor. l. 5. c. 75.
† Ib. c. 71.

particulæ paucæ & craſſæ ſunt: ex quibus illud facilè diſcimus, nimirùm ſalis acumina infinita ab ejus liquamine naturali multò ferociùs in ſtomachum & inteſtina, renéſq; adeo & veſicam, exeri poſſe, quàm cùm vel uſtum aut crudum coactum ſit, & denuò diſſolutum, vel ſiccum ſumptum.

Pyritæ autem *ferrei*, quocum in iſtis aquis muriaticis aſſociari ſolet, vim cauſticam diſcimus ex uſu, ubi Emplaſtris vehementèr adurentibus ad ſtrumas ineſt, *C. Celſo* authore; at fontium muriaticorum, ſale Pyritarum, vim multùm acui credibile eſt; ſiquidem in hujuſmodi fontibus gravis ſulphuris etiam odor ſentitur; adeóq; multo alitèr in ocram hiſce fontibus diſſolvuntur Pyritæ, quàm ubi cum ſale calcario alicujus alterius fontis miſceantur: imò non raro incaleſcit fons ab hac miſtura, ut † alibi probavimus.

† De Fontibus Medic. Angliæ.

Digreſſio *de Fontibus Medicatis Populo* Londinenſi *maximè uſitatis.*

Cùm autem omnes aquæ muriaticæ, ſive eæ calidæ, ſive frigidæ ſunt, ultrà centeſimum lapidem ab hâc urbe diſtant, de iis impræſentiarum minùs ſoliciti ſumus; de

de frigidis verò *ferratis*, & *calcariis*; ſive eæ ex utráq; mixtæ, ſive puræ calcariæ, item de illa *anomala* ferrata, Naptha quadam plurimùm imbuta, nuperrimæ quidem inventionis, amplius differere nobis operæ pretium erit, quòd non ſolùm huic morbo, ſed aliis quàm plurimis infrà tractandis adhiberi ſolent: imò tanquam arcanum quoddam & conſummatum aliquod remedium, & medici propinare, & ægrot[illegible] capeſſere libentèr conſueverunt, caſibus maximè deploratis. His adde non ſanitatem tantùm ab earum uſu aſſiduo promitti; ſed & homines tantum non præ ætate decrepitos juveneſcere poſſe perſuadent. Igitur è re noſtra non ita multum erit, ſi ad Fontes medicatos in vicinia hujus Urbis, aut certè quæ non niſi unius diei itinere ab ea diſtant, digrediamur: hi autem his nominibus & in Urbe paſſim veniunt & à ſuis locis appellantur; nimirùm *Hoxden*, *Streetham*, *Dullidge*, *Barnet*, *Epſom*, *Sunning-hill*, *North-hall*, *Tunbridge*.

† *Aquæ* Hoxdonenſes Ferratæ *&* *Naptha quadam imbutæ, ſive* Bituminoſæ.

In vico itaque † *Hoxden*, ad regiones *Londini* Suburbicarias ſpectante, aut certè uno vix lapide ab ea diſtante, his nuperis annis puteus effoſſus eſt aquarum medicatarum ſanè anomalarum; nam etiamſi ferratæ ſunt, & ſubpurpureæ cum galla

galla fiunt, ſcilicet à pyrite ex totâ ſubſtantiâ in ocram diſſoluto; item ſalis calcarii modicum habent, præterea tamen Naptha aliqua ſubfulva, & ſpécie quidem à quovis bitumine, quod ſcio, diſtincta, ſat copiosè ineſt: hujus autem Napthæ aliquot unicas, quæ matutinis horis, cum puteus aquâ plenus eſt, ſupranatare ſolet, & à Puteario diligentèr collectas, redemi. Vana eſt & temeraria quidem quorundam hominum aſſertio, hunc puteum contaminari neſcio quo ſpiritu Terebinthinæ dicto, aliquâ negligentiâ Artificis olim perditæ & in terram effuſæ, ubi jam Puteus effoditur: detur, quod ibidem ita contigit, ſpiritus tamen Terebinthinæ idem nunc erit, atque olim fuit; ſcilicet præter ſuum peculiarem odorem ingratum, & guſtu ardentem, erit facilè inflammabilis & aquæ haud facile miſcibilis, miniméq; per ſe concreſcens. At hæc Naptha gratiſſimi quidem odoris eſt, fœniculum aut aniſum quodammodo ſpirans; item aquæ per minima miſcetur, ut ab ea paululùm ſubturbida eſſe videatur; item cum per ſe aliquo tempore ſeparetur, linguam minimè ferit, ſed guſtui admodum mitis & grata eſt; &, quòd rem extra dubium ponit, in ſe facilè concreſcit: eſt autem novi generis bitumen aut Naptha quædam, ductilis ſive lenta, mollis, ſubfulva.

Secundo

† *Aquæ* Streethamenses calcariæ.

Secundo loco Fontis † *Streethamensis* aquæ hæc continent, atque sic se habent. Pagus, ubi fons est, altero aut tertio lapide *Londino* distat, ultra fluvium *Tamesis* in agro *Surrensi*.

Non nisi post longam macerationem cum galla ex viridi obfuscantur; adeo levitèr tantum ferratæ sunt.

Ex hujus autem fontis aquæ duodecim libris, ineunte Junio coctis, salis calcarii drachmas duas & decem grana; lapidis verò calcarii quinque drachmas & grana viginti quatuor, habui.

Validissimè purgant, si quæ aliæ, & multis sæpè vomitum excitant.

Sed mihi tantispèr reliquas aquas *Londinenses comperendinare* liceat.

Cl. autem *Boilæus* noster, de his *Londinensibus privatim* scripsisse videtur; nempe Tractatu, biennio post meum Libellum *De fontibus medicatis Angliæ*, edito: is verò ex aquis medicatis Anglicanis nullam inveniri, quæ vitriolum det, audactèr affirmat. Utinam ei placuisset nobis aquas nominâsse, quas hujus assertionis causa examinaverat.

Illius verò egregii viri *modi* experimenta faciendi de aquis mineralibus, ferè iidem esse videntur, ac qui à Philosophis *Parisiensibus*, ex quadam aquæ paucitatis necessitate præscripti sunt.

At

At in hujus viri ſcriptis editis deſunt, quod doleo, & aquæ & eorum examina; quæ tamen omnia à *Pariſienſibus* ſumma fide & accuratione exhibita ſunt: fortaſſe in *Schedis ſuis poſthumis* inveniantur.

Ego autem aquarum noſtrarum medicatarum contenta *aliis* experimentis *luculentis* probavi; nec minore fide ac certitudine. At hæc noſtra probandi genera, tædii, fateor, plena ſunt, & aquarum copiam requirunt: adeóq; *promptis* aliquibus ingeniis,& Hiſtoriæ Naturalis *ignaris*, placuit mihi, ſumma cura & induſtria, veritati litanti, rursùs aquam *turbulentam* feciſſe. At nugare nimiùm non licet. Et ſi noſtra non dignentur experiri *meo modo*, ſuis conjecturis, per me licet, gaudeant: profectò in re aquatica, ut video,

Quale caput eſt, talis præſtatur ſapor.

Iſtiuſmodi homines diſcant velim ex noſtra methodo & artificio, clarè admodum expoſito, noſtrarum rerum fidem certiſſimam: id quod iis & laudi & abundanti ſatisfactioni toti reipublicæ literariæ erit.

Sed quæ ad rem noſtram præcipuè faciant, ea paucis hic repetere lubet.

In *Cuniculis* quidem arte factis ad carbonum fodinas ſiccandas, inveniendáſve,

Vitrio-

Vitriolum perfectum passim observare licet. At ni fontes per accidens sunt; & *sentinæ sive cloacæ* potius quàm fontes medicati appellandi sunt. Imò cùm Pyritûm tanta copia sit ubiq; in *Anglia*, è quibus *solis* vitriolum oriatur, sæpe miratus sum vitriolum integrum & maturum in fontibus naturalibus nusquam inveniri.

Vehementèr tamen affirmo, jam ut olim, omnes aquas atramentosas ex solo Pyrite, quatenus tales, oriri; quòd in nullo alio lapide vitriolum apud nos temerè reperiatur. Rursus, omnis Pyrites vegetando naturalitèr resolvitur in ocram & vitriolum: halitúmq; edit in istiusmodi germinatione Sulphureum. Si itaque Pyrites resolvatur ipso nascente vitriolo, & contingat (ut in plerisq; fontibus atramentosis fieri solet) perpetìm macerari, decursu aquæ præterfluentis, tùm istiusmodi aquæ tantùm atramentosæ fiunt, ocrámq; dant, sed minimè vitriolum perfectum. Sin autem Pyritem humido loco germinare contingat, ejúsq; germinatio non impediatur continuâ aquarum præterfluentium ablutione, istæ aquæ verè vitriolicæ fiunt: ut in Cuniculis fodinarum ubiq; ferè contingere solet.

Porrò eadem certitudine affirmo *nitrum calcarium* à me *primùm figuratum* descriptúmque, esse salem sui generis, & ferè omnibus

nibus fontibus noſtris ineſſe, in aliis plùs, in aliis minùs; ut nec *Salem Petræ* eſſe, nec *Nitrum Antiquorum* audactèr affirmo. Attende deſcriptiones & confer ſales.

Præterea celeberrimas aquas Nitri *Ægyptiacas* ſalem tantùm *urinoſum* præbere, ut olim actis Philoſophicis *Londinenſibus*, expoſui. At is ſal, minimè ſal calcarius eſt: ipſum autem veterum nitrum, ut ex *Dioſcoride* abundè conſtat, ſal Armeniacus eſt.

Urinoſæ quidem aquæ in *Anglia* dantur, authore D. *Plot*: imò totæ rupes ſunt agro *Eboracenſi*, quæ urinam vehementer redolent: neque mirum cum Belemnites, & infiniti alii lapides perpetua figura donati, vel per ſe, vel levitèr fricati, odorem urinoſum valdè ſpirant: naréſq; feriunt perinde ut Spir. *C. C.* dict.

Denique, & ex ipſo fonte lapideſcente juxta opidum *Knaresborough*, & à rupe cadente, eandem ipſiſſimam aquam eſſe, nec contentis ullatenus differre; quod repetitis experimentis de induſtria factis, credo: fabulæ itaque ſunt & ſine fundamento quas aliqui cum *Helmontio* exhibent de Fontium ſpiritu neſcio quo eſurino, acido & corroſivo.

Hæc autem obitèr poſui, ne ſilentio aſſertiones antiquas noſtras multa induſtria

ſtria & non contemnendis experimentis, confectas prodere viderer. Siquis tamen expectet, ut aliorum miſeras ineptias contra arguerem, ſciat velim,

Multo majoris alapas apud me venire.

Sed è diverticulo in viam: Symptomatum verò præcipuorum in Diabete rationes exponere reſtat.

Primùm, cur urina adeo dulceſcit, ut ſacchari vel melleum ſaporem planè referat? At illud quidem de dulcedine Urinæ mihi valdè ſuſpectum eſt; quod apud veteres, quantùm ſcio, cum reliquas omnes circumſtantias mira diligentia nobis tradiderunt, ejus tamen rei altum ſilentium eſt.

At eſto! cùm tamen diverſæ res huic malo originem dare ſolent, ſic urina poſſit eſſe diverſæ naturæ & conſiſtentiæ. Alia ita ſi quando ab ipſo melle, vinóve venenato, *Teéve* naſcatur; nempè, inſtar ſacchari poſſit dulceſcere urina: at ab aliis cauſis ortum, ut ſunt opium, aquæ medicatæ, Terebinthinata medicamenta, Antimonium, &c. Urinæ quidem guſtus lenis, at minimè, quantum memini, dulcis: dulceſcit aut urina, inquit *Willis*, quòd in ea combinantur ſales diverſæ naturæ: dulceſcit verò ut mel, quod ſalibus com-

combinatis adjiciuntur quædam particulæ ſulphureæ ex partium ſolidarum abſumptione. At hæ rationes nullius momenti ſunt, quòd iſtiuſmodi ſalium combinationes meræ fabulæ ſunt, ut ſuprà oſtenſum eſt; quippè acetum non dulceſcit ob aliquam ſalium diverſorum coitionem, perinde ut plurimi ſomniârunt, ſed ob ſolas cryſtallos è ſale acido formatas. Deinde quemadmodum nutritio in perpetua arteriarum plenitudine, ita & ſolidarum partium conſumptio & macies extrema in iiſdem arteriis inanitis conſiſtit: ut eadem plane ſit ratio ſolidarum partium ſanguiniſve maſſæ quoad ſuccum aliquem nutritium.

Alitèr itaque rem exponere lubet: nimirùm paulatim dulceſcere urinam, quòd primùm aquoſior ſeri pars effunditur, mox colliquatione procedente, ipſa quoque ſeri pars chyloſior: huic autem rei illud fidem facit; nempè Phthyſicorum plurimorum ultimis menſibus inſignis ſputi dulcedo, ad nauſeam uſque moleſta.

Alterum Symptoma eſt Urinæ tanta effuſio: quorſum id? fit, ut opinor, à nimiùm colliquato & attenuato chylo; à quo mox ipſum quoque ſerum ſive chylus veteranus intra habitum corporis in quendam ichorem quaſi corrumpitur: hanc autem opinionem firmant vehemens ardor

& anxietas circa præcordia ; item ſubitaneus potionis cujuſlibet intra habitum corporis raptus & tranſmiſſio : deinde, eorundem concoctio potulentorum præter fidem celerrima ; ut vinum acidulum rubellum, verbi cauſa, contra quàm vulgò creditum eſt, omnem naturam ſuam, ipſo per ſtomachum tranſitu, pérq; venas lacteas exuat ; pérq; renes tandem inſipida, ſubdulcis, coloriſq; expers Urina, momento temporis effunditur. Atque hic concoctionis *Septicæ* ſupra modum exertæ, à medicamentis deleteriis, admirandus effectus eſt.

Tertium Symptoma, omnium longè miſerrimum, inſatiabilis ſitis eſt. At hoc ita intelligemus ; ſi inflammatis viſceribus adjecta ſit urinæ infinita effuſio : nam etiamſi tenuis ichor ubique facillimè poſſit erumpere, quà vaſa excretoria ſunt ; cùm tamen faucium, *inteſtinaliſq; corporis habitus pars exterior* ſummè inflammata, adeóq; excretionibus inepta ſit, ob tenſionem iſtiuſmodi ductuum, duritiémque ; cúmq; renibus naturalitèr patentibus, multum aquati ſeri exire ſolet, tantáq; per eos jam à reliquis corporis partibus derivatio ſit ; non ampliùs mirum videbitur, ſi ſalivæ ductus ſiccentur ad hominis infinitam miſeriam. Quale autem vitium ſit in renibus non benè video ; nam *viſcerum fermenta*

res

res vana & futilis eſt: illud verò clarum eſt, eos multo & continuo effluvio poſſe labefactari, reſolvi, ampliúſq; patere: item ob eandem rationem, inſignem eorum fracedinem, quæ in nulla parte major eſt, quàm in renibus, poſſe ex toto ablui, ut ſerum aquatum vehementer & aſſidue erumpens in Urinam minimè excoquatur.

Cauſis autem Diabetis ſic poſitis, ad remedia jam tandem venimus: eadem verò ſunt quæ ad Hydropa benè faciunt, *Aretæo* authore; ut univerſa quoque victus vitæq; ratio eadem eſſe debet. At duæ præcipuè Curationis intentiones ſunt; videlicet, ut ſtomacho imprimis, ſitis fonti, quæ omnium malorum etiam maxima eſt, opem feramus; & quòd meiendi provocatio ſubinde ab eâ excitetur, & quòd effluens ſecum abducit ea quæ de corpore colliquat, & quòd fruſtra bibitur, cum nullus potus, quantus quantus is fuerit, ſiti medebitur. Altera intentio eſt ad ſedandam colliquationem à veneno ortam.

Huic autem poſteriori intentioni optimè faciunt, ut ad alia venena, *Lac*; item *Poma*, (id eſt, fructus quilibet, ut poma granata, limones, fragæ, ceraſa, &c.) aquæ, quæ potui dabitur, incoquantur; item *Vinum* * *meracius* aſtringens, ad ſtomachum roborandum, idem quoque præſtat ad evaporandos, & aliò dejiciendos humores;

* *Vinum omnibus venenis contrarium eſt*, C. Celſo *authore*.

humores; ultimò Antidotus *Hiera*, quæ utriq; intentioni curativæ abundè ſatiſfacit.

Primæ autem Intentioni, inquit *Aretæus*, Hiera medetur; at quæ illa Hiera eſt, nam innumeræ ferè Hieræ tempore *Galeni* fuerunt, ut ex N. *Myrepſo* diſcimus: verum enimverò *Aretæo* una tantùm Hiera cognita eſt; ſcilicet, quæ nullo alio nomine adjuncto tunc temporis diſtincta fuerat: ſanè inter alia multa hoc egregium argumentum eſt de ſumma antiquitate *Aretæi*. At neque Hiera *picra* eſſe potuit, cùm à *Galeno* ſic primùm appellata eſt; ipſum verò medicamentum ſine nomine compoſuit *Muſa Antonius*, Auguſti medicus, ut diſertè teſtatur *Scribonius Largus*, *Claudii Cæſaris*, medicus aliquot ſeculis ante *Galenum*. Profectò operæ prætium eſſet omni diligentia tantum medicamentum inveſtigare, ſcilicet quòd ſitim Diabete affectis, tremendum ſanè ſymptoma, efficacitèr tollat; nulli certè remedio, quod ſcio, cedens, poſt hujus ſeculi, multorum aliàs bonorum feracis, infinitam induſtriam. Hujus autem remedii notitiam eidem *Scribonio Largo* debemus; idque non perfunctoriè tradidit: Etenim non tantùm ipſum remedium, ſed ejus Hiſtoriam etiam, ſine qua adhuc de tantæ rei veritate dubii eſſemus, curioſè quidem

dem literis mandavit. Hæc, inquit ille, Antidotus Hiera dicta (quibusdam *Picra*, aliis *Diacolocynthidos*) ab antiquioribus medicis (quo in numero *Aretæus* fuit) propter effectus ignorata non fuit: sed *Pacchius Antiochiæ* illam usu *illustravit*, & post mortem ejus, *Tiberio Cæsari* per libellum scriptum ad eum, Bibliothecis publicis po~~nit~~ fugit, in manus nostras venit, quam antea nullo modo extrahere potuimus, quamvis omnia fecerimus, ut sciremus, quæ esset. Hanc postea nos scivimus, quæ, ut sanè, & libello ipse faretur, non à se inventa, sed usu exactiore comprobata, ad quæ vitia, & cum quibus, & quem ad modum data proficeret: antiquas ejus compositiones emendavit *Pacchius*; adeóq; hæc mirificos effectus habet mirificâ temperaturâ composita; hinc Hiera Pacchii nostris hominibus inter alia nomina meritò appellatur. Habes itaque remedium à magno medico & bene instructo, *Cæsare* quidem dignum, eiq; per testamentum legatum, usu & approbatione *Scribonii Largi* ampliùs nobilitatum, &, quod anxiè quæsivimus, ad sitim tollendam commendatum, idq; non simplicibus verbis & perfunctoriè pro summa aliàs hominis modestia, sed ejus facultatem privatim ad hoc malum vehementèr exaggerat.

Eſt ſtomachi vitium, inquit ille, quod cum ſiccitate & ardore ejus, & irrequiebili, ut ita dicam, & inextinguibili ſiti conſiſtit; ἄπονον, Græci vocant; *Marcellus* Eccauſin meliùs, ſive ardorem, ut rectè obſervavit *Rhodius*, ab eo quod exiccat omnem ſtomachi humorem. Scimus quoſdam *urnas aquæ* bibiſſe, neque ideo ſitim aliquâ ex parte in præſentia compeſcuiſſe: ad hoc Antidoti Hieræ drachma vel ejus dimidium datum ex aquæ frigidæ cyathis duobus, ita prodeſt, ut facilè abſtinere ab aqua proximis diebus poſſunt: nec minùs Hydropicis prodeſt, quibus eadem ratione datur.

Illud verò, ut idem author perhibet, ſupra omnium opinionem eſt, quod ad ſtomachos evidentèr convenit, quum ſit viroſiſſimum medicamentum adverſus *ſtomachum*, ne ad levia quidem, & ſimplicia medicamenta aptè *diſpoſitum*, ſed videlicet in ejuſmodi rebus potentior uſus ratione eſt: expertus enim unuſquiſque intelligit ſtomacho quoque hoc medicamentum eximiè prodeſſe.

Remediat enim eos quibus frequenter inaceſſit cibus, & eos qui aſſiduè inflationibus urgentur, &c. Vide apud authorem. At hæc omnia quòd magnam partem ex antidotis conſtat.

En

En præclarum ſummæ antiquitatis monumentum, ad multos magnóſq; hominum uſus, & privatim ad Diabetem & Hydropa inventum!

Hujus autem Antidoti ſuccedaneam malè quidem, mea ſententia, ſuppoſuerunt inferioris ſeculi medici, *Archigenes* & *Ætius*, Theriacam *Andromachi*. Mithridatio quidem *Andromachus*, *Neronis* medicus, Squillam & Opium (quod obitèr pono) infinita quantitate adjecit, qua in compoſitione ante omninò defuerunt, ut planè conſtat apud eundem Scribonium Largum ex Antidoto, πλεῖα, ſive perfecta dicta, *Marciani* medici, & quæ *Auguſto Cæſari* componi ſolebat.

At hæc *Andromachi* adjectiva medicamenta, utpote ſiccantia & vehementèr diuretica Diabetæ minùs idonea eſſe videntur. Videant tamen noſtri homines, quibus huic morbo medendo opportunum fuerit, ſi Diacodii paululum, ob mitem & temperatum effectum, aliquo modo cum utilitate exhiberi non poſſet.

DE HYDROPHOBIA,

Tertia *Exercitatio Medicinalis.*

AB inextinguibili autem ſiti, & bibendi aſſidua cupiditate, ad ipſius etiam aquæ, omníſq; adeo potionis timorem tranſire lubet: miſerrimum genus morbi, inquit *C. Celſus*, in quo ſimul æger & ſiti & aquæ metu cruciatur. Græcis Hydrophobia audit; Latinè, aquæ pavor.

Quemadmodum autem proximè ſuperior morbus Diabetes, à morſu beſtiolæ cujuſdam venenatæ, ex ſerpentium genere, interdum naſci ſolet; ita hic, de quo tertio loco tractaturi ſumus, Canis rabioſi venenato morſui primariò originem ſuam debet. Atque ſimiliter quoque hic, atque ille, Dei Providentia, mortalibus rarò accidit. Quod tamen vehementèr miror, cum nulla domus ſine cane ſit, ejúſq; totiúſq; familiæ non ſine ratione præſidium vocetur; imò cùm omnium gregum, beſtiarúmq; ruralium aſſiduus & fidelis cuſtos ſit. His adde, Canes venati ciplurium

generum

generum apud nos infiniti ſunt, & primarii viri eorum etiam greges nutriunt; imò mulieres, cujúſq; ferè ſortis, ſolius voluptatis & animi cauſa, eos in ſinubus ſuis geſtare amant, & intra ipſos lectos admittere; adeo non ſatis eſt, eos eſſe domeſtica Animalia, niſi menſa & toro quoque accipiantur: item horum plurimos rabie perire, ſcilicet morbo Canibus, & id genus animalibus ſolis peculiari, teſte *Galeno.* Idcirco Providentiam divinam magnopere laudo, à morbo omnium longè ſæviſſimo, humanum genus etiam invitum, tueri velle.

Non autem ignoro Hydrophobiam alitèr, atque alitèr in morborum claſſibus diſponi. At tota illa contentio, an celeribus tardíſve paſſionibus annumeretur, pauci momenti eſt. Etenim cùm rarò ante trigeſimum quintum diem aquæ pavor à quo prima morbi cognitio eſt, incipiat; & quòd celerrimè deinceps hominem interficiat, acutus morbus dici poteſt. Veruntamen, quia poſt plurimum tempus morsû inflicti ægri morte afficiuntur, & quòd ab ipſo ferè morſu diverſimodè ſeſe malè habeant, etiamſi morbi genus nondum percipitur, aut ne dum ille animadvertitur; ideo cum aliis antiquorum ſectis (quales fuerunt Aſclepiadis ſectatores, authore *C. Aureliano*)

Aureliano) hanc *tardam* paſſionem eſſe putare licet.

Ut autem hujus morbi deſcriptio perfectior ſit, tàm ipſius canis rabioſi, quàm hominis à morſu rabioſi conditiones exponendæ ſunt.

Canis verò *inſania* propriè *rabies* dicitur: huic tùm ferè cauda demiſſa, oculi inflammati, lingua exerta, citra rationem currere, deinde rurſus ſubitò conſiſtere. Siticuloſi quidem ſunt, non tamen bibunt, & plerúmq; anhelant. Multi ſunt & adeo deliri, ut ne familiariſſimos cognoſcunt, ſed hos primùm attingunt. Segniùs ferè incedunt, & velut ſomniolentiores exiſtunt; ſi verò etiam cucurrerint velociùs, ſubitò currunt, at intempeſtiviùs & inordinatè. *Rufo* & *Poſidonio* authoribus antiquis apud *Ætium*: non ſolùm maximo æſtu, ſed etiam per maxima frigora canes in rabiem agi ſolent. Item potum & eſcam averſantur: largam ſpumantémq; pituitam naribus & ore projiciunt; torvè & ſolito triſtiùs intuentur: in omnes paſſim ſine latratu irruunt, æquè feras hominéſq;: tàm familiares, quàm ignotos mordent, nec protinùs infeſtum quidquam infligunt, niſi vulnus, dolorémque; exinde morbus ille contrahitur, qui *aquæ metus* denominatur. Illúdq; noſſe convenit, pavorem aquæ non ſtato definitóq; tempore exoriri.

Quidam

Quidam poſt morſum celeriùs in paſſionem veniunt, quidam tardiùs: ideo etiam poſt annum, aut eo ampliùs afficiuntur; ſed magis plures poſt quadraginta dies. *Cæl. Aurel.* Plurimùm tamen ad quadrageſimum uſque diem neglectis differri conſuevit. Poſt ſemeſtre etiam nonnullos invadit. Quendam poſt *annum* aquam horruiſſe conſtat, quæ nobis viſa & comperta fuere: narrant & poſt *ſeptennium* aquæ metu fuiſſe tentatos.

Jumentorum Hydrophobia correptorum hæc ferè eſt conditio, *Vegetio* authore.

Aliquando jumenti aquas timentis ſigna hæc ſunt, venas omnes habebit extenſas, ſudabit, ſuffuſis oculis tremorem frendorémq; patietur, illidet ſe parietibus; ex qua paſſione converti conſuevit in rabiem.

Homini autem evenit id malum cum diſtentione nervorum, totiúſq; corporis rubore, præſertim faciei, cum ſudore & languore quodam. Aliqui auræ ſplendorem fugiunt; alii ſine ulla doloris intercapedine vexantur; ſunt etiam qui canum more *latratus* edunt, & obviam factos, morſu adoriuntur, ac mordendo ſimili vitio labefactant.

Cæl. autem *Aurelianus* omnium Antiquorum diligentiſſimus fuit in colligendis nominibus & ſignis hujus morbi. Hydrophobiam,

phobiam, inquit ille, alii Phobodypſon appellant, quòd cùm timore ſitiat aliquis; aliis *aquæfuga* audit: aliis *cynolyſſon*, veluti ex rabie caṅina morbum conceptum.

Antecedens certè cauſa paſſionis eſt canis rabidi morſus; at quidam in hanc paſſionem devenerunt ſolius aſpirationis odore, ex rabido cane abducto: alii rabidi canis unguibus læſi: alii à catulo parvulo læſi Hydrophobici memorantur.

Sartrix quædam ex chlamyde ſciſſa rabidis morſibus ſarcienda, ſuturis & filo linguam pro more ſæpiùs admovendo.

Alia quoque animalia apud eundem *Cœl. Aurel.* numerantur ſimili rabie noxia, ut Lupi, Urſi, Leopardi, Equi, Aſini, etiam Gallus Gallinaceus.

Imò apud illum poſſibile eſt ſine manifeſta cauſa hanc paſſionem corporibus innaſci.

Hydrophobiam autem, ſecundùm eundem *Cœl. Aurelianum* hæc ferè indicia circumſcribunt: nempè, *pronis* in illum, cùm jam prætangi cœperint. *Anxietas* quædam ſine ulla ratione: Atq; *iracundia*, & corporis difficultas: inſolitus motus: *Somnus* etiam ſuſpenſus atque turbatus, vel vigilia: & ſimul cibi corruptio: ſtomachi gravedo: crurum atque brachiorum extenſio, oſcitatio jugis, & impigra levandi (an ad am-

ambulandum) voluntas: insueta etiam querela aëris, tanquam austrini, quamvis serena fuerit quies: item difficilis toleratio, atque tædium, & recusatio imbrium, *parva bibendi voluntas contra consuetudinem.*

Obtinente verò passione, appetentia bibendi atque timor primùm ad ipsius aquæ visum, secundò etiamsi ejus audierint sonitum vel nomen; dehinc timor fomentationis olei. Pulsus densus, parvus, inordinatus: quibusdam saltus stomachi, torpor atque stupor articulorum; subreptio atque extensio præcordiorum ad superiores partes, & officii ventris absentia. *Urinæ reddendæ paulatim frequentatio*, tremor atque conductio nervorum. Vox obtusa & velut latrabilis: corporis canina involutio, (sive decubitus caninus) spiratio difficilis: jactatio corporis omnis ad ingressum hominum, tanquam secum aquam afferentium: rubor vultus atque oculorum, & corporis tenuitas, attestante pallore cum sudore partium superiorum. *Veretri frequens tensio cum seminis involuntario jactu:* lingua prominens.

In *ultimo* etiam *singultus*, & vomitus fellis, ac frequentiùs nigri: quibusdam etiam timor, manus oculis tenus admotæ vel circumtractæ.

Quidem

Quidem ſe agnoſcere fatentur eſſe naturalem, vel conſuetum aquæ liquorem, cum ſibi monſtratur; ſed commoveri cum viderint.

Soranus ipſe teſtatur ſe vidiſſe Hydrophobum ſeſe hortantem, ut liquorem ſumeret, nec tamen potuiſſe. Aiunt & militem quendam Hydrophobum, ut *Artorius* memorat, ſibi indignatum, quòd in bello nulla timuerit vice, ſed nunc, aquam cùm vidiſſet, quæ eſſe conſuetudinis jucundæ ſolet, metu inenarrabili terreretur.

Eudemus, *Themiſonis* ſectator, memorat fuiſſe Hydrophobum medicum, qui cum prænoſceret periculum, ſupplicitèr ingredientes exoraret, & cum lachrymarum fluore guttis deſtillantibus tangeretur, exiliens veſtem conſciderit.

Soranus memorat ſe infantem Hydrophobum vidiſſe, Ubera matris expaveſcentem.

Atque hæc ex *Cælio Aureliano*, veterum medicorum nulli ſecundo, exſcripta habui.

Unum autem morbi ſæviſſimi prognoſticon reſtat; nempè ex iis qui hoc vitium ſenſerint, *neminem* ſervatum eſſe: niſi forſitan ex Hiſtoria unum aut alterum evaſiſſe audimus, teſte *Dioſcoride*; & idem alibi; Hoc vitio tentatus nemo ſervari poteſt. Huìc etiam prognoſtico conſentiunt ferè omnes

omnes Antiqui Scriptores. Aquæ metu oppressis in angusto spes est: sic *C. Celsus.* Quum liquorem timent, & latratus edunt, spasmóq; vexantur, horum nemo ita correptus, quantum ego scio, inquit *Scribonius Largus*, expeditus est: ad idem redit sententia *Galeni*; hoc autem morbo omnium pessimo correpti aquam timent; ac propter multam ariditatem, humidi desiderio tenentur, cæterùm à potu abstinent, *quia mente alienati*, id quod auxiliari potest, non considerant. Proinde fit, ut aquam fugientes inarescunt, & convelluntur ob febrem, quâ intùs uruntur, miserrimóq; tandem mortis genere intereunt. Aquæ, id est, cujuslibet liquoris timor, ubi accedit, summo cruciatu ad mortem eos compellit: hæc etiam prodidit *Scribonius Largus.*

Ipso autem morbo hactenus descripto, proximum est, ut aliquot Ægrotos, pro more nostro, exhibeamus; nempè ad majorem morbi elucidationem. At rarissimi hi sunt: imò in tota Historia medica, quantùm legi, tàm antiqua, quàm moderna, vix unum aut alterum ægrum *ex integro narratum* invenire licet; quòd fortè ab istiusmodi ægrotis etiam medici abhorrere consueverunt; cùm saliva non ipsius canis tantùm, sed & hominis rabiosi inficere potis est: neque enim infectionem

nem aliquibus assidentibus, maximè si vitiosi corporis habitus sint, mediante spiritu communi, communicari posse, non multùm dubitare videtur *Dioscorides*.

ÆGROTUS I.

J*Acobus Corton*, juvenis procerus, atque admodùm robustus: à Cane quodam rabioso dextra manu levitèr morsus est; vulnusculum per se sanatum est; imò res ipsa & sibi & ejus uxori omninò oblita est; mihi tamen respondit (cùm Hydrophobia correptus est, & ea à me causa assignata est, cur aquam jam bibere non potuit) se uxori dixisse, illud sibi valdè mirum visum fuit, quòd canis, antea sibi tàm familiaris, ipsum tunc morderet: at è memoria id totum sibi excidit. Post quadraginta verò plus minùs dies de dolore quodam totum quidem corpus, maximéq; dorsum & tota circumcirca præcordia, vehementèr afficiente queritur; pallescit, huic cavio culi, &c. Die autem tertio à primo insultu ad vesperum, circitèr medium *Martium*, Anno 1682. Spiritum Vini dictum meracum, & calefactum, petiit, potavit, lecto decubuit, vomuit, noctem inquietam

 egit,

egit, & poſtridie manè valdè ægrotavit cum ſtomachi vehementi inſultu; & quamvis *minimè ſitiebat*, tamen omninò bibere non potuit; imò jam propriam ſalivam ægrè quidem deglutiebat, quod ipſi, ut nobis ſeriò multotiès aſſeveravit, vel morte pejus erat: ejuſdem autem diei manè, & Diaſcordii tantillum, & aquam Theriacalem ei obtulit quidam Pharmacopola. Diaſcordium quidem ſumpſit, at aquam guſtare non potuit. Atque hæc manè: Prima autem ejuſdem diei pomeridiana hominem primùm vidi, lecto decumbentem; pulſum protinùs exploravi admodùm tardum, & interdum inæqualem; at neque id, niſi ab aliquo ſtomachi gravi inſultu; habitus corporis frigidus, lingua non ſicca, ſed flexilis & humida, ſubalbida. Hominem ſurgere juſſi, & ante claram lucem eum poſui; & quòd de neſcio qua gravi ægritudine circa ſtomachium multùm querebatur, aquam Theriacalem, quæ ad manus erat, propinavi: at cùm ori ejus poculum appropinquarem, inhorruit quidem tremuitque: illud equidem infinita admiratione ſpectabam; adeóq; vinum aquámve petii; & aquám mihi ejus neceſſarii attulerunt, quam ei ſtatim potandam dedi; ſed vehementèr ad eam reſiliit, & ejus ſtomachus modo quodam inſolito valdè intumuit, & tunc pulſus ei multùm

multùm tremulus & commotus eſt: ampliùs autem eum ad bibendum provocavi; ſed ut ad ejus os aquam propiùs moverem, magis magiſq; attonitus, caput retrò avertebat, ſingultiens, & eam torvis oculis intuens, non ſine dentium ſtridore tandem & vociferatione. Illud vehementèr miratus ſum, nec ejus ſymptomatis rationem ullo modo reddere potui; diu verò cogitabundus, felicitèr mihi in mentem venit, hunc *Aquæ metum* eſſe, mihi tantùm ad hoc tempus ex libris cognitum, nondum tamen viſum. Quo animadverſo, iterùm atque iterùm hominem ad bibendum provocavi; & totiès illum valdè perturbatum expertus ſum, maximè ad aquæ appulſum: Tandem uxoris matrem & ancillam adſtantes interrogavi, quâ corporis parte nuper vulneratus eſt; quâ quidem quæſtione confuſæ, reſponderunt, Quare id quærebam ſe velle ſcire: Illum à quodam cane morſum eſſe dixi. Id verum eſt, ipſe ægrotus territus ſubitò mihi reſpondit, à cane cujuſdam *Sutton*, vicini mei, morſus ſum; ſed vulnus jamdiu ſanatum eſt. Poſthæc hominem rurſus decumbere juſſi, illúmq; reliqui. Uxorem autem & neceſſarios alibi domi conveni, & ejus mortem, ut rem certiſſimam prædixi; ſiquidem tardiùs eſſet, quàm ut opem aliquam ferre potuerim; item ne-

minem præter cuſtodes, ſtrenuos aliquot viros, illi adeſſe permittere volui.

Venam autem in brachio demorſæ manûs ſtatim ſecandam curavi; vulnus ſcarificatione profundiore aperui & veſicatoria ſuperinjeci, eadem regioni interſcapulari, tibiis & brachiis ex internâ parte admovi; item Antidotos famoſas & uſitatas, ut Theriacam *Andromachi*, cinerem Cancrorum fluviatilium, Rutam, Agaricum, &c. formâ boli propinavi. Illud autem notandum eſt, *ſolida* quæq; cochleari aſſumere potuit, (quod ut jam video *C. Celſum* non latuit) ſed id non ſine multo tremore & metu; obnixè ſupplicans, ut cautè id fiat, neque aliquis ea ſubitò & improvisò afferret, & ut in ejus manus lenitèr deponerentur; quibus acceptis, manum ſuam ſuſpenſam paulatim verſus os dirigens, ſubitò cochleare intra id, velut ejaculando, conjicere voluit, & dicto citiùs, velut *canis ad offam*, quicquid in cochleare contentum eſt, deglutire, idq; multo expeditiùs, voraciúſq; quàm eſt hominum aut conſuetudo aut natura. Ex variis autem Antidotis aliquid ſingulis horis ad multam noctem ſumpſit, & ſemper ad modum jam deſcriptum: item Potionem plurium generum ſubinde obtulerunt die noctéque, quam tamen nunquam ſine horrore vidit, *gravi ſtomachi motu ſuperveniente.*

veniente. At Salivam deglutire ei horrendum fuit ; perinde, acſi mortem ipſo momento inferret. Nox illa ex toto in ſomnis fuit.

Poſtridiè verò ejus ſanguinem, è venis miſſum, diligentèr inſpexi ; optimè quidem ſe habentem, & colore, & conſiſtentia, & proportione utriúſq; partis ſeri ac craſſamenti rubri, & ſanorum ſanè quàm ſimillimum.

Febricitavit jam primùm, & pulſus jam celerrimus, fortaſſe magis à calidis Antidotis, multotiès exhibitis, & vigiliâ perpetuâ & animi anxietate, quàm à morbo. Aqua denuò oblata eſt, ſed fruſtrà ; imò me magnopere rogavit, ut non ampliùs ei moleſtus eſſe velim, ut ſaltem quietè mori ſinerem, adeo aqua ei terribilis, ut nihil ſuprà ; ſed & omnia alia quæcunque illi jam terrorem incutere dixit ; ejus mortem jamjam inſtare ſentit, quòd animo, inquit, penè defecturus ſum ; & admodum quidem pallidus, & cavo & tenui vultu erat.

Multâ autem difficultate hominem veſtitum perſuaſi, ut ſe in faciem inclinaret, lectóq; incumbentem, ſeſe ſuper ventrem proſterneret ; pectore tamen & vultu in terram ultra lectum liberè deorſum proſpiciente : nam mihi veriſimile eſſe videbatur, ut hoc corporis poſitu (ſcilicet *canino*, aut quadrupedum more, quàm erectiore,

humanóq;) faciliùs biberet. Itáque cerevisiæ tenuioris Urnam capacem ipsius ori placidè subjici curavi; quam, protinùs ut aspiceret, infinito gaudio amplexus est; & ejus odore se admodum refici dixit; potionémq; jam cum insigni voluptate vidit; séque minime dubitare, quin totam Urnam siccare posset affirmavit; & qui jam tantùm non moribundus videbatur, jocosè loquutus est, & cum uxore & necessariis ejus multa lepidè & jucundè confabulatus est; inventionem meam mirificè laudat, mihíq; gratias quàm maximas ex animo dedit, &c. Caput autem versus cerevisiam maximâ festinatione impetúq; movebat, sed frustrà, nam, quoties labia aperuit, stomachus vehementèr offensus est; linguam jam exeruit, ac si lamberet; sed cùm vel summo ejus apice cerevisiam tangere contigit, territus resiluit; bibendi tamen vana imagine usque delectatus est; amphorámque è conspectu ejus subducere ancillam sinere noluit, & quoties eam parùm & lenitèr subtrahere conata est, odorem sequutus est naribus, canum more, follicans. Diu & multùm sic frustrà fatigatus, se jam plurimùm offendi dixit odore cerevisiæ tenuioris, scilicet nimiùm vapido & languido; idque sibi ne biberet impedimento esse; itaque *alam* (fortiorem cerevisiam

revisiam nostratibus dictam) petiit. Atq; illa ex voto dicto citiùs oblata est; sed post infinitos conatus, & linguam milliès, canino more, exertam, neque ex ea vel primis labiis gustare potuit. Atque hâc positione modo ventri incumbens, modò manibus & genubus innixus, integrâ minimùm horâ persistebat (*Tantalum* agens) at omnino citra potionem. Deinceps, tenuis fistulæ, è pennis coagmentatis confectæ, alterum caput ejus ori, atque alterum cerevisiæ, immittimus; sed illo Syphone uti non potuit; atque idem esse videbatur, ac si quis illum Canis ori intrusisset. Ita vexatus, me persuadente, tandem decubuit, & non multò post exitum meum nervorum contractione correptus est, ore spumavit, *latravit*, adstantes dentibus petiit.

Hoc autem paroxysmo finito *Elleborismum* in bolo propinavi, quod libenter avidéque, perinde ut cætera, sumpsit, ab eo ter quatérve copiosè vomuit, eóq; se multum levari dixit; tamen subinde convellebatur, & in accessionibus semper desipiebat. Post quatuor autem horas hominem rursùs visitavi, & jam Sacerdos etiam accersitus est, quocum multa loquutus est sobriè & piè, præcéſq; publicas ab eo repetens, & sacramentum mensæ Dominicæ vehementèr petiit; quod tamen

propter morbum dare non licuit; Testamentum scribi jussit & rationum libros inspexit. Post hæc rursùs hominem ad bibendum sollicitavi, & jam promptè seipsum in ventrem sua sponte vertebat, omníq; artificio & ingenio usus est, ut de cerevisiâ capiti subjectâ biberet; sed nunc ut olim frustrá. Insuper poculum exiguum argenteum, Potionis plenum, in ejus manum tradidi; quòd, cùm propè os leniter & suspensâ admodum manu admovisset, subitò intra proprias fauces illud ejaculare voluit, ut de bolis facere consuevit, sed dentibus allisum, in amphoram subjectam cecidit.

Illum autem, cum non meminissem, toto decubitûs tempore vel minxisse vel semel dejecisse; ideò enema dari curavi, quod protinùs rejecit & convulsus occubuit. At eum non minxisse, & satyriasi molestissima correptum fuisse, (de quâ plurimùm questus est, maximè cùm in genibus & manibus incumbebat lecto) à vesicatoriis potiùs, quàm à morbo oriri, verisimilius mihi esse videbatur; at lecto postea *Cælio Aureliano*, Antiquorum diligentissimo (si quis alius) scriptore, ipsius morbi unum *è propriis signis* esse cognovi.

Ne quid autem omitterem de iis, quæ aliquo modo ad morbi intelligentiam facere possint, insuper dicam, me quandam mulierem

mulierem è propinquis ejus fortè convenisse, cujus filia, ut mihi retulit, valdè anxia erat, ne illa quoque periclitaretur, quòd hic vir à suâ domo redeuntem puellam nocte conducere ad ædes maternas voluit; séq; benè meminisse ejus manum, qua illum tenebat, totúmq; corpus tremuisse, & frigido sudore maduisse, multúmq; secum murmurâsse; ut illum rogaret, quomodo se haberet; respondit, post operam quotidianam, (nam supellecticarius erat) ita se malè habere nuper consuevit.

Neque illud silentio prætereundum est, ipsum canem, à quo morsus est, hominem ea nocte sequutum esse: imò ipse canis vivus & sanus esse videbatur, quo tempore homo mortuus est.

ÆGROTUS II.

AD hæc: D. *Widdow*, ipso authore, mihi hæc narravit; nempè ad illud tempus, quo *Corton* morsus est, ab eodem ipso cane nigro ejusdem *Sutton*, Catulus in ejus officina morsus est. Postridiè autem à morsu idem Catulus & Dominum & ancillam, illum in manu, hanc in tibia, & eo ipso die moriebatur. Post mensem verò malè

malè se habuit, & cordis dolore vexatus est, non sine aliquo tremore & metu, per triduum vix dormivit, sanguinem mitti curavit, & melius se habuit. Ancilla autem de nulla noxa adhuc querebatur.

ÆGROTUS III.

PUella quædam, duodecim annos nata, à cane rabioso morsa est ad Talum: cutis autem ejus non lacerata est aliquo vulnere; at penitùs impressi sunt canis dentes, eorúmq; vestigia ad aliquot dies manebant: huic autem in ea parte nescio quis *dolor Urens*, per intervalla accedens: à sexto verò, ut memini, die à morsu adeo intolerabilis fuit, ut præ dolore vehementèr vociferavit; pungente, atque urente dolore, ac si carbone aliquo vivo afficeretur; is verò dolor usque ad genu ascendebat; imò eo tempore planè aliena loquuta est.

ÆGROTUS IV.

QUædam mulier, 60 annos nata, ex matre vehementèr phrenetica; ab ipsis cunabulis (ut mihi à fide dignis relatum est) hujus mali materni quædam signa habuit: ex. gr. nunquam in vita nisi pitissando, & cum nescio quâ difficultate, bibere potuit; contrà, cibum & multum & avidè sumebat: aquam semper vehementèr inhorruit, ut naviculæ in flumine se nunquam committere persuaderi potuit; imò iter factura vehiculo, aquæ metu supra modum affecta est; item repentinos pavores sine causa vehementèr passa est: subitò & supra humanitatem, prætérq; omnem rationem (aliàs mitissima Fœmina) irasci solebat.

ÆGROTUS V.

QUidam quinquagenarius, Mercatoribus notiſſimus inſtitor, habitans in *Pye-alley*, ad vicum vulgò dictum *Fenchurch-ſtreet:* morbo quodam valdè inuſitato ex 25 annis gravitèr affectus eſt: me verò per Pharmacopolam vicinum accerſivit ejus uxor, ut de re, per neminem adhuc vel infinitis remediis levatâ, ſaltem judicium meum ferre velim: hominem vidi athleticum quidem & aliàs ſanum, & dum ei adſtabam, bis aut ter convulſus eſt ad hunc ſemper modum; nimirùm, caput ejus *de humero ad humerum* admodùm veloci vibratione concuſſum eſt, non ſine dentium ſtridore; idq; ſi nocte in lecto contingat, quod tamen ſæpiſſimè fit, cum quodam horrendo murmure perpetrari ſolet; ut ejus uxor nobis author fuit: hæ autem *vibrationes* tanta pernicitate tranſactæ non diu durant; tamen cum frequentes ſunt, hominem ſupra fidem fatigant; ad plures verò menſes in anno nihil iſtiuſmodi mali patitur, ſed integer eſt. Ego autem, cùm is *caninus concuſſus* planè mihi viſus fuit, hominem protinus interrogavi quoties (Pharmacopolâ præſente) & quibus corporis membris

membris Cane morſus eſt? At mihi non ſine gravi iracundia reſpondit, bis: ſed utrúmq; in tibia, & ſibi vel puero vel adoleſcentulo contigiſſe. Cùm hæc mea interrogatio hominem valdè moroſum reddiderat, parùm aut nihil amplius loquutus, ei valedixi.

Elapſo autem anno, rurſus, ſuâ jam ſponte, eodem Pharmacopolâ nuncio, me rogavit ut ad ſe venirem; excuſatione autem ab ipſo præfatâ. Ejus malum à Canum morſibus, tibiæ olim inflictis, quorum cicatrices, nudatâ tibiâ, mihi libentèr oſtendit, poſſe oriri, veriſimile eſt; maximè quod ejus Uxor, ſæpius obſervaverit iſtum ſtridorem, & dentium concuſſionem & murmurem in nocturnis Paroxyſmis uſitatum, canem quendam latrantem valdè propè imitari; aliáq; non dicenda mihi narravit, quæ nobis fidem utíq; faciebant, me de morbi natura rectè conjecturam feciſſe; opémq; meam ſupplicitèr rogârùnt, quòd quò vir ſeneſcat, eò etiam malum graviùs inveteraſcere & multò pejus fieri. Pulverem autem *Antilyſſum* diu ſumendum præſcripſi, &, ut memini, aliquotiès in menſe *Helleboriſmum*; de effectu autem medicamentorum, & an illa ſumpſerit, nunquam audivi; & iſtiuſmodi homines citò remediis ſatiari credibile eſt: & ſi boni alicujus eventus fuerint,

fuerint, ſanè præter expectationem meam id eſſe, propter diuturnum vehementis morbi malum habitum. At Ægrotus jam vivit, & mihi nuperrimè narravit ipſe Pharmacopola, *vicinus ejus.*

☞ Ægroti quidam (*manuſcripti* ex minio) ad marginem cujuſdam libri *San. Ardoin* de venenis, ad medicum quendam eximium, *Herenhook*, olim pertinentis: hos autem mecum communicavit pro candore ſuo notiſſimo, Doctiſſimus vir D. D. *Franciſcus Barnard*, illóſq; ſanè publicâ luce dignos exiſtimavi.

VI.

NOtanda Hiſtoria cujuſdam, qui tertio demum anno poſt morſum interiit: *Septimo* autem quoque die, eadem hora, qua demorſus fuerat, toto triennio in rabiem agebatur: an rabiei ſupervenit *ſeptimana* febris?

VII.

VII.

VIdi in ſene Septuagenario, qui poſt XL. dies Hydrophobia correptus, quinto ab ejus inſultu die, me mordere appetens, & ſalivam plurimam ex ore profundens, interiit: demorſus autem fuerat ad auris pinnam.

VIII.

MEmento Inſtitoris *Pariſienſis*, quem vidi: is à cane *non rabido* demorſus circa malleolum, ſine vulnere, per ſeptem annos integros, me ſpectatore, & ſi adhuc vivit, per decem, quotidiè milliès in quacunque corporis parte, ſæviſſimos percipiebat cruciatus, præſertim in *Pene*, quaſi ab adactis vitri fragmentis: carnoſus aliàs & boni habitus: nullum ipſi levamen niſi in *vino* generoſo, & laudano, quo per plures menſes ſæpiùs in die uſus eſt.

Atque hæc hactenus de Ægrotis: deinceps verò hujus mali rationem explicare aggrediar.

At

At brevitèr videamus, quæ Antiquorum de hac re notitia fuit.

Igitur alii, referente *Cæl. Aurelian.* Hydrophobicam paſſionem melancholiam eſſe voluerunt.

Ab *Hypocrate* verò βραχυπότας, *i. e.* parvi *bibuli*, appellantur Hydrophobi, quos brachypotos vocant, hoc eſt, quod modicum biberent, ob timorem liquoris.

Corporis paſſionem eſſe, *i. e.* omne corpus pati: plus tamen ſtomachus patitur, atque venter; ſiquidem in ipſis ſigna plura & manifeſtiora; ut *ſingultus*, egerendorum retentio.

At ex noſtra obſervatione *ipſam Salivam præcipuè vitiari*; atque in ea unicum eſſe virus, experimentis credo. Etenim hæc ferè vulnera inficere ſolet: at ſine vulnere, etiam vel ab ipſis labiis aut linguæ ope communicata idem aliquando malum attuliſſe, ut ex ſartrice *C. Aureliani* conſtat, idémq; atteſtante hujus ſeculi fide digniſſimo *Fab. Hildano.*

Obſ. 86. cap. 1.

Huic accedit illud, nempè aliorum morſuum venenatorum non aliam cauſam eſſe; Viperæ puta, aut Dipſadis, &c. ſiquidem ab his Animalibus una evidens ſaliva vulneri infunditur; quam ſalivam per ſe quoque venenatam eſſe extra dubium ponitur, infinitis experimentis à *F. Redi* excogitatis.

Porro,

Porrò, canem ore tenus plus imitantur hi ægroti, quàm ullis aliis corporis membris; ubi ſcilicèt Salivæ propria excretoria vaſa ſunt.

Poſtremò *hominis* & aliorum omnium quadrupedum rabioſorum, videlicèt ex canina rabie affectorum, *morſum* identidem *viroſum* eſſe, aliàs innoxium; licèt id ſæpiùs fiat ab ægrotis ex febribus putridis, aut aliàs vehementer inſanientibus, notiſſimum eſt. Atque adeò ipſa eorum ſaliva, æquè ac canum, contagioſa eſt.

Ad ejus verò rei explicationem hæc imprimis faciunt: nimirùm à morſu canis rabioſi novam naturam caninam aliquatenùs homini ſuperinduei. Id quod liquidò conſtat, ex ejus latratu verè canino; ex linguæ exertione, rapidóq; deglutiendi modo: ex potionis horrore in erectiore hominis poſitione; contrà, procumbenti, quadrupedum more, ejus delectabilis proſpectus, ſpontanea & vehemens appetitio.

At bibere tamen non poſſunt, alterutro demùm modo iis offeratur aqua: adeóq; aliquid intùs impedimenti; verbi cauſa, vel faucium tumor, qualis in Angina, quod aliquibus, ut video, modernis placuit; vel quòd eædem contractæ & aridæ ſint. At omninò nullum horum eſt: ſiquidem bolos dictos optimè & facillimè,

imò avidè, canum more, appetunt devorántque, cùm ne linguæ quidem apice potionem ullius generis tetigiſſe valeant. Quid ergo eſt? planè *ipſa ſaliva* in cauſa eſt: nam quotiès illam deglutire contingit, ut ex noſtro primo ægroto centiès dictum audivi, ſtomachus tanquam contra rem maximè odioſam inſurgere ſolet: nec aliud moleſtius, aut gravius ſymptoma, quàm quod ex mota ſaliva oritur. Quæ itaque humida ſunt, cùm ex ſimilitudine naturæ communis craſſis & ſolidis cibis promptiùs ſalivam movere ſoleant, ideo multò magis abhorreri credibile eſt. Potionem itaque hi miſeri per ſe non recuſant, ſed quòd propriam ſalivam venenatam, à potulentis vehementiùs motam, ampliùs deglutire in ſtomachum non ſuſtineant. *Galenum* itaque multùm errâſſe à vero conſtat, dicentem hoc morbo malè affectos à potu abſtinere, quia à mente alienati ſunt: ut id, quod iis auxiliari poteſt, non conſiderent.

At noſter Ægrotus, ut potionem primis paroxyſmi diebus non magnoperè deſiderabat; ita à calidis medicamentis cùm ſitis ei infinita excitata ſit; tamen & potionum genera optimè cognovit, earúmque uſum, & neceſſitatem; at citra potentiam bibendi.

Alia

Alia autem dubia reſtant ſatisfacienda. *Primùm*, cur ſola ſaliva inficiatur, & non alii humores & ipſe ſanguis? Reſpondeo, ita quidem aliquatenùs eſſe; quod liquet ex ægrotorum habitu, & conditione corporis ante paroxyſmi adventum; ſiquidem tremunt frigéntque; at ipſe impetus morboſus in ſalivam maximè erumpit, utpotè *congenerem* humorem. Sanguinis autem maſſam eſſe duos diſtinctos humores alibi oſtendi; aliúmq; adeo poſſe infici, alio integro, credibile eſt. Cúmq; è ſero ſaliva proximè conficiatur, qui in ſanguine caninæ ſalivæ magis affinis eſt, ex communi natura potiùs affici, veriſimile eſt.

Altera quæſtio eſt, Cur canini generis ſaliva ſola rabie afficiat, & non aliorum quorumvis quadrupedum inſanientium? *Galeno* authore, (de locis affectis, *lib.* 11. *cap.* 5. item 6. de interioribus, *cap.* 4.) reliquorum animalium *nullum* rabie arripitur; ſolus canis eo affectu corripitur, tantáq; fit in ipſo humoris corruptio, ut vel ſolum ejus ſputum, ſi humanum corpus contigerit, rabiem excitare ſit potens. Proculdubiò hoc exhibuit *Galenus* ex veterum naturaliſtarum fide & authoritate.

Non autem ignoro alios ex antiquis aliter ſenſiſſe: nam *C. Aurelianus* inter caninum genus, ut Vulpem, Lupúmque,

etiam Urſum, Leopardum, Equum, Aſinum; imò ipſum Gallum Gallinaceum, numerat.

Hæc omnia & alia plurima animalium genera ex febribus, & ob alias cauſas, inſanire non dubitandum; imò & *rabie* interdum affici, aliáq; quæ momorderint, in rabiem ſimilitèr adigere ſolere. At ex rabie caninâ hæc effecta eſſe, non ex ſeipſis illæſis, credibile eſt.

Morſus humanus, (etiam phrenitici aut alitér inſanientis) niſi ex aliquo canino prævio infectus, nocivus non eſt. Siquidem nuſquam, quòd ſcio, proditum eſt maniacum, mania aliquem ex vulnere aut morſu affeciſſe. Ità de aliorum animalium *furore naturali* cogitandum eſt. Soli itaque canes *rabie infectoria* noxii ſunt, & qui ab iis rabioſis morſi inſaniunt: quæ *Galeni* ſententia fuit.

Et ſi contingat, inquit *S. Ardoynus*, aliquod aliud animal rabioſum effici, illud accidit, quia à rabido cane, aut *à morſo* ab ipſo, *morſum* fuerit: & ſi abſque hoc aliquod aliud animal videatur rabidum effici, erit *rabidum non vera rabie*, juxta *Galeni* mentem, ſed diſpoſitione quadam ſimili rabiei caninæ: vera itaque & propria rabies aliis animalibus non accidit: *cani* ſoli & id genus animalibus proprietas eſt, quatenùs ita mirabilia & ſæva ſymptomata communicari poſſunt.

Apud

Apud veteres tamen quoſdam alia invaluit opinio; nempè eſſe poſſibile ſine manifeſtâ causâ hanc paſſionem corporibus aliquando innaſci. At hæc mera eorum conjectura eſt, & ob ignorantiam facti prodita.

Quid autem ſit peculiare in genere canino, quod hanc infectoriam rabiem efficiat, difficile eſt dicere.

Illud interim notare lubet: Canes ferè omnium quadrupedum minimè ſudare, etiam æſtuantes & ex vehementi & diuturno curſu fatigatos; ſed linguis valdè exertis, ſalivam magno & continuo anhelitu effundunt; quam ob rem eorum ſalivam magis ſalſam acrémq; eſſe veriſimile eſt; maximéq; ſi quando, more aliorum animalium, ægrotantes inſaniant. Imò propter eandem fortaſsè rationem omnium *Serpentum*, id eſt, frigidorum, & non ſudantium animalium, etiam omni tempore & ſanitate integra, *ſaliva* viroſa eſt, & in pleriſq; ſupra fidem *ſeptica*; quòd nempè nullibi corporis niſi in ore ventiletur, & ab acredine ſua purgetur. De ſalivæ autem natura ſalſa & exedente alibi multa à me dicta ſunt, ſcilicèt in Tractatu *de Humoribus*, ubi de Concoctione agimus.

Ampliùs quæri poteſt, cur aliqui ex morſu canis rabioſi non Hydrophobici fiunt! atque adeo de vita non multùm

periclitantur; ſed mitioribus quibuſdam ſymptomatibus & citra aquæ pavorem certis anni temporibus, & certis hominum ætatibus ægrotant.

De hac autem quæſtione veterum nonnulli cum noſtris obſervationibus non conveniunt. *Democrito* (*Hippocrati* coætaneo, & naturæ rerum omnium longè ſagaciſſimo) non danda fides eſt, inquit *Cœl. Aurelianus*, dicenti, Hydrophobas quoſdam *levi* (aquæ) timore affectos, *biennium* tranſegiſſe. At ipſe *Hippocrates* idem cum *Democrito* videtur exhibuiſſe, cùm *parvibibulos* Hydrophobas appellet, & brachypotas, ut ſuprà dictum eſt.

At ex noſtris ægrotis, id eſſe verum abundè conſtat.

Quæſtioni itaque benè fundatæ reſpondeo: Canis alicujus ſaliva poſſit interdùm gravitèr eſſe viroſa, & Hydrophobiam inducere interdum ex alio aliquo morbo, quo canis laborare poſſit, multò mitiùs inficere. *Rursùs*, incipiente, aut declinante canis alicujus rabie, quos tunc is mordere contigerit, eos leniùs infici, quàm alios in vigore acceſſionis morſos, veriſimile eſt. *Deinde*, quòd aliquod extremum membrum, pes puta, morſum ſit; cùm labium aut manus iſtiuſmodi infectioni opportunior eſſe videtur. *His adde*, remedia etiam prophylactica, vel minore

nore modo, quàm par erat, aut gravissimum malum futurum exigebat, data fuisse; adeóq; hominibus morsis tantùm ex morbi maligna certè parte, & non ex toto occursum est. *Postremò*, cùm canibus hæc lues propria & peculiaris sit, iis tamen omnibus & singulis non tam funesta est; sed sæpè per se sanantur, ut qui venaticos canes nutriunt, benè nôrunt: imò & homines similitèr, etiamsi à cane rabioso morsi sint; non semper tamen Hydrophobici moriuntur; sed à morbo tuti esse videntur; cùm tamen vel iidem ipsi, vel eorum nati *insania peculiari* & *infectoriâ* vitientur in plures usque generationes.

Ex hac itaque & superiore Quæstione *triste corollarium* deducere licet: nimirùm hinc familiarum plurimarum insignem calamitatem oriri posse verisimillimum est. Etenim si sola canina rabies ex omnibus animalibus communicari potest, scilicèt de cane in hominem transferri, déq; homine similitèr in hominem, & sic in infinitum; idq; à solo contactu salivæ absq; vulnere; quidni per semen genitale? Et si illa lues ad Hydrophobiam non semper attingat; sed, salvâ hominum vitâ, non dicendis symptomatibus, quòd adhuc plerisq; nostris hominibus non animadversa fuerint, propagari possit; tot & tan-

tarum maximè illuſtrium familiarum (quibus canes præ pauperibus in deliciis ſunt) ubiq; terrarum melancholiam neſcio quam & inſaniam hæreditariam ex his ferè cauſis naſci non ſine ratione vehementèr ſuſpicari fas eſt.

Hæc autem non protuli inſolentiæ aut animi cauſa; ſed veras cauſas tanti mali indagando, quò noſtri homines meliùs & majori cum effectu curas intendant: cùm alia profectò ſit vulgaris phrenitis maniáve, atque alia rabies, & ab ea orta melancholia hæreditaria mille larvis ſimulata.

Reliquum eſt, ut rationes curativas & remedia huic morbo præcipuè accommodata expediam. Hæc autem ad duas præcipuè intentiones dirigi ſolent; nempè vel non permittunt homines morſos in aquæ timorem incidere; vel Hydrophobicos, quos ipſe morbus aquæ timore occupavit, curant: at utriúſq; intentionis pleráq; remedia communia ſunt.

At cùm ſaliva venenata præcipuè noxia ſit, illa imprimis evacuanda, temperandáque, ne ſtomachum ampliùs offendat.

In primo autem cenſu ſunt chirurgica; ut cucurbitula, ignis, medicamenta exedentia vulneri admota, balneum, & vehementes ſudationes, fricationes ex oleo, multum & meracum vinum, lac, pinguia juſcula,

juſcula, &c. At hæc omnibus venenis communia remedia ſunt.

Item, Antidota: quorum præcipua Theriaca Mithridatica, ſecundùm *Andromachum*, aut ipſum *Mithridatium*: hæc autem ideo benè faciunt quòd ex aromatibus conficiantur, quæ medicamenta viribus & ſubſtantiis ægrè permutantur à ſtomacho viſceribúſve; cùm itaque intra corporis habitum parùm mutata & tantum non integra admiſſa fuerint, qualitates alienas, ſi quæ occurrant, & naturæ inimicas, facilè vincunt. Etenim quæ difficultèr concoquantur, vix alibi corporis aboleri poſſint; itaque venenis rectè objiciuntur ad ejus acrimoniam obtundendam, *Dioſcoride* aliiſq; veteribus authoribus: imò propter hanc rationem intinctibus & condimentis miſcentur aromata, ut acida & ſalſa temperentur; ſic vinum, ex. gr. ingratum, acidúmque, abſinthii tantillo fit jucundum & potabile: adeóq; ad viroſam Salivam corrigendam, ne ſtomachum nimiùm lædat, benè facere exiſtimanda ſunt. Atque hæc Antidotorum communis ratio eſt; ut quæ illis facultates naturæ, id eſt, communibus ſenſibus amicæ & gratiſſimæ inſint, illas & ipſo ſtomacho corporiſque habitu, ad ipſa uſque excretoria vaſa ſartas tectas conſervent.

In

In eodem autem censu Antidotorum à veteribus numerantur etiam simplicia quæque medicamenta: imò & interdum medicamenta *propriè & per se purgantia*, si *minori modo* dentur, quàm ut alvum movere possint; ut *Hiera* in hoc morbo quotidiè exhibita citra purgationem: & tunc *auxiliare* medicamentum, id est, Antidotum, apud eosdem audit.

Pergo ad alia Antidota: illud autem è *nucibus juglandibus* per se quoque alvum, at lenitèr, movet; sed ad venena mirificè
Plin. apud antiquos * commendatur: siquidem in his nucibus insunt qualitates maximè desideratæ: earum oleum verè anodynum est, & privatìm adhiberi solet ad inflammationes: idem de istiusmodi nucibus testatur *Ætius* supra hoc, quod affectioni rabiosæ resistit; Somnum, inquit, conciliat, & febricitantibus convenit. At alia peculiaris qualitas his nucibus donatur, (quæ ei cum oleo ex semine lini & papaveris communis est) nimirùm per se siccari, pictoribus hodiernis notissima. Atque adeo hæ nuces propter hanc præcipuè rationem aptæ natæ sunt salivam acrem & venenosam obtundere. Etenim cùm corporis humani omnia salia ferè urinosa sint, id est glabra & pinguia, quòd digitorum attritione planè constat, hujusmodi olea ex similitudine & natura quadam communi propiùs asso-

aſſociari, & cum levi corporis calore quæ earum proprietas eſt, ſtrictiùs uniri poſſe credibile eſt. Quemadmodum in ſaponis confectione, calcis vim *ſepticam* & ſalis lixivii pinguem acrimoniam, ob facilem coalitionem cum oleo olivarum piſciúmve (etiamſi illa præ noſtris oleis jam dictis minimè apta ſint per ſe ſiccari, qui ad ſtrictiorem inter ſe unionem aliquis tamen defectus eſt) admodùm retundi, & mitiſſimum medicamentum reddi videmus.

Procedo ad alia Antidota prophylactica, inter quæ numerantur *Cinis cancrorum fluviatilium: Hippocampus marinus:* item *Silveſtris roſæ Tuberculum* ex *Plinio.* Hæc autem omnia quandam inter ſe affinitatem habent: nam & cancri, & animalcula roſæ ſilveſtris exanguia ſunt; *Hippocampus* verò marinus, etiamſi è piſcium pinnatorum genere ſit, cùm tamen valdè oſſeus eſt, ideóq; & propter parvitatem ſuam veteribus exanguis quoque viſus eſt: imò verò piſcium oſſa, cruſtæ teſtæq; exanguium eandem ferè naturam qualitatéſq; analogas habent.

At cineres cancri uſti in præcipuis medicaminibus ſunt: ad magnum modum (ad ʒj. puta minimùm, aut ʒij. ſi tardè dentur à morſu) & per ſe à veteribus multâ fiduciâ † ad hoc malum præcavendum

† *Cancris uſtis nemo uſus eſt, & mortuus eſt.* Galen.

dum iidem dabantur: de pulverum verò testaceorum facultatibus, tàm crudorum, quàm ustorum, in Tractatu *de humoribus* fusiùs egimus. Interim illud scire licet, illos esse è mitissimis colliquantibus medicamentis, adeóq; apprimè utiles ad imbecillum stomachum salivâ venenosâ perpetìm offensum, ejúsq; acrimoniam optimè iis temperari posse verisimile est; multóq; magis, quòd is pulvis è cancris fluviatilibus confici debet; utpotè marinis, quibus salsedo major, lenioribus; item ob similem rationem ad serpentum morsus & ad tabem benè faciunt, authore *Dioscoride*.

Porrò *Helleborus albus* apud antiquos laudatur, & sternutamentis, & clysteribus aut balanis podici supponendis inditus. De infinita autem efficacia hujus medicamenti ad insaniam curandam alibi erit disputandi locus, sed an ad Hydrophobiam privatim benè faciat, hæreo. Illud quidem verum est, hoc medicamentum pituitam vehementèr movere, evacuaréque; quæ cùm salivæ venenatæ proxima materia sit, sic fortè adjuvare possit. At metuo ne nervorum contractiones acceleret. Idem de Diagridio & Elaterio dando sentit *C. Aurelianus*; nempè incongruè agitant atque gravant ægros, & non eo tempore, quo permitti potuit usus suprà dictorum, præcautionis causa ac effu-

effugiendæ paſſionis. Hæc itaque & ſimilia ante acceſſionem Hydrophobiæ, & proximè à morſu, ſi quid commodi inde expectare licet, exhibenda ſunt. Siquidem incepto ſemel aquæ pavore nunquam puram & ſinceram dimiſſionem habeat Hydrophobia, in qua ſola dandum eſt Helleborum.

Proximo loco Antidoti *Apulei Celſi* exhibendi modum paucis perpendamus: illo verò in ipſa correptione uti oportet; ad ℥j. dato cum *roſæ* cyathis tribus & exigua aqua? Hoc proficit ut aquam poſtea ſine timore ſumant, & minùs quidem liberati hac difficultate cruciantur. De Antidotis autem ſuprà ſatis diximus.

De *oleo* verò *roſato* mihi ampliùs diſſerere lubet. Non ita diſſimile remedium & optimæ, ut mihi ſanè videtur, ſpei. Cum *Aceto* jumentis Hydrophobicis adhibet *Vegetius*; at illo tantùm eorum nares & caput diligentiſſimè perungit, & ſanitatem promittit. At ſumma difficultas eſt in exhibitione alicujus humoris, quod *Scribonio* tamen *Largo* ſatis benè proviſum eſt; remedium ejus ipſa correptione *ineunte*, exhiberi debet: concedatur itaque id fieri poſſe; olei tamen roſati quantitas præſcripta admiranda eſt, ſcilicèt ad quinque ferè uncias: attamen ſalivæ venenatæ ore, faucibus, ſtomachóq; commiſtum,

miſtum, ejus virus hebitare poteſt; maximè quod oleum ipſarum roſarum, rerum inſignitèr lenientium, ad ſatietatem uſque particeps eſt; ita ut poſtea ſine metu bibant, haud incredibile eſt. Ulteriùs videant, quibus opportunitas eſt id genus medicamenta experiundi.

Ultimo loco, Aquæ exhibitionem violentam conſideremus. Nam ſunt apud veteres qui nihil aliud, quàm potùm dare quoquo modo nituntur.

Nunc gelu, vel nivem offerentes ægrotis, nunc viridem ficum, vel pyrum, aut cucumerem, & his ſimilia, referente *C. Aureliano*.

Antiqui *autem Medici* alios atque alios modos bibendi invenerunt.

Alii calami perforati initium ori ægrotantis immittunt; dehinc ex alia parte per aliam cavernam aquam infundunt.

Alii poculo, lineo panno ſubter impoſito, vel belluæ pelle (hyenæ puta) potandùm putant: ſcilicèt ſuperſtitione traducti, quòd naturalis authoritas belluarum, quæ canibus eſt contraria, timorem ægrotantium ſolvat.

Democritus autem ex antiquiſſimis medicis, & qui *Hippocrati* convixit, jubet origani decoctionem dari atque ipſum *poculum*, quo bibant, in ſphæræ *rotunditatem* formari.

Si

Si commoti aut irati fuerint audito potu, erit differenda oblatio: dandus interea potus in *Fictili vasculo subtili caverna perforato*, tanquam sunt papillæ Uberum, & dandus, projecto oculis obstaculo, vel temporalitèr clausis fenestris.

At de his ex nostrâ observatione suprà comprehensa dicere licet cum *C. Aureliano*, nempè hæc quæ vulgus per experimenta probata putat, longè aliena ab arte monstrantur & frustrà omnia excogitata fuisse.

Porrò, *parum* olei, sive calidæ, ut poterit contineri per podicem, clystere injiciatur: Atque id ad minuendam sitim; nam non solùm dysentericis injectum medicamen superiora invadens, sæpè stomachum atque caput vexare accepimus, siquidem eò necessariò pervenit, sed etiam calidam & oleum pervenire posse concepimus, quò partibus iisdem irrigationis præbeat laxamentum.

Restat autem dimersio involuntaria in frigidam, quod & nostris hominibus, ut video, placuit: de hoc verò remedio *C. Aurelianus* audiendus est. Quidam medici, inquit ille, ut *Artorius* memorat, alios in vasculum plenum frigidâ miserunt, alios in puteum posuerunt, saccis immissos, vel inclusos, ut necessitate bibere cogerentur. Alii in aquam calidam.

Quos

Quos optimè reprehendit idem antiquissimus scriptor, dicens illos nescios esse, quòd passionis curationem illam esse, non ut *bibant ægrotantes*, sed ut *bibere velint*: quod fit cum passio fuerit adjutoriis destructa.

Multi denique etiam bibentes *raptu* affecti sunt graviore, & convulsi ex frigida interficiuntur.

Strangulatio quoque ac mors quandoq; ex sorbitione aquæ accidere solet, teste *Ardoyno*.

Haud ita dissimile experimentum à docto quodam medico *Nottinghamiensi*, *Thuroughton*, mihi olim narratum est. Is Hydrophobici cujusdam oculis mappam crassam superinjecit, manibúsq; ligatis, potionem bibere invitum aliquotiès cogebat; at prorsùs siniſtro eventu, nam statim vehementèr convulsus obiit.

Nec opinantem in *Piscinam* projicere, non ante ei provisam, inquit *C. Celsus*, ut invitus aquâ satietur, sic enim & sitis & aquæ metus tollitur.

At hæc vana sunt, & sine fundamento: illud sanè ex nostris ægris satis jam evidens est, sitim non esse Hydrophobiæ perpetuum symptoma; adeóq; non de morbi natura ægros sitire; si tamen aliquando per accidens id fiat; scilicèt, in aliàs vitioso corporis habitu, aut æstivo tempore maximè

maximè calidâ aliquâ & æſtuosâ regione, à vigiliis & antidotis calidioribus nempè medicamentis multùm exhibitis, ſi quid boni expectare liceat à tali demerſione, id à vomitu plurimæ aquæ deglutitæ oriri debet; ita fauces & ſtomachus à ſaliva venenata abſtergi poſſint: at quomodo cauſam tam altè radicatam tollat levis vomitus, non video: adeóq; inter remedia contingentia, & non *privata* & ſpecifica ponenda ſunt.

Noſtri autem Homines, certè maritimi, in altum mare ægrum demergunt: At aqua, inquies, marina ſitim accendere quàm tollere aptior eſt, propter vehementem & peculiarem ſalſedinem ei naturalitèr inſitam. Alitèr tamen de aqua ſalſâ marinâq; cogitandum eſt, ſi quidem adverſus omnigenûm ferarum morſus ſal privatìm utilis eſt. Teſte *Dioſcoride*.

Inter prophylactica privata oblitus ſum memorare *ipſius rabioſi canis Hepar coctum*: † *Catuli lactantis coagulum*. Hæc autem nomino, quia remedia ſunt ab antiquitate ad nos tranſmiſſa; & quòd non rarò à noſtris quoque hominibus adhibeantur; at, quantum intelligo, fruſtrà. Mihi quidem videntur antiquitatis religioſa quædam deliramenta: alia certè antidota ſuprà comprehenſa non negligant, ſuadeo.

† Gal. l. 11. *de ſimpl. medic. c. de Hepate* 5. lib. *Paſſionaris*.

Antequàm verò hanc dissertationem dimittam; quæri potest, cur Hydrophobia morbus insanabilis sit? Respondeo primò, ob causam fortasse adhuc ignoratam; adeóq; remedia rectè adhiberi non potuerunt. Rursus, cùm duo præcipuè tempora medicamenta dandi in hoc morbo sint; unum, ab ipso morsu ad præservationem ab Hydrophobia; alterum, ad ipsam Hydrophobiam initam curandam. Cúmq; plurimos à rabioso cane morsos ab antidotis appropriatis sanos evasisse; imò *Galenus*, aliiq; affirmant, neminem, cui cinis cancrorum fluviatilium, ex. gr. ad ʒij. ex vino puro quotidiè exhibitus est ad 40 dies, mortuum esse: contrà, Hydrophobicum aliquem rarissimè, si unquam, curatum fuisse. Hujus itaq; in successu medicamentorum differentiæ ratio esse videtur, quòd in ipso statu & paroxysmo pleriq; morbi medicinam ægrè admittunt; at eadem medicamenta ante paroxysmum exhibita benè faciunt. Imò morborum initia maximè accommodata sunt medicinæ faciendæ, quòd noxios humores reprimunt, foráſq; eliminant, antequàm habitus corporis vitietur: à morsu itaque ipsóq; morbi initio medicandum est, si quid feliciter moliri velimus.

[*Mantissa*

[*Mantissa ad* dicta, *de Corticis Peruviani exhibendi tempore.*]

Quod non alio quidem exemplo (ut id hic obitèr notem) meliùs elucidatur quàm è varia *exhibitione Corticis Peruviani* in Febribus intermittentibus, aut in ipsis putridis febribus, ubi tantùm remissiones eædémq; statæ sunt. Nam si febris paroxysmo declinante is propinetur, & intermissione tota, remissionísve intercapedine aliquotiès iteretur, ut *Sydenham*, ejúsq; sectatores faciunt, magnis & multis modis ejus pulveris pugnandum est, & frustraneo sæpiùs eventu; certè ad infinitam nauseam & crapulam stomachi à morbo labefactati: contrà, si è vino puro, per diem unum maceratus, propinetur, vel aliquot tantùm paucis horis (unâ vel alterâ putà) ante adventum paroxysmi, quando scilicet maxima corporis integritas est, *maximèq; si id fiat ipso ineunte morbo*, debellat plus *una* ejus *dosis*, quàm *decem* aliàs exhibitæ: loquor autem de morbis longis, quales intermittentes sunt; id quod *centies* felici eventu expertus sum.

Unde satis constat falsum esse, quod aliqui vehementèr volunt; nempè *Anti-*

dotum illud *mirabile* (ipſe autem inter primos, quantum ſcio, illud medicamentum olim in antidotis poſui *) multò minoris efficaciæ eſſe nunc, quàm aliquot viginti retrò annis, mercatoréſque, ac Pharmacopolas noſtros (ut quidam volunt) injuriæ fraudiſq; inſimulando; cùm tamen non in medicamenti bonitate, ſed in exhibitionis tempore & modo diſcrimen ſit.

* *A quis medicat. Angl.*

De hac autem re provoco ad *Badum*, qui elegantiſſimum ac doctiſſimum Tractatum ante triginta annos de *Cortice Peruviano* edidit, unde, *S*---aliiq; nuperi ſcriptores noſtri, omnia ſua habuerunt, præter unum illud, de corticis exhibendi modo inepto, ne pejùs dicam, & intempeſtivo, authore ſuo, miſero illo agyrtâ *Talbor*, dignum *inventum*.

Porrò, ſi ſit potior aliquis *dilectus in Cortice*, ipſi nos medici videmur culpandi, qui peſſimum volumus ex inadvertentia. Nam is cortex, me judice, optimus eſt, qui è trunco arboris, mox qui è ramis majoribus; deindè qui è ramuſculis habetur: at ex ipſis ſummis & tenuioribus ſurculis non niſi crudus & acerbus cortex detrahitur. Atque hoc ſatis conſtat ex analogia corticis *noſtrarum* arborum, (quercûs putà) qui maturior, magis concoctus, majorúmq; longè virium, quò craſſior,

ſior, vetuſtiórque, vel ipſis coriariis notiſſima res. Illud fortè noſtris hominibus impoſuit, cinnamomi ratio prætiúmque, nempè in corticis illius quadam tenuitate parvitatéque: at in illo medicamine quò acrior vehementiórq; guſtus, eò gratiùs, acceptiúſq; aroma: cùm tamen ex cortice majori camphir copioſiùs oleúmq; elici ſolent, clara maturitatis indicia.

Illud equidem propriâ experientiâ teſtor, me ante viginti annos cortice Trunci ſæpè uſum eſſe, ad craſſitiem & latitudinem volæ manûs, magnis & profundis ſulcis & fiſſuris conſpicuo, velut in vetuſta arbore. Imò eundem aliquando valdè carioſum putridúmq; ex neceſſitate, quòd melior nullo prætio tunc temporis haberi potuit, & olim & nunc me vix unquam fruſtravit eventu optimo & deſiderato; maximè ſi ejus *modus & tempus* exhibitionis ritè obſerventur. Sed tanti medicamenti rationes cæteras alibi, cum de morbis acutis agam, opportunior dicendi locus erit. Atque hæc hactenus de Hydrophobia, ad alios morbos longos procedo.

Animadversiones in Salium.

Superiores autem Schedæ de Hydrophobia tantùm non impressæ fuerunt, cùm librum *Petri Salii Diversi*, proximè superioris seculi doctissimi medici, primùm viderim. At multa sanè fide digna, atque alitèr quàm ab ullis aliis scriptoribus, apud eum dicta inveni.

Itaque & quæ *nova* ad hunc morbum pertinent, excerpere ; & quatenùs nos ab eo in aliquibus dissentimus, pauca hîc reponere lubet.

Imprimìs, apud illum non video ullam bonam rationem, quâ convellatur sententia *Galeni* ; nempè, *solum canem ex omnibus animalibus rabie corripi.* Admittam licèt à Lupo sæviora & magis horrenda symptomata posse consequi : at Lupus à cane non nisi specie differt. Cætera autem animalia, quæ ab *Aristotele*, aliisque, rabie tentari dicuntur, à canino morsu priùs infici possunt. Esto ! & Asinus & Leo rabie inficere primariò possunt ; cur homines sic tentati non irrugiant, rudántve, sed semper ut canes latrent, vel ut Lupi ululent ? Hoc itaque rem planè conficere mihi videtur ; morbi nempè malitiam ex integro à canino genere oriri, non homini

mini tantùm, ſed & aliis quibuſlibet animalibus.

Nec multùm commoveor ab inſtantia mulieris Hydrophobicæ ex febre recèns ſanatæ; nam potuit, ut ſuprà diximus, ea ex traduce tranſmitti à parentibus, ut alii morbi hæreditarii. Et in his ſic propagatis mitiora ferè ſymptomata eſſe ſolent.

Inter ſymptomata verò titubat, dicens, dum rabiant homines, *ſitiunt admodùm.* At *ſitis* non minùs, quàm *Febris*, (quam ipſe excludit) ex morbi natura eſt.

Ut verò Febrem rectè explodit, ita *delirium* quoque nolit hujus morbi *ſignum Pathognomonicum* conſtituere, nec neceſſariò rabiem conſequi; quæ ex noſtris quoque obſervationibus fidem habent.

Rationem verò *Salii* libentèr admitto, cur oblatio, viſus, ſoláq; imaginatio aquæ, Hydrophobicos lædat, nempè ex conſenſu ventriculi cum rebus vel viſis vel imaginatis: quæ infinitis exemplis expediri poteſt.

Cauſas Timoris aquæ, quæ ab aliis afferuntur, doctè refutavit: at *ejus* non libentèr admitto.

Etenim illa *Antipathia*, quam cum virosâ ſalivâ liquida alia habeant, res vana & futilis eſt. Atque hæc averſio ex accidenti tantùm eſt: nam pejorante malo, ubi valdè cupiunt bibere, ſi virus ſalivæ

abominandum non impediret, promptè biberent.

Item illa altera ejus causa falsa est; nempè esse materiam ullam, quæ obstruat fauces; vimq; deglutiendi in rabidis hominibus ullo modo ex pituita *cruda*, *viscida*, & *virulenta* esse præpeditam: sed stomachum potiùs à tanto veneno vehementèr offendi; nè itaque lædatur, ad aquam insurgere.

Quod autem *solida* avidè deglutiant, cùm *liquida* aversentur, ratio est, in absorbendis liquidis *arctiùs* astringi gulam, quàm in assumendis solidis cibis, ideò iis magis offenduntur, quòd è ductibus excretoriis saliva copiosiùs à liquidis elicitur.

Si quis verò quærat, cur liquida (ut in nostro *Ægroto* I. suprà ostensum est) non aversantur in positu canino & pronis capitibus, erecti verò illa maximè abhorreant? Respondeo, Quia saliva virosa, in illo positu effusa, ad labia decurrit, in hoc ad fauces relabitur, eásq; ad illam deglutiendam magis provocat.

Etiamsi verò Timoris aquæ causas non benè, ut opinor, expedivit, cum illo tamen asserere necesse est, *verum characterem* hujus mali esse *cruciatum internum*, ab aqua vel assumpta vel oblata inductum, & non *vanum* aliquem timorem aquæ liqui-

quidorúmque, aut aliquam falſam de iis imaginationem, ſed quia *verè* & *ſenſibilitèr* ab iis *interiùs* admodùm & in ſtomacho læduntur.

Hæc autem quæ ſequuntur ferè ſingularia ſunt, atque ad intelligentiam morbi maximè faciunt; eáq; ideò in noſtras chartas transferre non gravabor; & præcipuè quòd cum noſtris obſervationibus, ſuprà comprehenſis, ex magna parte benè concordant.

1. Senſui quidem nullus rabientium à proprio habitu & temperamento, ex aſpectu immutatus apparet, cùm nec in colore, nec in mole corporis, nec in facultatibus, nec in affectionibus, nec in ullis accidentibus ſenſibilibus, antequam rabiem incurrant, ullam mutationem ſubeunt.

2. Rabientes ratione *proprii virus* non febricitare: ſi autem aliquando febricitant, hoc ex corporis *prævia altera indiſpoſitione* fieri.

3. Præter ſigna ab aliis commemorata, unum ſe (quod *præcipuum* & *infallibile* futuræ rabiei appellat) animadvertiſſe ait, omnibus ignotum; atque hoc ſignum eſt, dolor *quidam* in loco jam commorſo, licèt ulcus antea per dies & menſes integrè fuerit ſanatum, accedens, qui intenſus eſſe non conſuevit, niſi morſus partem nervoſam petierit.

petierit. Hic dolor à loco jam commorso incipiens, levitérq; patientem affligens, per partem post partem, spatio trium aut quatuor dierum, aliquando paulò plùs, aliquando paulò minùs, ascendit ad cerebrum: cui cum communicatus fuerit, in eo quasi *vertiginem* causat, simúlq; *confusionem* quandam, quorum merito, modò ad hanc partem, modò ad illam declinantes rectà progredi nequeunt; indéq; statim homo in rabiem deducitur.

En præclarum Diabetes *exemplum* ex venenato morsu!

4. Etiamsi rabie correptis omnia excrementorum genera, ut plurimùm retineantur: In uno tamen vidi maximam & ingentem Urinæ copiam excretam, sine ullo ægrotantis sensu.

5. Vidi aliquos simul carnes & ossa apprehendere & conterere, & ita facilè esitare, ut profectò non adeò facilè *Canes* ipsi ossa edant.

6. Narrat, quâ fide nescio, Lupum à venatoribus captum, in diversáq; opsoniorum genera apparatum & coctum, fuisse in causa, ut qui eum gustârint, esitârintque, rabie non multò post correpti fuerint: si verum est, remedium sanè illud ex Hepate dentéve Canino suspectum imò abominandum reddit.

7. Ubi Hydrophobiæ indicia accesserint, si quid in tali casu prodesse poterit, hoc

hoc unum erit *Helleborus albus*, ab antiquis valdè celebratus, qui admirandus eſt in hiſce affectionibus. At ubi rabies facta eſt, morbúſq; graviſſimus evaſit, adeò *lethalis* eſt, ut *auxilia humana*, niſi tantùm ad *remittenda ſymptomata*, quæ in his *verenda* & horrenda ſunt, incaſsùm cenſeam.

DE

DE
LUE VENEREA,

Quarta *Exercitatio Medicinalis.*

QUarto autem loco de plùs quam ferinâ *Lue*, ſcilicet de *Venerea*, dicturi ſumus. Hic novus quidem morbus eſt, ejúſq; adeò deſcriptio è modernis petenda eſt. Morbi autem tàm vulgaris deſcriptio ſupervacua eſſe videtur; adeóq; ejus definitio, & ſymptomatum præcipuorum enumeratio ſufficiat. Morbus autem contagioſus ab humore aliquo venenato ferè in Coitu contractus, ulceribus, doloribúſq; ſe manifeſtans, definiri ſolet. At hæc ferè mala morbum in omni ejus ſtatu circumſcribunt; nimirùm Gonorrhæa virulenta, interdum ſine ulla alia exteriore Luis nota; inflammati Teſtes; Bubones; veſiculæ cancroſæ in pene & alibi corporis; in tota cute puſtulæ; Capitis dolor; Verrucæ ad radices linguæ; ficus & condylomata in ano; ſcabies; ſerpigines; in volis & plantis pedum fiſſuræ; Tumores duri; nodi; dolores acerbiſſimi, qui noctu ferè ingraveſcunt;

vescunt; Ossium caries, in primis in cranio, & naso, & palato; exostoses à carnibus carcinomatosis intra ipsum os genitis, dolorificæ; Pilorum defluvium.

Una tamen Lues, variis distincta ordinibus est; imò etiamsi multis modis & accidentibus oriatur: maximè tamen ex Venereo * fit concubitu, à quo ferè propagari solet Lues Venerea in hominum genus. Itaque qui venereo complexu jungitur cum inquinata, à pudendis Lue inficitur: nutrix, à quâ infans pollutus lac sugit, à mammis: obstetrix, quæ infectæ parienti opem tulerit, à manu: infans à vitiatâ nutrice altus, nunc ab ore, nunc ab interioribus; condormiens inquinato sudore diffluent, à cute, & à summis partibus; qui effusiore osculo salivam exceperit, ab ore.

* Fernel. cap. 4.

Ab Insulis autem *Americanis*, in quibus, ante *Hispanorum* adventum, hic affectus popularitèr grassatus est, illum per *Hispanos* in *Europam* allatum esse, nullus jam dubitat.

Unde autem primùm inter *Americanos* Lues illa orta sit, quæritur? Respondeo, Vel à morsu alicujus animalis venenati, vel à victu certe aliquo venenato, credibile est. *Americanos* autem *Serpentes* quoslibet (quorum innumeræ novæ species nobis incognitæ apud *Indos* sunt) libentèr

tèr *comedisse*, notissimum est; adeóq; vel à victu eorum impuro, (maximè si qui serpentes darentur, ex esu hanc labem infligere proprii) vel per se, vel certè ex sua natura virosa, ab *internâ* causâ primùm malum oriri dicendum est: aut si qui serpentes ex *morsu* (ut Hydrophobiam canis rabidus infligere solet) istiusmodi Lue aliquem contaminare apti nati sunt, tunc ab *externâ* quidem causâ primùm originem habebit Lues; quæ semel genita, non nisi contagione postea afficere solet. Imò non multùm refert, quæ primùm via, à serpentino genere certè vel morsu, vel cibo assumpto oriri, verisimile est.

Huic autem rei hæc fidem faciunt; nimirùm *Oviedi* observatio; is autem vir omnium *Hispanorum* primus rerum Naturæ apud *Indos* inventarum fide dignissimus Historiographus, idem & plurimis annis Insularum unus è primis Gubernatoribus fuit: hujus verò aliquot libri extant, quamvis multi, ab eo scripti, periêre; vir, Cardano judice, antiquis scriptoribus comparandus. Inter alia animalia *Indiæ* occidentalis *Inguanas* exactè describit, scilicet ex serpentum Quadrupedum genere bestiolam haud mediocrem; eo *Indi* avidè vescebantur, & in deliciis habuerunt; homines verò *Hispani* ad eorum

exemplum

exemplum illum in cibis ſuis quoque poſuerunt: neque enim ejus guſtus diſplicuit, etiam cuniculorum carne multo Sapidior; imò neminem, inquit ille, eorum eſus lædit, niſi quem Lues Venerea affecerit; de quo quidem morbo, *etiamſi diu ſanati ſint*, tamen iis noxam *protinus* infert, & morbum, ex aliquot annis *ſopitum*, *denuò excitat*, *renovatque*; id quod noſtri homines *infinitis exemplis* experti ſunt: Hæc *ille*. Adeóq; haud ita abſurdum eſt credere Luem hanc originem ſuam ex ſimili, ſi non ipsâ illâ, causâ habuiſſe; cùm ex eorum quidem eſu protinùs renaſcatur malum, diù ante quaſi extinctum.

Ad hæc à me facit illud, nimirùm in pudendis utriúſq; ſexûs hoc malo affectorum, etiam cùm alia ſymptomata diù deſierunt, tamen ibi naſci ſolere *Criſtas* quaſdam ſpiſsè *dentatas*, non alitèr, quàm in ſerpente *Inguanas*; cujus corpus iſtiuſmodi criſtis ex toto ferè circumſcribitur: propria ſanè *repræſentatio*, à quo animali ortum ſuum deduxiſſet malum: hæc autem mala criſtata, inter condylomata & mariſcas ab aliis fortaſſe numerata ſunt; etiamſi ea ferè ſine *ullo dolore & tenuitate* membranaceâ conſpicua ſint.

Animalia autem venenata contagii ſui *characteres proprios & peculiares* imprimere haud rarum eſt, ex. gr. In Hydrophobiâ

biâ à canis rabiosi morsu, & antiquis & modernis authoribus confessus *Latratus*; item deglutiendi *canina vorocitas*; item *Lambendi* potius, quàm bibendi, assiduâ linguæ exertione, *aptitudo*. Ab aranei *Pulicis* morsu, *Tarantula* dicti, assidua saltandi cupiditas; neque istiusmodi araneorum gressus alius est, quàm, more pulicum, de loco in locum saltatio. Illud quidem non ignoro, à quibusdam etiam doctis viris pro fabula haberi; at mihi certè non ita, cui araneorum mores cæteris paulò diligentiùs perspecti sunt: imò, id genus araneorum in fervidis, *Calabriæ* putà, regionibus dari posse, à quibus perniciosissimi morsus inferri possunt: Rerum quidem naturæ historia tantùm incepta est, adeóq; nihil miror illud & id genus infinita alia Phænomena nos latere, & non sine injuria suspecta esse.

Porrò qui *leporem marinum* sumpserint (id est, limacis nudi marini aliquam speciem, qui ferè omnes, etiam in nostro mari inventi, purpurei sunt) urinam *purpurei coloris* reddunt; & in somnis *litoris pulsi fluctus* subinde audire videntur: Corpus fit iis lividum *Scribonio Largo*, & *Dioscoride* authoribus.

A *Salamandra* (quod è serpentum quadrupedum genere est, gressu invalido & pigerrimo, linguâ longùm exertâ & *aspera*, muscas captans) lingua exasperatur,

corpus invalidum & exolutum fit; eodem authore: ſed de his plùs ſatis.

Denique, nonnulla ſymptomata (ſuprà comprehenſa) à morſu canis rabidi huc accedunt, & ad hanc noſtram conjecturam firmandam apprimè faciunt; nempè *Satyriaſis*, & haud diſſimilis *Gonorrhæa*; ita infectio propagari poteſt de beſtiola in hominem, & de homine in hominem ex ipſo jam infecti traduce.

Hujus autem Luis origine ſic poſitâ, ad ejus cauſam efficientem procedam: quæ, ut mihi videtur, perniciosa labes eſt ex ſui generis veneno, attactu multiplici, ſuprà comprehenſo, & contagione, contracta. Hujus autem veneni vis & efficacia *hebetior* eſſe videtur, quòd ſeminudas tantùm partes & cutem minimè integram contaminare potis eſt; item quòd aliquando diutiùs in nobis deliteſcit, antequàm manifeſtis ſignis ſeſe prodat. Item, ut venenum magis eluceſcat, cuicunque particulæ primùm inſederit, illic inhæreſcens puſtulam ferè excitare ſolet; ſi à pudendis ex. gr. initium habet, puſtulas in his primùm, & ulcuſcula evocat contumacia & mali moris: Igitùr ſi hæc & ſimilia benè perpendamus, non ſimplicem humorum putredinem cauſam adæquatam, ſed veneni alicujus peculiaris participem eſſe Luem hanc nobis affirmare neceſsè

necessè est. Etenim à minimâ portione in totum corpus disseminata, non alitèr serpit, quàm quæ à canis rabiosi morsu infertur.

Contagionem autem Venerem, ubi scilicet integra cutis est, nec aliquo vulnere læditur, ut in canis ferè rabidi morsu, sic brevitèr intelligo: Nimirùm, humor aliquis venenosus è muliere Lue affectâ homini transfertur, adhærétque: is verò humor, quòd tenuis & acris, sese primùm insinuat in oscula vasorum excretoriorum, quæ ferè ab œstro Venereo patent, perindè ut à frigore contrahi, ac in tubercula se erigere solent. At nec istiusmodi veneni vis tanta est, quin integra cutis satis benè ei resistere possit: ideóq; in ore, circáq; glandem penis nudatam, vulva, mammarum papillis, quòd in his partibus oscula vasorum excretoriorum minùs firmentur, id malitiam suam potentiùs exerere solet.

Cùm autem *vasa excretoria* non *meri canales* sint, & perpetuo sine mora humorum transitui tantùm destinati; sed etiam receptacula, quatenùs humores excernendi diutiùs inibi restitent; id quod à *Glissonio* nostro de Poro bilario ejúsq; ramificationibus satis confirmatur, ex quo reliquorum ductuum excretoriorum analogia manifesta est. Item, cùm humores

excernendi ex aliqua certè ſui parte poſſint *regurgitare in habitum* corporis; maximè ſi ab aliqua cauſa ductuum excretoriorum oſcula coarctentur: Cúmq; is *humor* in Lue venenoſus ſummè *inflammatorius* ſit, ut ex ejus infectu aliquando prompto, adurentéque, veſiculas excitando in ipſa glande, aliiſq; infinitis exemplis, in progreſſu ſtatúq; morbi ſeſe prodentibus, abundè conſtat: Phænomena in Lue vulgaria facilè intelligantur. Hinc itaque Gonorrhææ virulentæ ratio, ex qua prima ferè hujus Tragœdiæ notitia, nempè ubi paraſtatarum, glandularum & veſicularum ſeminalium ductus acredine venerea inflammantur & regurgitat humor infectus: ita ipſi etiam ductus vellicantur ab humore acri, ſerúmq; adeò ab arteriis eò propulſum validiùs effluit ex habitu corporis, atque ex *fracedine* ductuum *venenoſa* citiùs corrumpitur. Item Bubonum intumeſcentia hinc eluceſcit, nempè ubi ſtagnat iſtiuſmodi humor Infectus. Item cur tantoperè caput, ejúſq; ductus ſalivales in oculis, in ore, in faucibus, in palato, petat, ratio eſt, quòd ex iis ſerum infectum (ex regurgitatione ductuum, circa penem putà) faciliùs erumpat, nimirùm tali humori recipiendo, evacuandóq; maximè totius corporis uſitatis & *capacibus* vaſis.

Cùm

Cùm autem hujus morbi infinita exempla paſsìm occurrant, ea, quæ maximè nota, & ſuis ſymptomatibus facilè diſcernenda ſunt, ferè omitto; alia verò magis *occulta, incognita, & ſuſpectæ tantùm labis*, & ferè ex adjuvantibus tantùm agnoſcenda, *exempla* in Lucem proferre operæ prætium eſſe exiſtimo.

ÆGROTUS I.

MUlier quædam marito ex viginti annis Lue Venereâ affecto, & jam diù ſano, (certè ex propria opinione) nupta, ex ſecundo Puerperio, menſe jam finito, tumorem contra uterum obliquum, non ſine aliquo dolore, ſenſit: ab Utero verò toto puerperii tempore gravis odoris quædam ſanies effuſa eſt, tandem uterinâ purgatione ex conſueto ceſſante, is tumor paulùm auctus eſt; item ſub eo tempore febricula acceſſit, quæ, certis quaſi periodis quotidiè exacerbata, ex intermittentium genere eſſe videbatur: fœminam lenioribus medicamentis purgavi, at ſine effectu; nam tumor & dolore & magnitudine indiès multùm increvit; adeóq; curationis rationem protinùs mutavi, & cataplaſmata ex emollientibus, maturan-

tibus, & anodynis ſuperinjeci; item ſimul antivenereum Apozema, cui *Cortex Peruvianus* ficúſq; larga manu injectæ ſunt, aliquotiès in die propinavi: poſt 10 dies Chirurgus, cauſtico primùm admoto, abſceſſum mediâ plagâ aperuit, quo vulnere magna puris copia effuſa eſt; ad 20 dies vulnus clauditur; interim apozema ſuprà ſcriptum aſſiduè, &, vulnere ad integritatem ſe contrahente, *Hieram antiquam* ſimplicem ter, quatérve ſumpſit. Convaluit. Hoc mihi contigit ante aliquot annos.

ÆGROTUS II.

MEdiæ ætatis mulier quædam à puerperio graviſſimis doloribus ab uterò affecta eſt; tandem ex altero latere, paulò infra umbilicum ad inguen, tumor ortus eſt; altero menſe à tumore incepto accerſitus, fœminam tabidam ſuprà fidem inveni, cubili defixam, die noctéq; præ cruciatibus exclamantem; tumorem admodùm durum, capitis infantis ad inſtar magnitudinis, vidi; tumor pleriſque medicis cancer uterinus exiſtimatus eſt, multa tàm extrà quàm intrà adhibita ſunt, at ſine ullo effectu. Huic protinùs pur-

purgatoriam medicinam validam, ex *Hiera antiqua*, ſecundùm *Scribonii Largi* mentem *duplicata*, propinavi; item alternis diebus Antivenerea, & alternis diebus invicèm purgationes, repetere juſſi. Quid fit? Octidui ſpatio tumor ex toto diſparuit, lecto egreſſa eſt mulier. Convaluit præter omnium expectationem.

ÆGROTUS III.

Mulier 30 annos nata, in *Clare-Market* habitans, ex ſecundo puerperio, ad ſecundum menſem tumore duro è regione Uteri, ad alterum inguen paulùm inclinante, gravitèr affecta eſt, non ſine febricula. Me vocavit; cùm pus ex tactu confectum eſſe videretur, anti-venereum Apozema ter quotidiè propinavi; biduo autem ab adventu meo Chirurgum incidere tumorem juſſi: à quo vulnere infinitum pus fœtidum effuſum eſt. Paucis ſeptimanis fœmina ad integritatem reſtituta eſt. Maritum clàm, & in aure, monui de malo Uxori inflicto; neque ſe olim Lue Venereâ affectum fuiſſe negavit, ſed jam à multis annis, certè ex propria æſtimatione, ab illo morbo convaluit.

ÆGROTUS IV.

MUlier quædam ex puerperio, multo fluore, albo dicto, valdè afflicta est: mòx eo ex parte cessante in assiduam diarrhæam, at citra graviora tormina, incidit. Etenim huic à multis multa data sunt; at inutilia omnia. Aquæ chalybeatæ, falsò sic dictæ, & ipse crocus, ferrúmve vario lenocinio apparatum, infinita astringentia simplicia, cúmq; rhabarbaro tosto admista, opiúmq; diversimodè confectum, ne hilum profuêre. Ad tertium annum malum assiduè protractum est; penè jam tabe consumpta est fœmina; ipse tandem accersitus maritum clàm monui de uxoris malo, quod gravitèr tulit; tamen libentèr confessus est, se primâ juventute istiusmodi labem contraxisse; at præter aliquos, idq; rarissimè, contingentes dolores vagos, se ne suspicionem quidem alicujus mali habere; imò nec ejus filiam, octo jam annos natam, alicujus vitii impressionem unquam indicâsse, adeóq; ejus uxorem minimè contaminari posse. Ampliùs contendere nolui: Respondi, tardiùs esse quàm ut propriis medicamentis opem ferre possem. Rus abiit mulier uno vel altero lapide ab urbe; eóque malo obiit.

ÆGRO-

ÆGROTUS V.

MUlieri cuidam primariæ, marito Lue Venerea affecto, &, ut fieri ſolet, *benè ſanato*, plures annos nuptæ ſaliva tenuis vehementèr moveri conſuevit; at ſine gravedine aliqua, tuſſi, aut deſtillatione certè moleſtâ: tamen ſaliva ad libram unam vel alteram die noctéq; effundi ſolebat, ut ipſa & ego etiam aliquoties ex linteis madidis conjecturam fecimus. Hæc autem obitèr notavi: Cùm marito, ex febre putrida laboranti, bis, aut ter triennii ſpatio, medicinam feciſſem, aliquotiès è magnis periculis evaſit; vir tricongiarius tandem obiit; altero poſt ejus obitum anno optima fœmina, eâ ſalivatione ſpontaneâ jam in aſſiduam tuſſim conversâ, gravitèr afflicta eſt: in manibus præcipuorum hujus Urbis medicorum diutiùs fuit; ab omnibus malum pro ſimplici Phthiſi habitum eſt; biennium & ampliùs medicè vixit, tandem fato ſuccubuit.

ÆGRO-

ÆGROTUS VI.

QUidam quinquagenarius, ante 14 annos Gonorrhæâ lenitèr virulentâ, si id fieri potest, affectus est, remediisq; vulgaribus, ex ejus relatione, subitò convaluit, nec ampliùs recidivam passus est, aut ullum grave symptoma. Vino & potationibus assiduè deditus est; ex improviso tandem ambabus manibus & altero pede resolutus est, non sine oris tortura: hanc paralysim subitam levis salivatio excepit, indiès increscens; sesqui annum rurales Medici hominem frustrà tractârunt, & *aquas calidas* ad dies plures bis ingressus est: at nihil profuerunt. *Londinum* venit, & se meæ curæ commisit: Alterum pedem trahebat, manúsq; ita contractæ fuêre & rigidæ, ut nec digitis aliquid comprimere, nec intra eos aliquod depositum ejicere potuit, pleráq; verba vix articulatim pronunciavit; at omnium jam longè gravissimum symptoma salivatio spontanea fuit, quæ hominem die noctéq; vehementèr molestavit, imbecillem reddidit, & omnibus remediis obstitit. Hujus autem salivæ lentorem & fœtorem ingratum curiosiùs observavi, qualis esse solet ab Hydrargyri in-

inunctione. Huic autem malo sic protinùs occurrendum putavi. Apozema ex Guaiaco, &c. confectum citra sudorem propinavi. Vinum & carnem homini marcescenti, & quia eo in bona valetudine admodùm usus est, indulsi; quarto quoque die Hierâ Diacolocynthidis simplici ex decocto Epithymi, alvum movi: at Salivatio non ante tertium mensem ex toto desiit: tandem cardiacis & calidis aromatis ejus viscera confirmata sunt; intra sex menses manum ita firmam habuit, ut jam scribere posset, imò aliquot miliaria ambulare, & domum tantùm non integer rediit.

ÆGROTUS VII.

QUidam juvenis, admodùm robustus, vino & scortis deditus, Rheumatismo gravissimè correptus est, maximè nocte præ cruciatibus infinitis, in capite, mediisq; tibiis, regione interscapulari, & alibi corporis, citra ullum tumorem, afflictus, ut nec cubili se continere, nedùm dormire, posset; item his malis febris insuper aliqua intermittens annexa est, horrore, incendio, sudore certis horis quotidiè circumscripta; quod ex pulsu celeri,

celeri, urinâ valde biliosâ, & tempore acceſſionis, mihi liquidò conſtitit. Venam in brachio protinùs incidere juſſi, è quo ſanguis admodùm lentus & crudus ad libram miſſus eſt; deinde Apozema ad Luem ſimul & Febrifugum validum ter quotidiè propinavi. Sudorem Sp. C. C. ad ℈j. ß. ex aq. lact. alexiterii dict. excitavi. Alternis diebus per tres vices ſanguinem mittendum curavi; quotidiè enematis fortioribus alvum ſollicitavi, nocte ſomnium opio conciliavi. Octiduo elapſo, cùm Urina primùm paulò pallidior viſa eſt, *Corticem Peruvianum* ad ʒij. ex vino, bis quotidiè ſumendum propoſui. Decimo quinto die exiit foràs integer; at multò diutiùs Apozemate ſuprà poſito uſus eſt. Convaluit.

ÆGROTUS VIII.

MUlier, viginti quinque annos nata, ex ſeptennio nupta, obeſa, ad tres minimùm menſes doloribus quibuſdam punctoriis in cruribus, maximéq; pedibus, eorúmq; vehementi ardore gravitèr cruciata eſt. Item huic aſſiduus capitis dolor; huic præterea tuſſis die noctéq; vexatiſſima, ut inſomnis planè fuerit ad aliquot

quot menſes. Accerſitus, fœminam inveni febriculâ lecto detentam, Urinam admodùm ruffam, qualis Ictericorum eſſe ſolet. Clàm maritum de Uxoris malo monui; haud inficias ibat, mutúſq; aſſentire videbatur. Huic protinùs ſanguinem ad libram miſi. Poſtridiè calamelanos ℈j. ex Electuarii lenitivi ʒj. dedi, Potionémq; horâ unâ elapsâ, Decocti amari cum Senna ad ℥iiij. propinavi. Et vomitu & dejectione benè fecit; ea nocte opio ſomnum conciliavi. Tertiò, hujuſmodi pulverem præſcripſi, [℞. *Cocheineil.* ℥j. *Oſſis ſepiæ optimè lævigati* ℥ß. *m. f. Pulvis.*] Hujus ʒij. ſexta quoque hora ſumpſit. Item Decoctum validum Guaiaci, &c. ex more noſtro, omnis potionis loco, vino albo omnigeno non excluſo. Bolum & Hauſtum purgatorium tribus ampliùs vicibus ſumpſit, at ex calamelanos ad x. tantùm grana. Octidui ſpatio urina primùm fit optimi coloris & conſiſtentiæ qualis ſanorum: ad decimum quintum diem & dolor & omnino tuſſis deſiit. Convaluit.

ÆGRO-

ÆGROTUS IX.

INfans quædam ex nutrice inquinata, annum tertium agens, hæmorrhagiâ, capitis dolore præcedente, usque ad deliquium, affecta est; ad annum verò ætatis suæ decimum quartum, Vesiculæ sive pustulæ quædam, modò in fronte, at sæpiùs ad imum nasum, oriri consueverunt; hæ vesiculæ mali moris fuerunt, & aliquot vestigia sive cicatrices sui reliquerunt ad instar variolarum: ubi jam menstrua apparere ceperunt tussi gravissima & febricula affecta est; & simplex Phthisis judicata est: Fonticulo in brachio, & diætâ ex Guaiaco, cui *Cortex Peruvianus* adjectus est, & medicamentis purgatoriis tandem convaluit; imò ejus extrema macies in habitum pleniorem pinguémq; mutata est. At deinceps valetudinariam vitam egit; modò capitis dolore, modò raris aliquot pustulis circa faciem orientibus, at sæpius tussi & spirandi difficultate oppressa est.

ÆGRO-

ÆGROTUS X.

LIchenes Venereæ admodùm vulgares ſunt, & paſſim occurrunt; non tantùm in iis hominibus, qui Lue affecti & pro ſanatis habentur, ſed in aliis etiam non ſuſpectis. Ejus autem mali hæc ferè conditio eſt: In cute alba, vel pectus totum, vel præcordia, vel collum, aut fœmina & inguina latè occupat quædam flavedo, minutiſſimis puncturis rufis exaſperata: iſtiuſmodi verò maculata cutis, ferè tempore æſtivo moleſtiſſimo pruritu ægrum torquet, præcipuè noctu; quas ideò inſomnes peragunt.

Item in hâc Urbe valdè frequens eſt Herpes, dicam an Scabies quædam ſicca Venerea, admodùm contagioſa, vexatiſſimum malúmque, ut nihil ſuprá. Hujus autem notæ ſunt, puſtulæ quædam exiguæ, modò totum corpus infeſtantes, modò brachia, aut crura tantùm, ferè ſine pure, imò etiamſi unguibus incidantur, tamen ſiccæ eſſe non deſinunt; interdùm in cute permanent, ſæpiùs verò latent & ægrè ſentiri poſſint, niſi ab infeſto & aſſiduo, maximè nocturno, pruritu.

His verò remediis uti ſoleo, præter decoctum Guaiaci, &c. & purgationes proprias;

prias; nimirùm, priorem labem succo limonis ex sero lactis fovere soleo: item illæ, si admodùm pertinaces sunt, & posterior, etiam labes, maximè Unguento *Catapsoras*, vel per se, vel alio diluto, cum bono eventu & tutò illini possint; ut sæpiùs expertus sum: Imo tu velim scias hæc mala nullis remediis nisi ex Hydrargyro confectis extirpari posse.

ÆGROTUS XI.

QUinquagenarius quidam ex aliquot annis *Iscuria* gravitèr affectus est; à tertio ejus conjugio id illi accidit; ejus fœmina valetudinaria, & quantùm ex voce impedita, ob aliquem, putà in palato, defectum, & vultu, conjicere mihi licuit, ex Lue inquinata: certè is vir mucum quendam fœtidum & sanguineis fibris interspersum copiosè cum urina excernere solet, non sine infinito cruciatu in pene. Huic autem sic putavi succurrendum esse: nimirùm, [℞. *Spiritus Vini rectificatissimi* ℔ss. *Gummi Guaiaci* ℥iß. *Cantharidum* ʒj. *Cocheineil* ℥ij. *Succi Hypocistidis* ʒij. *Spir. Sulph.* ℈j. *digerantur cinere calido ad 12 horas: filtrentur per chartam bibulam.*] Hujus medicinæ guttas XL. ex cerevisia tepida

pida manè & tantundem vesperi quotidiè propinavi; quo sanè remedio, bono effectu, ad tres menses usus est; idémq; à me, infinitis gratiis proptèr insigne beneficium redditis, etiam atque etiam rogavit: Etenim malum diuturnum jam potuisse tolerari, haud nihil est.

ÆGROTUS XII.

VIdua quædam juvenis, gravissimo Urinæ ardore & punctionibus ibidem, item Condylomatis cancrosis in pudendi labiis, non sine vehementi capitis dolore, afflicta est; maritus ejus ex anno ruri Lue mortuus est; ipsa *Londinum* venit, & me coram obstetrice de morbo consuluit. Hanc autem sic curare cogitavi; nimirùm illam purgavi quarto quoque die pilulis de duobus, quibus æqua pars Mercurii dulcis adjecta est. Item Apozemate ex Guaiaco, &c. pro potu quotidiano, citra sudorem. Item, [℞. *Cocheineil* ℥iij. *Cantharid.* ʒj. *Vini Rhenani* ℔j. *misce, digerantur per diem B. M.*] hujus cochleare è decocto Guaiaci ℥iiij. bis quotidiè sumpsit: quorum usu Gonorrhæa admodùm virulenta, fœtidùm & sanguineo-viridem purem effundens, integrè

ſublata eſt; & duobus plùs minùs menſibus ſine ullâ ope Chirurgicâ, etiam ulcera ſiccata ſunt, dolórq; capitis ex toto deſiit.

ÆGROTUS XIII.

QUidam juvenis ter Gonorrhæa affectus eſt, non ſine aliis gravibus Luis ſymptomatibus. Tertia vice ad me venit, Urinæ ardore punctorio, item deſtillatione puris ſubviridis. Hominem ſtatim *calomelano* purgavi pilulis fortioribus additis; intra triduum pus attenuatur, & pellucidum fit; quo tempore collyrium injeci hujuſmodi, [℞. *Aquæ Plantan. Papaveris Rhœados, an* ℥iij. *Opii benè uſtulati* ʒj. *Mellis Roſati* ℥j. *Trochiſcorum ex Minio puro metallico* ʒij. *m.*] intra ſeptiduum & Urinæ punctiones & Gonorrhæa ex toto deſierunt. Decocto autem Guaiaci diù uſus eſt citra ſudorem, quo integrè convaluit.

ÆGRO-

ÆGROTUS XIV.

QUidam juvenis jam primùm Lue inquinatur; illi in Glande vesicula cancrosa orta est, at sine Gonorrhæa aut ullis punctionibus inter meiendum; sub eodem tempore in utroque inguine insuper bubo sentitur; & jam inhorruit & febricula incensa est; præterea ingens capitis dolor, & in cruribus puncturæ intolerabiles. Hominem sic protinùs restitui: Alternis diebus calamelanos ℈j. ex Electuario lenitivo dedi; sanguinem è brachio ad libram misi; decoctum valentissimum Guaiaci, cui Cocheineil ad ℥iij. adjectum est, propinavi. Chirurgus vesiculam citò curavit præcipitato rubro ex aliquo digestivo; bubones à tertiâ medicinâ purgatoriâ disparuerunt; ad tres septimanas convaluit; diù tamen Apozemate suprà scripto usus est citra sudorem, & vino albo carnéq; minimè abstinuit.

ÆGROTUS XV.

JUvenis quidam, triginta annos natus, bis Lue infectus est, & toties salivationem cum Hydrargyro passus est; at non sine recidiva; etenim huic lingua & fauces & ipse penis Ulceribus cancrosis miserè affectæ sunt; etiamsi optimorum chirurgorum ope, & methodo vexatissimâ diu à salivatione ultimâ usus fuit. Hunc sic restitui. Propter summam stomachi imbecillitatem, vinum ei album Gallicum libentèr indulsi; item, propterea quòd Hydrargyri copiam supra fidem sumpsisset, (nam ultima salivatio per calamelanos admodùm difficultèr mota est) succo limonum in omni intinctu usus est. Hierâ antiquâ duplicatâ eum admodùm frequentèr purgavi; interdum aliquot grana, idq; rarò & parcè, Mercurii dulcis ex bolo Mithridatii dedi; pridiè nocte ante medicamentum purgatorium designatum, Decoctum Guaiaci, &c. assiduè citra sudorem propinavi. Chirurgus *Mullins*, egregius artifex, quem accersivi, & oris & penis Ulcera diligentèr curavit: intra sex menses integram sanitatem recuperavit, nihil mali relicto, præter

præter lichenes quosdam; at citra cruciatum aut contagium, quod scio, Uxori datum, & optima valetudine fruitur jam ex septennio.

Hactenùs de Lue Venerea aliquot pauca at diversa pro instituto nostro Exempla brevitèr exposuimus; mox de Curationis scopo dicemus, qui in purgatione, medicamentis ex Hydrargyro confectis, præcipuéq; nunquam satis laudando illo Mercurio dulci dicto, & Guaiaci decocto consistit; imò his ferè duobus medicamentis tota curationis methodus hodiè includitur. Horum itaque medicamentorum virtutes paucis pro more nostro examinare volumus.

Hydrargyrus autem primùm inventus, & huic malo cum aliquo successu adhibitus est, at extrà tantùm & in unguentis. Hoc *debemus Arabum Scholæ*, authore *Fernelio*. Illud quidem non ignoro, *Arabes* literarum studia coluisse post *Græcos: Arabes*, inquam, ab *Octavo Seculo* omnium scientiarum artiúmq; utilium & præcipuè medicinæ monumenta è Græca in linguam suam traduxisse. At pace tanti viri, facilè sui seculi doctissimi Medici, Hydrargyri multiplex usus, etiam ad Scabiem ab antiquissimis

Medicis Græcis diducendus eſt. Etenim *Dioſcorides* expreſſis verbis ita perhibet, *cinnabaris*, cerato excepta, papularum eruptionibus, ambuſtis igni medetur; *cinnabaris autem & optimum & ipſiſſimum Hydrargyri metallum eſt.* Item idem medicamentum alio nomine apud antiquos *minium* appellatur, & ſinopicum præ cæteris valdè commendatur. Hydrargyrus fit ex Minio, quod abuſivè cinnabaris dicitur; *lib.* 5. *cap.* 6. Unde conſtat cinnabarim & minium, certè antiquis pleriſque, ſynonyma fuiſſe: imò cinnabaris optimi coloris minium quoddam *Africanum* fuit, quo nomine inſtitores ejus temporis omnigenum minium appellâſſe veriſimile eſt.

Atque ex hoc fit Emplaſtrum rubrum adverſus morſus ferarum apud *C. Celſum*, quod ſanè pro nobis maximè facit; ſiquidem Hydrargyrum ex reſina Terebinthinæ ad contagioſa vulnera aptum eſſe confirmatur. Rurſus, apud *Æginetam* exſtat Emplaſtrum ex Cinnabari ad Tophos & alios omnis generis induratos tumores. Porrò, adeò mite remedium apud antiquos creditum eſt, ut ad oculorum inflammationes efficacitèr cohibendas commendârunt, *Dioſcoride* authore: atque hæc ſatis ſunt de externo ejus uſu apud antiquos Græcos. De interno autem

tem *Myrepsius* audiendus est, (*cap.* 62. *de Antidotis*) is inter Antidotos omninò necessarias ad difficultatem Urinæ & stillicidium & calculosos unam à *Galeno* transcripsit, in qua cinnabaris drachmæ sex insunt. *Ætius* quidem eandem Antidotum *Philagrio* inscribit, cui fortè cinnabaris ex aliqua temeraria, non minùs quam timida suspicione minùs arriserit; sed animadvertendum est in hac Antidoto inesse quoque Lapidis *Syriaci* (fortè *Judaici*) drachmas 32, adeóque vim ejus potiorem metallis deberi, verisimile est: & perperàm cinnabarim ideò ab *Philagrio* excludi: quâ tamen omissâ Antidotum à *Philagrio* denominare voluit *Ætius*, quàm à *Galeno*, cujus compositio cinnabarim inclusam habuit.

Hinc adeò evidentèr discimus (quod demonstrandum proposuimus) apud antiquos Cinnabarim, id est Hydrargyri purum putum metallum, medicamentum natum & non ullo lenocinio vitiatum, ad omnes usus in Lue Venerea maximè requisitos tàm intrà, quàm extrà, adhibitum fuisse; nimirùm *ad Urinæ difficultatem*, quod genus remedii Gonorrhæa virulenta maximè desiderat; *ad ignis ambusta & inflammationes*; ambustis autem vesiculæ propriè oriuntur;

eadem mala in pene frequentiſſima ex Lue: ad *tumores omnigenos induratos*; ex quo mali genere Bubones Venerei ſunt: ad *papulas erumpentes*; & quæ, quæſo, fœdiores papulæ, quàm quæ ex lue oriri ſolent? Poſtremò, ad *ferarum morſus* ex reſina Terebinthina; atque ita prodeſt ad Luis efficientem & primariam cauſam. Quorsùm itaque *Arabibus* damus, quod *Antiquis Græcis* jure meritò debetur?

Illud quidem fateor, aliam rem eſſe Hydrargyrum, atque aliam Cinnabarim: at in Cinnabari Hydrargyri vis nativa lenis, & benigna eſt; cùm idem ex lapide coctus, & ignem expertus tantùm non venenum eſt, & inteſtina exedit; imò ex Terebinthina aut adipe articulis inunctus, linguam, fauces, totúmq; caput intumeſcere facit, ſalivámq; vehementer movet, haud aliter quàm ex intenſo aliquo frigore, cui corpus exponitur, gravedines deſtillationéſq; pituitæ protinùs oriuntur; ad eundem modum venas quaſlibet, præcipuè lymphæ ferendæ dicatas, torpore quodam infeſtat: rigorem autem torporémq; genuinum eſſe Hydrargyri effectum cuilibet experiri licet. Etenim tu velim demittas digitum in Hydrargyrum, paucis momentis illum pallidum, mortui inſtar membri, extrahes:

hes: imò vi quadam narcotica tremores nervorúmq; resolutiones ex ejus assiduo usu oriri neminem operariorum latet: ad hæc, quòd Hydrargyro inunctis ægrè adeò medicamentis purgantibus alvum moveri, ut ea duplo validiora, quàm ante, facilè perferunt; scilicet, à stupore visceribus inducto.

At qui fit, inquies, salivam, non ipsum sanguinem moveri? Ita quidem haud rarò evenit; ab intenso gelu multi hæmorrhagiis corripi solent; ad eundem modum in Ptyalismo ex Hydrargyro interdum dysenterias, & sanguinis è gingivis profluvium contingere solere abundè testatur Historia medicinalis: Saliva tamen sola diu & vehementèr movetur. Ea autem res paulò altiùs deducenda est. Cùm lymphæ & assidua separatio & in sanguinem reditus necessarius est, propter rationes alibi exponendas, ubi de natura sanguinis privatim agemus; cúmq; propter summam Lymphæ-ductuum teneritudinem quâ stupore facilè afficiantur ab Hydrargyri inunctione, illa debita lymphæ separatio reditúsq; in venas sanguineas multùm impediatur, necesse est; vasáq; adeò sanguinea supra modum impleri suo alienóq; humore, tantámq; lymphæ copiam solis arteriis venísq; contineri non posse.

posse. Igitùr assidua vi & pulsu arteriarum, lympha per propria vasa ægrè jam reflua (quæ ex intenso Hydrargyri frigore tonum jam suum & vigorem amisisse diximus) ad *Salivæ majores ductus excretorios*, (scilicet quà patentior porta detur) qui ferè in ore sunt, propellitur, effunditúrque. Etenim nisi lympha, propter dictam causam, jam supervacanea assiduè evacuaretur, nè cor suffocatione perpetua deficeret, suóque gravi oneri succumberet, metuendum est: hinc adeo frequens & familiare est deliquum in primo Salivationis impetu; item Glandularum capitisq; infinita intumescentia. Ad hæc, si ob aliquam causam salivæ exitus in ore impediretur, ea protinùs totis intestinis excerneretur, & Diarrhæa, (salutifera tamen) vehementèr infestaret; siquidem ibidem quoque innumeræ glandulæ *Salivæ excretoriæ* sunt, non alitèr quàm in ore; etiamsi præter unum *pancreaticum ductum* alii minutissimi sunt, tamen multitudine infinita eorum parvitas compensatur. Adeóq; in hoc tota *salivationis ratio* versatur, nimirùm intra sanguinea vasa lympham cohibendo, quæ jugi circuitu assiduè & necessariò separari & denuò inferri debet; ab artuum verò inunctione, propter vasorum Lymphaticorum torpi-

dorum

dorum tenuiſſimæ texturæ depravationem & ineptitudinem, ejus reditus eò præpeditur, veniſq; adeò ſanguineis uſque circuire cogitur ad gravem cordis arteriarúmq; inundationem, per *emiſſaria* Salivæ-ductuum tantùm deplendam; neque enim arteriis ſe exonerandi alia ratio niſi ductibus excretoriis relinquitur. Quemadmodum ſi fortè à frigore, mutilatione alicujus membri, vel à ligatura, menſura & modus Venarum diminuatur, pulmo à catarrhis infeſtari, vel hæmorrhagia, hydrópſve oriri ſolet.

At noſtri homines magna induſtria Hydrargyrum *operi interno* tutò adhibuerunt, ejuſmodi itaque remedii jam ſecuri eſſe poſſumus; quòd ejus ferocia domatur, & ſalibus multiplicitèr adjunctis, compedes ei injiciuntur, quorum ligatura ſtrictiore fit lene remedium. Hoc equidem ſentio, noſtros homines aliquid ampliùs quàm *actum* egerunt, & eorum *artificium prætio longè materiam excedere.*

Atque ea hujus ſæculi felicitas eſt: adeóq; ampliùs quæritur, cur ab Hydrargyro in Mercurium dulcem confecto, eadem tamen ſalivatio oriatur; maximè ſi adjectum ſit aliquod medicamentum aſtringens, ut in corpore, etiam invitis ſalibus ei connexis, tantiſpèr moretur, idémq;

idémq; ſpiſſius detur. Atque illa ſanè differentia eſt inter medicamentum natum, atque idem artificioſum; nimirùm ſales *adjectivos* pro ſua natura à madore caloréq; ventriculi, & inteſtinorum diſſolvi, & à ſale urinoſo, è concoctione Stomachi *Septica* orto, vinculis & connexu cùm Hydrargyro liberari; huncq; adeò ſibi jam reſtitutum relictúmque, vim ſuam indolémque denuò exerere poſſe; ſcilicet torporem Lymphæ ductibus conciliando; quod illic tanto faciliùs efficere potis eſt, quantò corporis interior pars cute externa, digitorum putà, tenuior eſt.

Ex hoc autem Lymphæ mirifico profluvio (quæ prorsùs *nova purgationis forma eſt*, veteribus incognita) multa commoda nobis accedunt; nimirùm puſtularum ardorem extinguit, exſiccátq; Ulcera; non externa tantùm, ſed & interna; quæ ipſa quoque veſiculis, puſtulis, ulceribúſq; fœdantur: cætera omitto; illud quidem veriſſimum eſt, ſolo *Ptyaliſmo* morbi radicem non evelli; imò ſuperiore ſeculo infinitis experimentis conſtabat, multos decies & ampliùs curationem ex perunctione fruſtrà expertos fuiſſe: Atque idem teſtantur noſtri homines, inter alios *Wiſemannus*, *Obſ.* 53. optimus ſanè chirurgus idémq; fide digniſſimus, nuperus *Anglicanus* Scriptor: vitium quidem lenit,

nit, differtque, at perniciem non aufert, neque ulla cura ſine *Guaiaco* efficax; ut nec à Guaiaco ſolo aliquid expectandum eſt citra periculum recidivæ.

Igitur ut rem conficiamus *Guaiaci* etiam facultates nobis brevitèr expediendæ ſunt. Hic verò aliquis objiciet, Ægrotum 16 noſtrum ſuprà comprehenſum, uſu Guaiaci, Hydrargyro modicè dato tantùm ad grana aliquot, curatum fuiſſe; item in illa præclara *Fernelii* cura, cujuſdam quinquies fruſtrà inuncti, ſolo Guaiaci cremore tandem reſtituti? Reſpondeo, *Hiſtoriæ Fernelianæ* facilè fidem do; at nec ſuus æger, nec meus, nec alius quilibet ſine uſu Hydrargyri unquam integer erit; mihi autem perinde eſt, ſi unquam datus eſt, Hydrargyrus: quamdiu ſanè ab ejus exhibitione ſit, non magnopere quæro; nam corpus afficit, etiam poſt triginta & ampliùs annos, ut ex Trepano, & Salivatione aliquoties per ſe redintegrata nobis certò conſtat: imò nulla concoctione domari poteſt, & in glandularum *Mæandris* aliiſve corporis receſſibus latere ſolet; aliquâ tandem occaſione loco moveri, & genium ſuum denuò exerere ſolere; adeóque, ſi quis Hydrargyrus vel intùs ſumptus, vel extrà corpori adhibitus unquam fuit, ex uſu Guaiaci è latebris excitari, & cùm antiquâ ejus impreſſione, hominis

hominis ævo non delenda, tùm nova operatione partibus adhuc vitiatis curam facilitari, perficíque.

Guaiacum ſanè eſt medicamentum admodum tenuium partium & piperati guſtûs, ſudoréſq; adeò movere aptum. Hæ verò *piperatæ Reſinæ*, ab *India Occidentali*, *Nova* medicamenta ſunt: hujus notæ ſunt Balſamum *Peruvianum* & Gummi falsò, dum Reſina Guaiaci dicenda eſt, Paralyticos, ſtupidos, & quovis modo reſolutos, curat. Ejúſq; adeò præcipua facultas eſt, ſtupori ab Hydrargyro inducto mederi, ipsúmq; Hydrargyrum ponderoſum & hebes medicamentum digerere, & in omnes corporis partes diſſipare, tandémq; expellere, ſcilicet viſcera eorúmq; vaſa calefaciendo, penetrando, corroborando. Igitur *Guaiacum Hydrargyri*, ùt *Hydrargyrus Veneni*, *in Lue Antidotum* eſt. Hydrargyrus puſtularum ardores extinguendo, atque ulcera ſiccando, aliquot teneriores corporis partes ſtupore reſolvit labefactátque; contrà Guaiacum eaſdem partes labefactatas ſuo calore piperato fovet, expedítque; & quatenus valdè reſinoſum, vi ſua emplaſtica, ex integro ſanat: viſceribus autem jam denuò invigoratis, ipſum tandem Hydrargyrum, Hoſpitem torpidum & alienum, ne intra nos æternùm pernoctet, circuire cogunt, ſudoréq; præcipuè rarefactum

factum aut Urina, aut Vapore insensibili expellunt.

Atque hæc via quidem brevior & expeditior est; tamen citra sudorem idem ab eodem fit, certè medicinis purgatoriis adjuto; maximè si cætera boni regiminis præcepta serventur, at cura diutiùs procrastinetur, certissimi tandem effectus: imò vinum, quod sæpiùs expertus sum, successum non impedit; potiùs auxilio est.

DE

DE SCORBUTO,

Quinta *Exercitatio Medicinalis.*

PRoximo autem Lui Venereæ loco *Scorbutum* posui, & propter morbi *novitatem*, & quòd illi tot tantisque *signis communibus*, valdè affinis sit; imò unum ab altero dignoscere, nisi admodùm exercitato medico, haud ita facile est. Etenim Scorbuto sui quoque dolores sub noctem graviùs infestantes; item sui tumores duri; suáque Ulcera exedentia, pustulæque & maculæ, suæque pedum punctiones, & crurum lancinationes sunt: Veruntamen Scorbuto etiam *peculiaria symptomata* sunt, in Lue Venerea minimè notanda; nimirùm Gingivarum tumor, mollities & fœtor; in toto ore, cruribus, aliisq; corporis partibus purpureæ maculæ *verè violaceæ*; ventris tormina; præcordiorum gravitas molestissimúsque anhelitus, sæpiùs ad deliquium; crurum debilitas & mira lassitudo. Dysenteriam, Febres erraticas,

intermittentes cujuſcunque Typi, peſtilentiales, Pleuritin, Dolorem Iſchiadicum, Arthritidem, Paralyſin, Hydropen, Atrophiam Scorbuticam, aliáq; infinita ſymptomata taceo, quæ primâ facie alios, atque alios morbos mentiuntur; ſumma tamen induſtria & admirabili ſagacitate ab *Eugaleno* primùm, ſuperioris ſeculi medico docto, hæc morborum ſimulachra à ſuis archetypis penitùs diſcernere & diſtinguere docemur. Illud quidem non ignoro, apud *Plinium ſtomachaces*, & *ſcelatyrbes* cujuſdam mentionem fieri, quo Milites *Romani* olim in *Belgiæ maritimis* ſubitò correpti ſunt; unum eundémque morbum cum Scorbuto hodierno fuiſſe, vero non admodum diſſimile eſt: tamen à veteribus medicis prorsùs neglectus eſt, neque apud eos ullibi, certè de induſtria ſcriptus, ut tantus morbus meruit, occurrit; quòd loci alicujus remoti & tunc temporis parum noti, tantùm indigena fuit. Superiore autem ſeculo exeunte, ut diximus, *Eugalenus* multùm de Rep. literaria meruit, quòd hunc primùm morbum accuratè deſcripſerit. At hic Morbus jamdiu quaſi lateſcens inter haud ignobilem gentem *Flandriæ* Populum, ex aſſidua & aucta navigatione apud Indos novas vires acquiſivit, ut

ut *maris ipsius morbus* proprius & peculiaris plerisque jam audiat, verè *morbus nauticus*, & omni populo longis itineribus naviganti, cujuslibet terræ *Europæ* ii fuerint, communis, sive ea Navigatio calidis, frigidisve regionibus fiat: modò nimius iis labor, & victus præter rationem salsus & crassus tantùm præbeatur.

Hujus autem causa efficiens *victus salsus* est, ex. gr. Salsamenta è marinis piscibus vel muriâ conditis, vel per se siccatis, item caseus (omnis in *Salem* caseus senescit; id est, urinosum septicúmque; *Plin. lib.* 11. *cap.* 42.) vetus & salsus; atque id genus alia victûs genera. Identidem potio quælibet salsa in hoc censu est; ut cerevisiæ ex aqua subsalsa coctæ; vel quibus sal aut calx viva adjecta est: quæ pessimæ consuetudines, in coquendis cerevisiis non lupulatis, ferè per totam *Angliam* jam obtinuerunt; siquidem inde cerevisiarii multùm lucrantur, quòd ita *Potiones hordeaceæ* confectæ, & subitò claræ fiunt, & ab acrimonia diu servantur. At sanitati nostræ interim infestissimæ sunt. His adde ipsum *marinum aërem verè salsum*; quòd *salsæ pluviæ*, calidis maximè regionibus, (ex fide navigantium) satis testantur.

At quomodo, inquies, id fieri potest; ut ex *sale condimentorum antiquissimo*, & in auxilium stomachi concoquentis apto nato, pessimum morbi genus oriatur; huc accedunt salis eximiæ virtutes; nimirùm à putredine vindicat, pruritus sedat, Lichenas, Lepras, Psoráſque medetur; contra omnigenùm ferarum morsus optimè facit; adversus Opium & Fungos præclarum antidotum; ad Hydropicorum tumores dissipandos: item abstergit, extenuat, &c. & infinita alia, authore *Dioscoride*. Hæc quidem contra nos maximè facere videntur. Respondeo; crudum salem his usibus veteres non adhibuisse, sed *ustum*, ex eodem *Dioscoride*, constat; scilicet ustum, semélque lotum, atque siccatum. Quòd nobis innuere videtur aliquid mali ab ejus *cruditate* illos metuisse. Deinde, ex salis *modico usu quotidiano* hoc malum non nasci solere, orbis terrarum populi universi consuetudo magno argumento est. Itaque ab ejus *excessu* tanta vitia gigni, credibile est: eámq; rem sic paucis expediam.

A nimio sale stomachus & intestina primùm vitiantur, ejus filamenta exedi, totúmque ventriculum tenuiorem reddi, inflammaríque; quemadmodum ab aliquo alio medicamento *septico* copiosè & assiduè

assiduè in victum quotidianum dato, tandem evenire, necesse est. Huic autem rei fidem faciunt *inanis* vomendi cupiditas, præcordiorum, etiam jejuno, mira gravitas & distentionis sensus, cum molestissimo anhelitu, non sine animi defectione & subitâ interdum morte; imò hic & alibi cardialgia *subito deliquio* exanimare solet. Inflammatione autem semel vitiato stomacho chylus crudus confici solet; quòd is ne cibi quidem pondus diu pati potest; maximè cùm ab eodem cibo salso potionéve continuò irritetur. Itaque crudus chylus festinantèr in intestina deducitur, lacteisq; receptus, vi cordis arteriarúmque elastica, habitum corporis permeat; at cùm crudus & *supra modum salsus* chylus in *Lymphæ ductus* separatur, eos maximè vellicat, inflammat, corrodit; unde vasorum tenerrimorum & angustiorum adstrictio mirifica, & ad circuitum lymphæ ineptitudo. His itaque labefactatis, salsus, & lentus, & crassus chylus in venis sanguiferis deinceps, ex magnâ parte, circulatur; arteriásque adeò ob nimiam lympham multùm distendi earúmque pulsum impediri, necesse est: Pulsum autem laborare constat, cùm illo morbo *pulsus celer*, *parvus*, *inequalis* inter præcipua indicia *pathognomonica*

numeretur. Ab ejusmodi autem pulsu sanguinem *crudum*, *lentum*, *crassum*, *salsúmque* tardè, ægrè in orbem moveri, necesse est; à motu verò sanguinis lento & inequali, eum, maximè vasis *capillaribus*, ipsisque excretoriis ductibus ob pulsûs impotentiam ac languorem, coalescere & stagnare aptum esse. Hinc Symptomatum facilis explicatio: nimirùm *maculæ purpureæ*, ut in suggillationibus, & in omni vulnere contuso latè circumcirca fieri à sanguine coagulato novimus: item hinc proveniunt Tumores, & Hydropis Scorbutici ratio manifesta est; scilicet à chylo salso & crudo minimè circuire apto; & in hujusmodi Hydrope tumor *durior & magis renitens* esse solet, utpotè à majore vasorum inflammatione. Item Arthritidis vagæ ratio apparet à salsedine sanguinis ægrè moti, & hic & illic membraneis ductibus restibilis ac corrumpentis. Item lassitudinum causa intelligitur membrorúmque distentio ab arteriarum nimia plenitudine. Item torpedinis, nervorum resolutionis & contractionis; nimirùm à lympha salsa nervis impacta & adplicita, & à nutritionis paucitate & defectu: nutritionis sanè ratio, etiamsi consistere videatur in perpetua arteriarum plenitudine; nisi tamen sanguis debitè per

corporis

corporis habitum, neutro venarum genere obſtructo, circumferatur, ductibúſque univerſis excretoriis perpetim ventiletur, accretio corporis infida erit & ſimulata; vitiúmque, non vigor (qui nutritionis tamen præcipuus effectus & ſumma utilitas) à corrumpentibus humoribus expectandus eſt. Item dolores acuti ſub noctem maximè infeſtantes, ut in lecto ne horæ quadrantem manere poſſint, quòd à lecti calore ſalſus & concreſcens ſanguis paulatim fuſus liquatúſque celeriùs per lymphæ ductus torpentes moveri ſolet; quemadmodum in digitis nive frigefactis; quò incaleſcunt, eò acerbiſſimo dolore punctorio afficiuntur. Ultimò *Atrophia* explicatur cùm Lympha à nimia ſalſedine vitiatur, & qui mitiſſimus humor eſſe debet, fit ſuprà modum ſalſus, craſſus, crudus, lentus, nutritionique adeò minimè aptus; id eſt, qui commodè & æquabili quodam tenore per omnes venas circumferri, pérque vaſa excretoria à ſuperfluitatibus continuè expurgari non poſſit. Hujus autem rei illuſtre exemplum in infantibus lacteſcentibus videmus; ubi lac à Nutricis conceptione fit ſalſum & Urinam ſalſam plenè redolet ſapitque; quo lacte paucis ſeptimanis nutriti infantes, toto corporis habitu ſic vitiantur, ut

tabes illa vix totâ vitâ delenda ſit; imò infiniti atrophiâ pereunt, aut ſcrophulis aliiſve malis inde ortis conficiuntur. Huic autem infortunio (ut id hic obitèr notem) non aliud remedium æquè bonum unquam expertus ſum, ac lac novum ex aliâ nutrice ſanâ.

Quòd autem *Gingivæ* intumeſcere, & cruentari, vel levi de cauſa, & putreſcere ſolent, (id quod *nautis*, præcipuè in longâ & moleſtâ navigatione, indicium eſt futuri Scorbuti) ratio eſt, lympham *ſalſam & lentam* à ſanguinis craſſamento ægrè ſeparari poſſe & propter vitiatos lymphæ ductus, ad ductus ſalivales excretorios propellitur ab arteriis; ubi in ſalivam lentam, ſalsámque conficitur, non admodum adeò effundi aptam: Gingiviſque itaque impacta, vaſis excretoriis ſubſiſtit, ampliúſque ibidem corrupta, eas tumefacit: imò *hæmorrhagiis funeſtis* ſubitò Scorbuticos corripi, propter vehementem hujus ſalſi humoris ſanguinem colliquatum ex putredine appulſum ad caput in exemplis noſtris infrà videbitur: cujus quidem ſymptomatis in hoc morbo ipſe *primus*, quòd ſcio, author ſum.

Hinc liquet inſuper, cur *Hydrargyrus* in hoc morbo curando (*Hartmanni* monitu, aliàs plurimùm addicti chymicis remediis)

remediis) nihil prodeſt; cùm & lymphæ ductus ampliùs infirmet, & à ſalſa ſupra modum lympha ipſe tandem vitietur; cùm ſal urinoſus vim & efficaciam ſalium acidorum deſtruat; & quòd hîc lympha craſſior & lentior eſt, quàm quæ ſalivæ ductibus effundi poſſet;

At de ſalſedine ſanguinis aliqui meritò dubitant, cùm cibum ſalſum comedentium ſanguis minimè *muriaticus* eſt, nec ex analyſi ſpagirica ſal marinus in eo ad pauca grana inveniri poteſt. Reſpondeo; ſani quidem, & ſalſamenta multùm comedentes, herbis tamen fructibúſque ſimul victitare ſolent, qui ſalis naturam alterent, diluántque. Deinde, ſalem culinarium concoctione quidem domari, & mitem reddi poſſe; in alium ſalem, urinoſum putà, certè à ſanis, manifeſtum eſt; quòd nullum alium ſalem toto uſpiam corpore reperire licet. Rurſus; de *nautarum* ſanguine omnium graviſſimè Scorbuto affectorum, nemo, quòd ſcio, *quatenus iſte muriaticus* ſit, adhuc experimentum fecerit. At nobis abundè ſufficit, ſi hujuſmodi ſalis copia in habitu corporis reſtiterit; cum ſal urinoſus, crudus & imperfectè coctus eoſdem effectus, è putredine ortos, perpetrare potis eſt.

Exem-

Exemplum unum vel alterum ponam, quibus ſales integros poſſe per habitum corporis transferri, ibidémque morulas facere clarè evincitur.

Cuidam Gonorrhæâ gravitèr affecto, ad ʒj. ſalis prunellæ ex Terebinth. in bolo exhibui; poſt aliquot horas alvus ei mota eſt, & ſub noctem, fortè cum hominem viſitavi, intolerabili dolore meiendo cruciatus, matulam mihi monſtravit, quâ nuper minxit; ubi ſale micante ſaturatam urinam vidi; imò aliquot guttas urinæ albicantis, in marmora ante focum poſita, ſtillavit; quæ, ut curiosè eas examinaverim, meræ ſalinæ, & in cryſtallos aculeatas ſuo more concretæ fuerunt. Idem tamen phænomenon ab eodem medicamento aliquoties exhibito, prout ſanitatem recuperavit, ex toto deſiit.

His adde; in iis, qui ſe aquis medicatis noſtris, maximè ſalſis, *Epſomenſibus* putà, aliiſve ejuſdem farinæ, ingurgitant, eorum urina ſalis calcarii particulis tàm repletur, ut, ſi vitrum, eâ urinâ plenum, inter oculum tuum & ſolem teneas, illarum infinitam micationem admiraberis. Imò ſi multùm & diutiùs bibant, ad aliquot menſes illis ſalinis particulis, (ut ex urina diligentèr inſpecta liquidò tibi conſtabit) non ex toto corpus vacabit.

Hactenùs

Hactenùs de Scorbuti causâ, ejúsque accidentibus, diximus; hujus autem morbi aliquot è multis exempla, pro more nostro, ex adversariis transcribam, ut medicamentorum specificorum rationem exponam.

ÆGROTUS I.

JUvenis quidam robustus, miles, è castris transmarinis rediens, dolore per omnia membra vehementèr affectus est; item ferè assiduo vomitu & diarrhæa; huic etiam maculæ quædam rubentes per totum corpus eruperunt. Sanguinem è brachio mitti jussi: is autem refrigeratus cute crassâ ex fusco flavescente obductus est: urinæ paucæ, crassæ & rubræ. Hunc sic curavi, [℞. *Vini albi Gallici* ℔ss. *Sem. Anethi* ℥j. *fœniculi dulcis* ℥ij. *Gingiberis rasi* ℥ss. *ad duodecim horas vase diligentèr clauso lenitèr coquatur.*] Hujus medicamenti ℥ij. ter minimùm quotidiè quantum calidè id ferre potuit, propinavimus. Convaluit.

ÆGRO-

ÆGROTUS II.

VIR quidam, obesus, ab aliquot mensibus, nescio quo languore & horrore, quotidiè recurrente, affectus est; item huic gravis in lumbis capitéque dolor; matutini sudores valdè frigidi; Tussis; spiritûs difficultas; nulla ciborum appetentia; lingua non arida, tamen siticulosus; decumbendi in lecto assidua cupiditas; pulsus parvus & debilis; urina admodum biliosa: huic succos *Nasturtii* & *Cochleariæ* ex vino rubro propinavi: & quamvis aliquoties inhorruit, tamen & urina pallida & sudores paulò tepidiores; item spiritus multò facilior. Balsamum Martis ad grana x. ad tussim & spiritum difficilem nocte dormituro dedi, cujus usu, etiam ipso sudoris tempore, meliùs dormivit; quod aliàs ante, ob pectoris nescio quam angustiam, nunquam facere potuit. In his remediis ad decem dies & ampliùs perseveravit; horrores sudorésq; omninò desierunt; mirificè convaluit præter necessariorum expectationem.

ÆGRO-

ÆGROTUS III.

Paralysis *ex Scorbuto.*

QUinquagenarius, obesus, (*Tithmarsh*) media hyeme primùm fit anhelosus, déque nescio quâ ægritudine circa stomachum valdè questus est; mox brachiorum & crurum quasi paralysis & languor ægrum corripuit; hæc autem mala excepit gravis & assiduus crurum dolor, dies noctésque hominem crucians, somnúmque ei prorsùs adimens. Post quatuordecim verò dies in utróque crure *maculæ* infinitæ *purpureæ* apparuerunt. Penè invitus curatus fuit remediis Anti-scorbuticis vulgò cognitis; adeò vino *Hispanico* & sæpè Spiritui Vini dicto, indulgere voluit. Non ante æstatem tamen manuum pedúmque vigorem recuperavit, quo tempore hominem *aquis muriaticis* (in viciniâ *Knaresborough* agri *Eboracensis*) coctis & calidis, quantùm sustinere potuit, balneare volui: ex integro convaluit. At Hyeme proximè sequente similitèr affectus est; & mortuus est.

ÆGRO-

ÆGROTUS IV.

Atrophia *ex Scorbuto.*

T*Ailour de Marſton*, quinquagenarius ſpirandi difficultate diu affectus eſt, tandem admodùm emaciatus eſt; cætera ſanus ut ſibi videbatur; propter pituitam verò viſcidam in lecto dormire vix potuit; pulſus celer & debilis; modica ſitis; urina rufa; è medio pectore maculæ quædam ſubpurpureæ efflorescebant; atque hæ tandem latè ſetaceum pectus occupabant; à prima autem earum eruptione iis color ſubpurpureus, qui indiès degenerare in ſubluteum ſolebat, id quod curioſiùs obſervabam. Tabidus mortuus eſt.

ÆGRO-

ÆGROTUS V.

DOminus *Cooke*, è Prebendariis Ecclesiæ *Eboracensis*, minimùm quinquagenarius, macer, literis valdè deditus, *Decembri* exeunte ex frigore primùm tussi affectus est; huic nulla ferè ciborum appetentia; tussi supervenit spirandi difficultas, & nescio qui levis dolor, & in tibiâ dextrâ imbecillitas; mox ibidem *pruritus* ortus est, & maculæ *purpureæ*. Ipse autem vocatus, femur & crus tumida & intensè purpureo colore occupata vidi: huic Urina varia, nunc rufa & valdè turbida, nunc clara & qualis sanorum. Imò malum quodammodo Tertianam Febrem mentiebatur, nam alternis diebus pejus se habuit; malum in femore & tibia cum dolore, duritie & rigiditate indiès serpebat. Quò malum auctum est, eò Urinæ certiores, & rufiores, & fæcibus magis id saturatæ. Ad decimum verò diem paulatim serpendo totum femur & tibiam & jam ipsum pedem tumore insigni occupavit, & livor jam ad *nigredinem violaceam* valdè accedebat; foveæ in pede facilè fiebant; at tumores

tumores cruris & femoris multò duriores fuerunt. Jam verò languores primùm æger sensit, & assiduè in lecto deinceps decubuit.

Ex Anti-scorbuticis medicamentis Apozema præscripsi, item Cataplasmata ex solis emollientibus cum herba Cochlearia & Unguento è mucilaginibus toti cruri femoriqne latè admovi; quibus admodùm levati sunt, & dolor, & tumor; Atque à pertinaci istiusmodi remediorum usu tandem convaluit. Illud insuper notavi nigredinis extremas partes subluteo colore circumscriptas fuisse, perinde ut fit in suggillatis.

ÆGRO-

ÆGROTUS VI.

QUidam Batavus, valdè obesus, languoribus diu affectus est; tandem lecto defixus; huic labia, genæ, & ipsa lingua livescebant; pulsu parvo, debili, & urina qualis sanorum fuit; Spiritus Vini multùm & assiduè potare consuevit; huic autem à magni nominis medicis & sanguinis missio aliquoties repetita, & purgatoriæ medicinæ, & chalybs diu exhibitus est: at non ullo modo ei profuerunt. Ipse vocatus mala in infinitum aucta observavi, & jam manus cruráque livescebant, & spirandi difficultas tanta fuit, ut nisi erectus in sella sedere non potuit; adeò lingua balbutiebat, ut hominem gallicè loquentem, vix intelligere potui. Omnia à me sumere recusavit præter cardiaca medicamenta vinosa; quorum sanè in nostris officinis copia est: post aliquot verò menses à primo insultu hæmorrhagiâ sub noctem adeò violentâ correptus est, ut aliquam multas libras sanguinis è naribus effuderit, antequam moriebatur.

ÆGROTUS VII.

JUvenis quidam, exeunte *Decembri*, ſubitò & ſine aliqua cauſa manifeſta narium hæmorrhagiâ correptus eſt: id malum aliquot dies per intervalla duravit; mox totum corpus maculis ferè *ex nigro-purpureis* eleganter depictum eſt; etiam earum aliquot ex internâ labiorum parte obſervavi: *huic tamen nec febricula, nec pulſus juſto debilior*; Urina qualis ſanorum; nec ullum grave aliàs ſymptoma. At funeſta illa pictura fuit.

ÆGRO-

ÆGROTUS VIII.

PUer quidam, quinque annos natus, ſubitò, ineunte vere, maculis quibuſdam *ex viola-purpureis* in cute albiſſima per totum corpus depingitur; ejus linguam, oſque fortè inſpexi, eaſdémque maculas, & in ore, & in labiis ulceratas obſervavi; ejus cura ad me non pertinebat. Nam puerum mihi attulit vicinus quidam meus tantùm, animi cauſa. Et neſcio an aliquod medicamentum ab ullo datum fuit. At eadem nocte, Hæmorrhagia graviter affectus, & illicò mortuus eſt.

N. B. In proximò ſuperiori caſu maculæ eruperunt à ſanguinis profluvio; in hoc autem poſt maculas Hæmorrhagia lethalis ſequuta eſt.

ÆGROTUS IX.

PUer quidam *(Waller)* ſummè agilis, decem circitèr annos natus, caſei mercatoris filius, ſubitò *maculis purpureis* per univerſum corpus depictus eſt; ex his parvæ & aliæ majuſculæ fuerunt, ipſum *violæ martiæ florem* eleganter repræſentantes: mox vehemens Hæmorrhagia ſequuta eſt; gingivæ, fauces, ipsáque lingua ſumma putredine virulenta exulcerantur; ut nec cibum, nec medicamenta ampliùs ſumere potuerit. Intra ſeptiduum mortuus eſt.

ÆGRO-

ÆGROTUS X.

QUidam puer (*Hewet*) ſex annos natus, ſubitò *nigro-purpureis* maculis per univerſum corpus affectus eſt, puer autem de capitis dolore levitèr tantùm queſtus eſt, & foràs toto eo die ludebat; naribus tamen paululùm ſanguine ſtillantibus; omninò non febricitabat, & cibum pro more avidè appetebat: ejus parentes inſolitas maculas mirabantur; media nocte ſanguis è naribus copiosè profluebat, eundémque adeò grumoſum è ventriculo vomebat: ad decimam diei horam vocatus, ſanguis admodùm difficilè comprimi potuit: maculas autem in labiis & linguâ video; item per ejus femora maculæ aliquot longæ & latæ, velut ex verberibus vibices; huic corporis habitus frigidus, pulſus rarus & debilis, urina ſuccinea & qualis ſanorum; nulla ſitis: ad illum comprimendum infinita fruſtrà adhibita ſunt: venâ autem brachii à me incisâ, is protinùs in deliquium, vix ſeſqui uncia ſanguinis effuſa, lapſus, & ſanguis è naribus per ſe protinùs compreſſus eſt. Sudore frigido madebat uſque ad mediam noctem, de-

liravit; fortè ex diacodio dato in aqua plantaginis: poſtridiè verò manè idem ei ſanguinis profluvium contigit per aliquot horas; tandem balſamo Veneris nares implevi, & ſanguis ſtillare deſiit. Deinceps diacodium modicè datum eſt. Et *ſucci limonum*, *ſucci cochleariæ* ad cyathos aliquot quotidiè illi propinavi. Vibices primùm, mox maculæ in labiis, reliquóque corpore, ſenſim diſparuerunt. Convaluit.

ÆGROTUS XI.

SUB idem tempus puellam vidi octo annos natam, cui infinitæ maculæ *purpura-violaceæ* in *nivea* cute efflorescebant, ſanè ſpectaculum haud ingratum, niſi quod affectus morboſus fuerit: inter has verò maculas quaſdam ad amuſſim *triquetras*, alias *quadratas*, pleráſque *rotundas* & *inordinatas*, non ſine ingenti admiratione curioſiùs contemplabar. Huic autem me præſcripſiſſe memini ſpiritum C. C. ad aliquot guttas ex cereviſiâ tenui quotidiè bibendas. Convaluit.

ÆGRO-

ÆGROTUS XII.

ITem alia puella eodem anno 1682. mihi oſtenſa eſt iiſdem maculis per totum corpus depicta: diù in cute eæ maculæ apparuerunt; tandem neſcio quibus remediis convaluit. *N. B.* in his duobus ultimis caſibus de ulla hæmorrhagiâ ſuperveniente non memini.

Ad *remedia* jam tandem venio; nam in recitandis exemplis, quæ infinita ſunt, prolixior eſſe nolo. Præcipua autem hujus morbi medicamenta ſunt, *Cochleariæ*, *Limonumque*, *Aurantiorumve ſucci*: & ex hâc notâ ſunt omnigeni fructus & olera: at quò magis acidi eò meliores ſunt: hinc Acetum quoque & Spiritus Vitrioli valdè proſunt.

Horum itaque omnium facultates, & quæ commoda ab iſtiuſmodi acidis remediis expectanda ſunt, ab uno Aceto diſcemus. De Aceto autem inter alia multa ita *Dioſcorides* perhibet. Acetum refrigerat, & aſtringit. Stomacho utile, appetentiam excitat. Erumpentem undique ſanguinem ſiſtit, potu inſeſsúve. Prodeſt alvi fluxionibus cum cibis coctum. In Ortopnæa calidum

commodè ſorbetur. Tuſſim veterem mitigat. Inflammationes arcet. Reprimit abſcedentes Gingivas & ſanguine manantes. Suggillationes rapit, & ad conglobatum ſanguinem prodeſt. Ad capitis dolores confert. Ad aquam inter cutem ferventis vapor proficit, panos coercet tepidi fotus. Pruritus permulcet; ad nomas & ſacrum ignem, & ulcera quæ ſerpunt, ad lepras, impetiginéſque efficax eſt. Phagedænas ulcerum nomáſque fotu continuo cohibet. Calidum potum adversùs omnia venena efficax eſt, præſertim contra Meconium, Fungos & hauſtam cicutam. Contra venenatorum ſerpentium ictus, & eos, qui urens virus ejaculantur.

An verò aliquid in *aceto* deficiat, ad morbum noſtrum curandum, aut ampliùs deſideretur, remedio cum morbi ſymptomatibus diligentèr collato, planè neſcio; certè tu velim penſites, ô bone lector.

Quamvis ſucci ex uſu quotidiano in hoc morbo ſuprà memorati & præ cæteris commendati, veteribus parùm aut nihil noti fuerunt; eorum tamen opinionem de fructibus acidis in malo punico videre licet; nimirùm boni eſſe ſucci, & ſtomacho utilis, &c. reliqua vide apud *Dioſcoridem*.

Quo-

Quomodo autem hi effectus ex usu acidorum oriantur explicandum restat. Atque hujus rei ratio in his paucis consistit. Acidum imprimis infirmum & æstuantem stomachum refrigerat & adstringit; adeóque concoctioni eum aptum reddit; similitèr cogitandum est de intestinis visceribus, eorúmque vasis, una eadémque ratione, salium exedentium copia laborantibus; hujus autem in stomacho & visceribus refrigerii ratio est, quod acida salibus urinosis adjecta eorum vim protinùs frangunt, & cùm attenuando chylum lymphámve insuper urinam moveant, sales exedentes mitigatos jam maximè eò diducunt foràs: à chylo autem novo, tenui & dulci sanguinis circuitus rursus expeditur, lymphæque adeò motus placidè perficitur, quo arteriarum labor multùm diminuitur, levatúrque; adeóque hæmorrhagia & maculæ, & dolores, & lassitudines, nervorúmque resolutiones, contractionésque paucis diebus ex toto cessant, & homo moribundus ex integro restituitur. Cujus subitæ curationis exempla infinita in nautis, terræ semel expositis à longis navigationibus, occurrunt.

At

At remediorum magnæ differentiæ ſunt? Reſpondeo, veriſſimum quidem eſſe, multis oleribus, inter quæ Naſturtium & Cochleariam pono, ad Scorbutum utilibus, præter ſuccum acidum ineſſe etiam quandam piperatam acerbitatem; quâ tamen de causâ craſſos corporis humores magis attenuant, & in omnes ejus meatus faciliùs ſibi viam faciunt; adeóque ſalem crudum Urinoſum ubique locorum promptiùs ſubigere & expellere potes ſunt.

Salis autem culinarii *crudi*, ſive in Urinoſum mediocritèr tantùm cocti, notio haud ita aliena eſt. Nam etiam in benè coquentibus Urina ſuum ſalem urinoſum non facilè & à primâ ſtatim mictione analyſi chymica præbet; imò ut ulteriùs putreſcat, neceſſe eſt. Item ex ſanguine humano eodem artificio deſtillato, paucæ tantùm drachmæ ſalis culinarii, ex multis libris ſanguinis haberi poſſunt; At idem etiam ambiguæ naturæ eſt, nec in omnibus, verè marino reſpondet, ut perhibet *Boilæus* noſter.

Rurſus; Acetum à fructûs alicujus immaturi ſucco viribus diſtat, in eo, quòd Acetum acrimoniam quandam ex putredinoſa caliditate, ſcilicet ex bina fermen-

mentatione confectum, adeptum eſt. Fructus autem acidus immaturus ea acquiſita acredine caret, & acerbitatem habet. Unde magis etiam tenuium partium eſt Acetum, quàm alicujus herbæ aut fructus immaturi ſuccus, velut ſenſus quoque teſtatur, *quo autem acrior ſuccus, eò promptiùs penetrat*, ut rectè de victu attenuante *Galenus*.

Ampliùs; Limonum, Aurantiorum, Malorúmque Punicorum, ſcilicet perfectè maturorum, ſucci acidi ſunt: nec fructûs alicujus immaturi acerbitatem ingratam, nec aceti acrimoniam calidam, *ex duplici fermento confecti*, habent; adeóque præ cæteris valdè excellunt, & privatim ad hunc morbum omnium remediorum longè præſtantiſſima medicamenta ſunt; etiam miſeris nautis in auxilium ſuum infinitis exemplis experta. Limonum autem commendationem hic inſerere ſuave eſt, Authore *Piſone* Batavo, medico diligentiſſimo, & in rebus Naturæ exoticis, ſi quis alius, verſatiſſimo. *Peritiſſimi*, inquit ille, *nonnulli Indiæ*, ubi diu vixit, *medicaſtri plus præſidii in limonibus ponunt, quàm in lapide Bezoartico aut Theriaca, contra malignos morbos, & peſtilentes febres, atque ipſa Venena. Ego autem, ſi-*

ne

ne jactantia affirmo, me ex nullo alio aliquo remedio simplici tot fœlices effectus in tota praxi mea observâsse, quàm ex limonibus.

Atque hæc satis dicta sunt de id genus remediorum naturâ.

Quæstio autem haud importuna superest, cui respondere, antequam hanc exercitationem finiam, mihi bonum videtur: nimirum cur hoc morbo correpti, sanguinem mitti, & purgari plerúmque malè ferunt? Respondeo; Qui diu ciborum appetentia caruerunt, etiam succo nutritio, qualiscunque is sit, vix abundare, credibile est: huic rei fidem facit, inanis vomendi conatus sine ulla notabili excretione; item quòd Lymphæ ductus feriant; quod testatur & nervorum resolutio & corporis nimia lassitudo, è maximè communibus hujus morbi indiciis, & interdum ossium crepitus.

Deinde diutiùs ab hoc morbo affecti, etiam *vitiatis* humoribus effusis supra modum languent, quòd arteriæ rigidæ, & diu distentæ ex chylo crudo, salsoque, eo dempto, planè stupent, nec facilè ac promptè ad officium debitum redire possunt, sed penè ab opere deficiunt; illud confirmat pulsus debilis, parvus, in-

inæqualis; item quod ab omni mutatione positûs corporis deliquium pati istiusmodi ægri valdè proni sunt, nimirùm cordis & arteriarum Systole fatiscente; id refluo sanguine inæqualitèr moto, tantùm non opprimitur.

DE

A

A
bus
nom
appel
Rh
dolo
men
inter
dolor
In
in re
endi
um,
enum
dustr
genti
sulas
Equi
ctati

DE ARTHRITIDE

Sexta *Exercitatio Medicinalis.*

A*Rticulorum Dolor* ſive pedum, ſive manuum, ſive coxendicum, idem morbus in diverſis corporis partibus merito audit; etiamſi aliis atque aliis nominibus, ut Podagra, Cheiragra, Iſchiáſve appelletur.

Rheumatiſmus verò, quamvis is morbus, dolorem quod attinet, affinis ſit; in hoc tamen non articuli tantùm, ſed media quoque inter articulos ſpatia graviſſimis interdum doloribus affici ſolent.

In deſcriptione autem hujus morbi, ſicut in reliquis omnibus, veteres imprimis audiendi ſunt: profectò ſingulorum accidentium, quibus hic morbus concludi poſſet, enumeratio apud illos mirabili quadam induſtria exhibetur, ut nihil hodiernæ diligentiæ relinqui videatur. De his verò conſulas ſuadeo *Aretæum* aut *C. Aurelianum*: Equidem ea, brevitatis causâ, quam in his Tractatibus unicè inſtitui; certè in tam vulgari

morbo libentèr omitterem. Quoniam tamen Aureliani liber, propter editionum paucitatem, (imo non nisi ejus unica, quod scio, integra est) in paucorum manibus est, & quod hoc sit Veterum *summæ accurationis* in morbis describendis *exemplum*, illud transcribere in nostras chartas non gravabor. ‘Sequitur, inquit ille, passione articulari ‘tentatos, *torpor* atque *formicatio* eorum ‘articulorum qui tanguntur, & difficilis ‘*flexio*, atque rursum *extensio*: item *gra*‘*vedo* & *vacandi dulcedo*; & ad parvum ‘motum vehemens dolor; atque dormien‘tibus sensus quidam *resonantium* articulo‘rum, & cùm de somno surrexerint, veluti ‘*saltu* earundem partium afficiuntur; tum ‘*horror* vel *rigor*, vel *tremor*, sine ulla ma‘nifesta ratione, partium sequuntur: dehinc ‘cùm passio se extollere cœperit, in Poda‘gricis *dolor* alterius pedis, aut utriusque ‘cum *punctionibus* nascitur, incipiens à ve‘stigio, aut plantæ cavitate, vel sæpiùs à ‘majore digito, attestante torpore & gra‘vedine, & difficili motu cum horrore ri‘gido, atque inæquali per membra, & ali‘quando plurimo *fervore*, aliquando *frigore*, ‘ut alii refrigerantia, alii calida desiderent ‘ægrotantes, & propterea quidam alteram ‘calidam, alteram frigidam podagram pu‘taverunt nuncupandam: item initio, ut sæ‘pè contigit, similis color patientium, atq; ‘sanarum

'ſanarum videtur partium,atteſtante æqua-
'litate, nullo emergente tumore. Dehinc
'*inflatio partium* ſit cum *rubore*: quaprop-
'ter *relevatio altiorum* ſæpè ſequitur. (Hoc
'eſt, partes circa ipſa oſſa minus dolent.)
'Tum pejorante paſſione, *Arthritica* ſuffi-
'citur paſſio, cùm in unum, omnium ar-
'ticulorum conſenſus, & facile ex articulo
'in articulum venit dolor, nec deſinens pri-
'uſquam cunctos invaſerit nodos: ſæpè de-
'nique, prioris articuli, dolore declinante,
'*ſecundus* invaditur, atque eodem ſimiliter
'miſcente, *tertius* ſumit exordium, conſen-
'tiente etiam veſica, atque ſpinæ majoribus
'nervis, quos *Tenonias* vocant. Et in *Sto-*
'*macho* etiam *nauſea* vel vomitu jactantur
'ægrotantes. Tunc articuli tumentes in-
'flantur, ac deinde *dureſcunt*, & ſoliditati
'*ſaxeam* faciunt qualitatem: tum etiam *ni-*
'*griores* efficiuntur, atque *contorti*, ut in
'*obliquas* partes *digiti vertantur*, aut *reflexi*
'*ſupinentur*, aut vicinis adfixi incumbant.
'Et aliquando *humore purulento*, vel *mucilen-*
'*to collecto*, aut viſcoſo, generent *Poros*,
'quos nos *Tophos* dicere poterimus: Dehinc
'lapides ſufficiuntur, qui quidem *articulos*
'*ſolvant*, & *cutem diſtendant*, atque erum-
'pentes promineant, & chirurgia detra-
'hantur, aut exilientes cyathis cum ferra-
'mento tollantur, quod nos ſcalpreolum di-
'cere poterimus, & *rurſum renaſcantur*.

'Tum membra dolentium partium, ceſſante 'nutrimento, *tenuata langueſcunt*, & *arida* 'efficiuntur. Erunt præterea ægrotantes 'parvis ex cauſis *mobiles* atque *iracundi*, ſi-'quidem motum vel actum non ſine quere-'la accipiunt.

Principaliter autem hæc paſſio, inquit idem *C. Aurelianus*, conſtituitur in Nervis vel eorum colligationibus, tum cætera morbo conſentiunt, atque contiguos, vel ſuperpoſitos lacertos, & majores nervos pati demonſtrant; ineunte morbo, *Nervi*, id eſt (ex interpretatione ipſius Aretæi) articulorum vincula, & quæcunque ex oſſibus exorta ſunt, & in ipſa oſſa inſeruntur, dolore incipiunt. At ipſa oſſa non dolent, vel minimum. At ſi aliquis ab ipſis doleat, non ferramenta aſtringentia, non vincula, non vulnerans gladius, non exurens ignis (nam hæc interdum ex remediis in hoc morbo ſunt) tantum dolorem excitare poſſunt, quantum quæ ex ipſis oſſibus naſcuntur.

Patitur autem principaliter membrana quæ oſſa circumtegit: item muſculorum capita vel ſummitates.

Denique augmento paſſionis inter-*creatus* humor, ex frequenti dolore corruptus, in ſaniem tranſiens, partes aliquas (imò ipſa tandem oſſa) collectionibus, id eſt, abſceſſu afficit.

Hujus

Hujus autem tanti doloris causam sic breviter intelligo. In articulis itaque & coxis, ubi primus morbi insultus est, *ductus excretorii* cartilaginosa ossium capita, tendines musculorum duriusculos minúsque flexiles, membranasque iis circum positas penetrant, pertranseuntque; perinde ut iisdem ductibus in cute intestinisque fieri solet; nempè ut perpetim effundatur in cavitates aut interstitia articulorum humor ille pituitosus, illorum madefactioni inunctionique valdè necessarius, ne in motibus suis exerendis articuli mutua attritione offendantur.

Hi autem ductus *labefactati*, id est, vel laxati ab improbo aliquo exercitio, maximè à cibo; ex nimia Venere, à quâ tot motus articulorum convulsivi; ex frequenti usu vini vel aromatum, quibus iidem ductus vehementer resolvuntur; vel ex naturali quadam ductuum imbecillitate, quà contractioni impares sunt: vel *obstructi* ex aliqua longa hæmorrhagia; ex crapula & otio, humor ille ex crudo jam & lento sero confectus, in ductibus articulorum excretoriis moram trahendo, facile putredinem & acrimoniam concipit, & ichorosus tandem fit; ipsa denique ossa rodendo, illa in Tophos dissolvere potis est.

Inter causas antecedentes varias *Aurelianus* numerat frigus profundum, laborem immodicum, vel repentinam desertionem solitæ exercitationis in anteactum morem; aut rursum cum mollibus nervis atque insuetis fuerit illata quassatio.

est. Quod satis constat ex ossibus cariosis vermiculato quodam opere profundè insculptis. Unde primùm *atrox dolor, nempè à continua distentione & dilatatione* ductuum *excretoriorum* à corrumpente humore, cui tamen distentioni partium cartilaginosarum *durities* plurimùm resistit: ideoque in iis dolor vehementior excitatur, quàm in mollioribus corporis partibus fieri solet, ubi tanta resistentia non est humori abscedenti. *Hippocratem* audi; Humor corruptus, inquit ille, (*lib. de Affectibus*) quo magis tenues venulas, corporique movendo magis necessarias, nervosque & ossa multa & crebra subierit, eò sanè tum stabilior morbus est, tùm ægerrimè profligatur.

Atque hinc illi sensus stricturæ infinitæ, compressionis, ponderis, caloris urentis, lancinationis, punctionum, rosionum, ut humor putrescens in angustis & vix dilatabilibus ductibus impactus, viam sibi faciat.

Huic autem explicationi hæc fidem faciunt, quòd ad ipsas cavitates & interstitia articulorum, ut suprà comprehensum est, *profundè incipit dolor*; sursùmque fertur in musculos circumambientes, ferè inflammatione in iisdem excitata; nempè ex *regurgitatione* humoris jam putrescentis in arteriolas cutaneas ac musculares: ubi autem ex articulus

ticulis ſurſum inflammatio tollitur, dolor ad oſſa multo remiſſior eſſe ſolet; quòd ſcilicet ductus excretorii cartilaginoſi & ſemioſſei humore corrumpente paulatim deplentur.

Deinde, à *Tophis*, ipſis articulis innatis, ſatis confirmatur; quòd ii ex materia *oſſea* ſunt. Ab initio quidem, Authore Aretæo, veluti abſceſſus articulos occupant; poſtquàm verò magis ſpiſſantur, etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones: demum Tophi ſolidi, albi conſiſtunt. Imo univerſam oſſium compagem morbus populatur, haud ſecus atque pedis aut manûs articulum. Etenim in toto membro Turbercula exigua & majora exurgunt. Illorum verò humiditas craſſa, albicans, & grandinoſa eſt. At illa rara fiunt, niſi ubi longa morbi conſuetudo facta eſt.

Atque hæc hactenus de cauſa doloris *conjuncta*, nempe de diſtentione præternaturali ab infarctu ductuum excretoriorum in tendinibus cartilaginoſis membraniſque ad oſſa pertinentibus.

Cauſa verò *antecedens* eſt ſtomachus labefactatus, unde chylus crudus & lentus.

Inter Antiquos verò, Hippocrates, hanc cauſam voluit eſſe ſanguinem bile & pituita corruptum, inque articulos effuſum. At cùm bilis & pituita extra habitum corporis

in inteſtina ferè effundi ſolent, nec aliqua ſecretione, ſed ex ipſo ſanguine (ſi bonus, bonò; ſi malus, malo) foràs in ductus excretorios ubique propulſo, & ſola ductuum *fracedine nativa* excoctæ fiant, (de quo fuſius in Tractatu de Humoribus egimus) ideo iſtam opinionem non libentèr admitto. Inficias tamen non ibo, poſſe aliquando ſanguinem à bile & pituita *refluis* per vaſa chyliſera vitiari.

Alii autem hodierni Medici ſalem neſcio quem, Tartarumque accuſant. At hæc vana ſunt, & ſine fundamento. Cum ipſe Sal Tartareus, ex quo Tophos oriri volunt, nuſpiam in corpore reperitur; cùm nec ipſi Tophi, nec oſſa, nec aliquid carnis, humorúmve alium ſalem edant ad torturam ignis, aut alio artificio, quod ſcio, chimico, præter unum eundemque planè urinoſum.

At ipſum Sal Tartareum, (quod à Paracelſo conceptum, Mayerno, ejuſque ſectatoribus tam gratum eſt) alîus planè generis ſalis eſt; ut ex ejus figura, cùm in cryſtallos coiverit, ſatis conſtat.

Denique ſal urinoſum *putredinis concoquentis* & coagulationis tam *citra*, id eſt, in Renibus & reliquis ductibus excretoriis cutaneis, quàm *ultra* habitum corporis & in inteſtinis, *effectus, non cauſa* eſt.

Reſtat

Reſtat itaque ſolus chylus ſive *ſerum crudum* & viſcoſum, in ductibus excretoriis articulorum, ægrè dilatationi cedentibus, *accumulatum*, cauſa materialis hujus morbi.

Antequam verò morbi accidentia dimittam, unum à moderno quodam Scriptore novum inventum, ut credi voluit, notabo; nempè totam illam narrationem plurimorum exiguorum paroxyſmorum quotidianorum ad podagram conſtituendam, bellam atque lepidam Fictionem eſſe. Quòd autem dolor nocte recrudeſcat, manè verò remittatur: id ſitus corporis facere poteſt, quo ſanguinis motus vel promovetur, retardatúrve in hanc vel illam corporis partem: quid enim pedem in ſcabellum interdiu altiùs geſtet podagricus, ſi non ad dolorem à poſitione ſedandum? Deinde victus ratio, quæ ferè diurna eſt, unde nocturna aliqua exacerbatio oriri poteſt. Ipſa verò Febricula ſi quæ, ineunte morbo, ſit, per accidens eſt, & à dolore orta & ſymptomatica, & quæ levi de cauſa à *medicamentis* aut *victu* intempeſtivè datis recrudeſcere poteſt. Rectè itaque Aretæus, in Arthritide atroces ſanè dolores ſunt, ſed dolorem comitantia atrociora: defectus animæ, ciborum averſatio, ſitis, vigilia, inter quæ febricula. Imò eadem incertitudo & varietas exacerbationum in Iſchiadicis olim animadverſa eſt à Cœl. Aureliano. Dolor, inquit ille, efficitur

nunc

nunc jugis, nunc deficiens, ordinatus, aut inordinatus, ac longis vel parvis intervallis recurrens, ac paucis ac limpidis lenimentorum ſpatiis, aut mediocres reliquias ſervans.

Aliquot autem Quæſtionibus de Podagricis hic reſpondere lubet: quarum prima eſt cur mulier Podagra non laborat, niſi menſtrua defuerint? Illud verum fuiſſe Hippocratis ævo & in Græcia facile credo. Quod mulieres Græcæ ſummæ caſtitatis & temperantiæ exempla fuerunt. At apud nos is Aphoriſmus minùs verus eſt; cum infinitæ inſtantiæ occurrunt Podagricarum mulierum, etiam quibus menſtrua benè reſpondent. Illud tamen concedendum eſt, illas multo rariùs affici hoc morbo, quàm viri, ob menſtruorum excretionem, à quibus inaniuntur levanturque illi alteri ductus Articulorum excretorii; claro documento, ut id hic obitèr notem, magni emolumenti appropriatorum catharticorum ad morbum hunc præcavendum. Deinde, etiam ex conſuetudine vitæque ratione, cauſis hujus morbi procatarticis parùm noxiæ, adeóque minus illo vitio opportunæ ſunt.

Eadem verò ratio eſt de Pueris, quibus plerique ductus excretorii & molliores multo, quàm in ætate provectioribus, & indies pro corporis incremento, ampliantur.

At

At quærent porro, Cur Eunuchi Podagra non laborant ? Respondeo, Admodum pauci in omni ævo fuerunt. Deinde iis ipsa muliebris cura & consuetudo imperata est. Imo mollitie & teneritudine carnis non mulieres tantùm, sed & pueros superant; ut de omnibus cujuscunque generis castratis animalibus satis constat ; adeóque iis ductus articulorum excretorii facilè dilatabiles, & humores *liquidiores* sunt.

Cùm autem intentiones curativæ præcipuè duæ sunt ; *una* ad præcautionem ne redeat morbus, aut tardius mitiúsve. *Altera* ad dolorem citò sedandum, dissipandum, resolvendum : ideo ad Ægrotorum exempla pro more nostro jam procedo ; in tam vulgari autem & quotidiano morbo paucis tantum opus est ; nempè ut naturam & usum aliquot remediorum specificorum ostendam.

ÆGRO-

ÆGROTUS I.

DOmina *Ashton de Whallie*, primaria fœmina, sexagenaria, ex multis annis gravitèr Arthritide in omnibus artubus afflicta est. Tophi ingentes ubiq; articulorum, etiam in mediis membris Tubercula tophacea; alia ad ovi gallinacei, alia ad nucis avellanæ magnitudinem, alia minora infinita grandinis instar.

Huic Urina semper pallida, etiam ipsis accessionibus, ut ipsa ejusque necessarii mihi retulerunt.

Ex Lancastria ad Eboracum venit, meum auxilium implorans, quòd, multo maximam anni partem, arthriticis doloribus vehementer vexata, decumbere consuevit.

Hæc erat obesula, certè non macilenta fœmina. Huic verò sic præscripsi. [℞ *Vini Emetici* ℥ß *decocti Sennæ Gereonis* ℥iß. *Syrup. Violar.* ℥ss. m. f. Potio Emetica.] Ab eo verò medicamento aliquoties vomuit, alvusque mota est cum euphoria. Idemque adeo medicamentum singulis septimanis exhibui ad mensem. Domum autem reversa, singulis mensibus idem emeticum semel repetiit ex præcepto meo, valetudinemque ei annuam & duos menses bonam præstabat.

Ex

Ex hoc verò ſucceſſu lætata Londinum abiit, ubi inter alia, ad Tophos diſſolvendos, (nam id fieri potuiſſe vehementer credidit) Antimonii Diaphoretici à L. R. diu ſumpſit. Atque alia infinita: tandem à N. *pulverem Hues* dict. i. e. præcipitatum rubrum per ſe, magno pretio redemit; item Arcanum ejuſdem N. etiam ad integrum annum ſumpſit; item chalybeata ex plurimorum Medicorum præſcriptis. At hæc omnia vana, imò noxia, & tandem perniciosa fuere. Nam ipſe poſt ſeptennium forte Londinum adiens, morienti fœminæ accerſitus hæc didici ab illa. Huic autem ſupra fidem *pruritus* continuus ab iſtis remediis non in univerſa tantum cute, ſed & in ipſis faucibus, ſtomachóque, quod ſeriò centies mihi affirmavit, (nam in hac miſera conditione ad decem minimùm menſes vixit) excitatus eſt, & tandem convulſa mortua eſt.

ÆGRO-

ÆGROTUS II.

D. *Buchenham* ſexagenarius, vir admodum obeſus, diu podagricus ad totalem ambulandi impotentiam; tandem manibus captus eſt: mox in omnem corporis ambitum vagatus eſt morbus; ſæviſſimiſq; doloribus etiam in colli vertebris, & omoplatis cruciatus eſt; poſt ſexaginta vero dies ſinguli paroxyſmi, quibus ferè annuatim corripi ſolebat, vix finiti ſunt. Atque hæc illius podagrici conditio erat, cùm primùm hominem viderem. Ad ſeptennium meæ curæ ſe commiſit. Hæc autem expertus ſum in 12 minimùm paroxyſmis: nempe, ineunte morbo, ſanguinem ei ſemel atq; iterum prima *diatrito* mittendum curavi, cujus ſemper craſſamento frigido cutis denſa atque albida adhæſit verè coriacea: item ſub eodem tempore ventrem ſubduxi lenioribus injectionibus. Febricula autem paulatim finita, aliaque cum viderem victæ cruditatis indicia ex Urinæ hypoſtaſi levi & albicante, hominemque jam in declinatione morbi conſtitutum, hujuſmodi potionibus dejectionem alvi aliquoties molitus ſum. [℞ *Decoct. Sennæ Gereon.* ℥iv. *Syrup. è Roſis purg. cum Agarico. Syrup. Violar. Aq. Mirab. ſucci limon.* ā ā ℥ſs. *mannæ* ʒi. miſce, f. Potio.]

Hoc

Hoc autem medicamentum adeo profuit, ut intra tres plurimùm ſeptimanas ad integram ſanitatem ſæpiùs reſtitutus eſt: nec memini illum ullo paroxyſmo ſemel exceſſiſſe menſem toto illo ſeptennio, quin ad integritatem corpus rediret; cùm tamen antea ad duos tréſve menſes decumbere conſueverat. Quis verò exitus fuit hujus viri, ſi quæras, dicam. Dum forte laudaret effectum medicamentorum purgantium in Podagra curanda, aliquis ex officio ei pilulas neſcio quas Scoticas vehementer commendabat. Quid fit? Ultimo paroxyſmo quo vivere deſiit, & ſanguinis detractionem, & omnem methodum meam omnino noluit; ſed clam à primo inſultûs die ad decimum è pilulis Scoticis duas tréſve devoravit, quibus alvus quotidie aliquoties mota eſt. Jam lepidè mecum confabulatus eſt, an crederem illum tot annis valetudinarium vixiſſe, nec, ſibi certè, Medicum eſſe poſſe? Illa verò nocte urina citra ullum dolorem compreſſa eſt. Imò mingendi cupiditas ex toto deſiit. Ad decimum verò quintum diem vixit, nec unquam veſica reſpondit; neq; enim guttula urinæ in ea inventa eſt, cathetere ſæpiùs immiſſo à perito chirurgo.

ÆGRO-

ÆGROTUS III.

DOmina *Ch.* optima fœmina, mediæ ætatis, obesula, aliquot liberorum mater. Huic menstrua semper benè responderunt; attamen ex Arthritide jam diu miserè afflicta est. Huic bimestres Paroxysmi & interdum longiores, idque aliquoties in singulis annis: dolores in paroxysmis continui & vehementes præter fidem: perpetui ejulatus, nisi ex opio quotidiano epoto. Item totis pedibus, talo & manuum carpis cubitoque inflammatis & mirè tumefactis. Adhibitum est remedium Anodynum nullo secundum ex præscripto S. nempe ex opio crudo Spir. Vini dissolut. De Sanguinis verò missione, aut dejectionibus ventris nihil audivi. In hac itaque conditione erat mulier, cùm primùm accersitus sum. Sanguinem verò, etiamsi nimis tardè, è brachio mitti jussi; enematis eodem die ventrem subduxi: postridie sic dejectionem molitus sum. [℞ *Extract. rudii ʒss. de duobus gr. iv. Balsf. Peruv. gutt. ii.* m. f. *Pilul. n. ii.* inaurentur.] His verò alternis diebus exhibitis, & dolores, & inflammatio intra septimanam desierunt; mirè & præter consuetudinem convaluit. Hæc hyeme acciderunt. Vere autem ineunte, iterum ex podagra decubuit, solitis

ſolitis ſymptomatis ex toto corpore, nempè primùm in pedum digitis & talo, poſtridiè in carpo & cubito graſſatus eſt morbus, dolor in articulis intenſiſſimus: Urinæ paucæ & rubræ; ſitis; vigilia; febricula. Huic jam ſub ipſo primo inſultûs die ſanguinem è brachio mittendum curavi. Sanguinis verò frigidi craſſamento rubro *Coriaceum* tegumentum craſſum adhæſit; cruditatis certiſſimum indicium. Dolori autem mitigando hujuſmodi cataplaſma & Talo & Cubito admovendum præſcripſi [*Micæ panis ſiliginei ex Lacte cocti* ℔*j. Croci* ℥ß. *Aloes Succotrin. ad pulverem ſiccum & friabilem uſtulati,* ℥*iij. Olei Liliorum alb. q. s. f. Cataplaſ. ex arte.*]

Alio verò Paroxyſmo atroci Empl. viride Glyconis apud Scribonium Largum deſcriptum adhibui non minori cum ſucceſſu ex molli aluta illitum. Ubi autem concoctionis ſigna ſeſe ex urina manifeſtârunt, & morbus in declinatione poſitus fuit, ſic mulierem purgavi. [℞ *Decoct. Senn. Gereon.* ℥*iiij. Syr. Violar.* ℥*j. Syr. è Spin. Cervin. Aquæ Mirab. Succi Limon* ā ā ℥*j. Confectio Hieræ Diacolocynth.* ℈ß. *miſce, f. Potio.*]

NB. In biennii ſpatio & ad aliquot menſes amplius à meo adventu, Podagrâ quinquies correpta eſt. Intra biennium verò à tempeſtiva ſanguinis miſſione, & levi cathartico appropriato, ſtatim exhibito, ante ſepti-

mum diem morbus ter ex integro profligatus eſt. Bis verò ſæviſſimis paroxyſmis Decumbens, intra 14 dies morbus ex toto judicatus eſt.

Jam verò & ambulare & manibus ſeſe exercere commodè potuit. Item gravida fit, uterúmq; ex 22 ſeptimanis geſtabat, cùm forte ruri ad *Epſam* degens propter aëris æſtivi ſalubritatem, villarumque infinitam commoditatem, pede altero ſubitò capta eſt; alicujus temerarii ſuaſu *aqua neſcio qua chymica,* mirificæ, ſi diis placet, virtutis, ineunte paroxyſmo pedem inflammatum fovebat. Quid fit? Ingenti ventriculi & præcordiorum dolore anguſtiaque ſtatim affecta eſt. Poſtridie Londinum rediit, à quo malo valentioribus Antidotis Stomachicis fœminam liberavi. At Epſam denuò adiens poſt duos menſes iterum ex articulis pes doluit, eademque aqua chimica illum irrigavit, atque iidem dolores in ſtomacho cum motibus convulſivis illico rediêrunt. Londinum verò protinus advecta, obſtetricem Medicum vocavit Doctiſſimumque virum D. *Carolum Scarborough,* militem & Medicum egregium, quem ſummi cultûs & honoris causâ æternùm memorabo: his mecum conjunctis omnis lapis motus eſt ut ei aliquas ſuppetias ferre poſſemus: at fruſtra omnia, intérque diros cruciatus plurium dierum & vehementer convulſa, ipſo abortionis momento, expiravit.

ÆGRO-

ÆGROTUS IV.

P*Enruddock* quidam aulæ regiæ ſamulus pede pro more captus, ex neceſſitate alicujus negotii expediendi, agyrtæ ſuaſu, biduo ab acceſſione Emplaſtrum neſcio quod pedi dolenti admovit, ac die tertio dolore quaſi ſolutus foràs ambulavit, nec ante veſperam domum rediit; manè lætus ſurrexit, veſtitúſque ſubito concidit, animâque defecit. Ipſe vocatus, quòd in vicinia mea habitavit urbe Weſtmonaſterienſi, hominem mortuum inveni; atque hæc à filia ejus, aliiſque neceſſariis, mihi de Emplaſtro narrata ſunt.

ÆGROTUS V.

ILluſtriſſimus Comes de *C.* mediæ ætatis vir, aliquotiès Arthritide affectus eſt; ac diutiùs in morbo hæſit; nec citra longam membrorum imbecillitatem ſolvi conſuevit. Bis tandem ei podagra laboranti medicinam feci. Huic autem in ſingulis paroxyſmis Urina Bilioſa: dolor in articulis cum inflammatione; febricula à primis diebus. Sanguine ſub initio miſſo; peptica nonnulla mitiora propinavi, item vinum

Canariense ex sero lactis vel per se quotidie indulsi, victúmq; præterea tenuem maximè secunda diatrito. Ubi autem declinatio morbi instabat, quæ serè fit tertia diatrito, catharticum hujusmodi sumpsit [℞ *Decoct. Sennæ Gereon ℥iij. Syrup è Spin. Cervin. Aq. Mirab. Succi Limon ā ā ʒij. Confect. Hier. Diacolocynth. ℈ß. m. f. Potio.*] Ante 14 diem ex toto convaluit, parùm aut nihil debilitatis membris.

Ad præcautionem verò hujusmodi pilulas devoravit. [℞ *Antidoti Marcian. ℥ß. aut ejus loco Spec. Aromatic Rosac. ʒij. Cortic. Peruv. ℥ß. Sal Mart. agarice ā ā ℈j. Succi Hypocistid. Aq. Ros. dissolut. ʒj. f. Pilul. exiguæ, inaurentur.*] Ex his unam vel duas, quotidiè, vel alternis noctibus tantùm ad mensem sumere consuevit. Huic methodo assuetus à multis annis jam sibi medicus est: nec mirùm quòd omnigenâ eruditione excellit, non sui ordinis viros, sed etiam instructissimos Philosophos.

ÆGRO-

ÆGROTUS VI.

DOmina C. Quinquagenaria, primaria fœmina diu Arthritide vehementer affici consuevit. In aliquo paroxysmo accersitus, hæc erat ejus morbi conditio. Manus pedesque simul inflammati, ut nec interdiu noctéve quiescere præ summo dolore posset. Item in ventriculo nescio quis dolor & Ciborum fastidium. Huic, quòd tardè veni, fœminámque ab omni evacuatione aversam habui, sic præscripsi. [℞ *Balsf. Leucatelli ʒij. Salis Martis ʒj. diligenter optiméque terantur super marmor. in singularem lævitatem unitatemque.*] Ejus *gr. x.* dormituræ quotidie exhibui : ab ipsâ prima nocte meliùs se habuit, & deinceps convaluit.

N. B. De Vitriolo Martis illud scire licet ex Galeno * ferri squamas inter siccantia medicamenta citra rosionem numeratas fuisse, easdémque abstergere, purgaréque. At omne ferrum Vitrioli particeps est.

* De comp. Med. secund. ptim, lib. iij.

Item Bitumen Judaicum ex aq. mulsa optimè facit ad Arthriticos, authore Ætio.

ÆGROTUS VII.

DOminus *T.* mediæ ætatis vir robuſtus, ex frigore, Arthritide & artuum doloribus vagis vehementer affectus eſt: huic Febricula, ſtomachus æſtuans, vigilia, urina admodum bilioſa.

Ante meum adventum hominem vehementer purgavit, ſudorémque nocte movebat quidam . . . omnia tamen ſymptomata pejora; die 7 decubitûs accerſitus, ſanguinem è brachio mitti juſſi: Ei verò refrigerato craſſamento craſſa & albida cutis adhæſit.

Poſtridiè febricula paululùm remittere viſa eſt. Ad 12 verò diem ſymptomata æquè gravia, ac antè. Rurſus ſanguinem mittere curavi; qui refrigeratus idem viſus eſt ac prior. Tum primùm è Pilulis Agarico-martialibus alibi deſcriptis unam dormituro dedi. Atque illâ nocte optimè quievit, cras urina minùs bilioſa; ex bona parte deſiit febricula.

Ad 16 diem integrè convaluit.

Quoniam autem hic & illic, nempè ad Talum aut ad carpum dolor interdum leviter exacerbatus eſt: Hujuſmodi Emplaſtrum ex Scrib. Largo ſupra injeci: à quo mirificè adjutus eſt. [R

[℞ *Æris usti, æruginis rasæ ā ā ℥vj. Salis Gemmei, guttæ Ammoniaci, Thuris masculi ā ā ℥ß. Aristolochiæ rotund. ℥j. Aluminis ℥ß. Myrrhæ, Galbani, Aloes ā ā ℥j. Ceræ ℥ij. Terebinth. Chiæ ℥jß. Olei ℔j. Oleo, Galbano, Cera Terebinthina super ignem liquefactis cætera ex aceto, ex arte misce. f. Emplastrum viride.*]

N. B. Intra noctem illa pars pedis, quæ & dolore & infirmitate vexabatur, cæteris jam prævalebat.

ÆGROTUS VIII.

ILlustrissimus Comes de *P.* Quadragenarius, obesus, ex aliquot annis Arthritide vagâ miserè affectus est. Ante verò biennium Parisiis hoc malo decubuit, & post quartum mensem vix ad sanitatem restitutus est.

Hoc autem paroxysmo, quo ipse accersitus sum, cubiti dolore vexari cœpit, non sine febricula, & urina crassa & biliosa.

Ex meo consilio, siti, abstinentia & quiete contra primos morbi insultus pugnavit; nam ipsius rebus domesticis maximè tum temporis interesse dicebat, ut protinùs convalesceret.

Ideóque ut nobili viro quantum in me esset satisfacerem, etiamsi aliquo modo teme-

raria esset methodus, nec sanguinem misi, nec Alvum ullo modo duxi aut movi, nec sudorem provocavi. Alvus tamen per se quotidie respondebat. Parti verò affectæ Empl. Paracelsi linteo molli illitum illico superinjeci. Quotidie autem alterum è manibus pedibúsve denuò cum magna inflammatione malum adortum est. At protinùs Emplastrum adhibuimus, & cùm vehementiùs doluit, etiam ipso Emplastro cataplasma ex mica panis Aloe & Croco, &c. latè superposuimus. Ita ad quintam diem se habuit.

Sexta autem die concoctionis signa de urina observavi, ac istud medicamentum propinavi [℞ *Hier. Diacolocynth.* ℈*ij. Sacch. Cand. alb.* ℈*iß. m. f.* Bolus : *cui superbibit Aq. Epsam.* ℥*vj. Succi Lim.* ℥*j. Syrup. Violar.* ℥*ß. m.*]

Septimò omnino desiit febricula, atque urina citrina qualis sanorum reddita est.

Novo exiit foras negotiis expediendis. Decursu autem morbi ad sitim leniendam aquam hujusmodi limac. ad ℥vj. ter quotidie indulsi, [℞ *Cochlearum Hortensium* ℔ *vj. Nucis Moschatæ contusæ* ℥*j. Lactis* ℔ *xij. cautè distillentur evitando Empeurema ad medias; singulis libris aq. distillatæ adde Sacchari Cand.* ℥*ij. Succi Limonum maturorum & de Malaga* ℥*ß.*]

ÆGRO-

ÆGROTUS IX.

ILlustris Comes *H.Bronchard* Sexagenarius exeunte Septembri Podagra vehementer correptus est; utroque pede inflammato, item dolore Ischiadico. Huic præterea assidua Tussis, difficilis admodum anhelitus, ut ne decumbere quidem in lecto posset, sed sella pensili dies noctésque residere coactus est. Huic pulsus celer, formicans, & ad tres minimùm pulsus intermittens.

Sic autem hominem ex bona parte intra hebdomadam restitui.

Inprimis sanguinem mittendum jussi, hujus crassamenti refrigerati pellis crassa & albida adhæsit.

Deinde à prima nocte *Balsamum Agaricomartiale* ad ℈ß. exhibui. Idque singulis noctibus sumpsit. Desiit autem ex toto dolor & inflammatio pedum post dies quinque. Item tussis, & facilis ei Spiritus redditus est, pedum autem & tibiarum tumor à perpetua sessione remansit; nec catharticum, quo id incommodum optimè tolli posset, sumere voluit.

ÆGRO-

ÆGROTUS X.

QUidam pauper Sexagenarius Iſchiadico dolore correptus: malum ad Iſchiam dextram non tantùm ſæviit, ſed Tibiam etiam occupavit. Huic *Hier. Diacoloc.* ad ʒij. exhibui: à quo ſexies purgatus eſt. Intra biduum ex toto dolor deſiit, & miſſo baculo, quod ad ſe ſuſtentandum geſtabat, intra hebdomadam ad conſuetum bajulatoris munus rediit. Poſt alteram verò ſeptimanam ex eodem medicamento ſe purgavit, & jam firma valetudine fruitur.

ÆGROTUS XI.

DOminus *J. L.* miles *Baronetus*, Sexagenarius, macer: ex multis annis (minimum viginti) Arthritide vexatus: item cui jam in pleriſq; articulis Nodi Tophacei: huic olim aliquoties paroxyſmi trimeſtres, & bimeſtres ſæpiùs contigerunt. Ex biennio & ampliùs ſeſe meæ curæ commiſit; illum autem quinquies illo tempore malum invaſit: in carpis digitíſque & pedum manuúmque ingens inflammatio. Item non rarò ipſis colli vertebris humeríſq; capi ſolet; febricula ab ipſo impetu, vigilia, infinitus articulorum dolor,

dolor, urina pallida, tenuis. Huic autem ferè ſic ſæpiùs medicinam feci. Inprimis ſanguinem detrahi jubeo; leniori injectione, ſi præcordia inflata ſint, ventrem duco. Inediam impero *prima diatrito.* Mox ſi dolor vehementior & omnem tolerantiam excedat, hauſtulum è Diacodio permitto, aut etiam Laudani liquidi guttulis aliquot adjectis. Item aliquem pulverem vel è Bezoar. Orient. vel è Chel. tompoſ. aut è lapid. Goæ. dict. aliquot ſex grana bis quotidie propino ex Aq. Alexiterii Hauſtulo: at hæc citra ſudorem. Item *altera* diatrito & Avenacea, aut juſcula è pullo Gallinaceo; item Vinum Canarienſe vel per ſe, vel ex lactis ſero incoctum, cui ſucci Limon. cum tantillo ſacchari adjecta ſunt, liberè indulgeo.

In malo autem declinante, cùm ſcilicet Urina tenuis paulo coloratior fuerit; ac febricula, doloréſque remiſerint, ſic præſcripſi. [℞ *Tincturæ Sacræ ex Vin. Canarienſi confect.* ℔ *j. Cochineil pulveriſat. nodulo incluſ.* ℥*iß. Spiritus Vitrioli* ℈*j. miſce.*] Hujus Cochleare unum nocte dormiturus capit; ídque triduo, vel quatriduo pro ratione alvûs motæ & dejectionum tolerantiæ. Ita omni paroxyſmo ferè intra 10 aut 14 dies integrè convaluit.

ÆGRO-

ÆGROTUS XII.

D. *Reynolds*, mediæ ætatis vir, aliquoties per tres quatuórve annos *Rheumatiſmo* miſerè afflictus eſt. Ei verò ſanguis primis illis morbi inſultibus, pro more noſtrorum hominum, ad aliquammultas libras miſſus eſt: nec tamen deſiit bimeſtri ſpatio malum; & interdum diutiùs hominem tenere conſuevit: viréſque ei tandem ægrè reſtitutæ ſunt.

Exeunte autem brumâ, graviſſimo illius mali paroxyſmo correptus eſt. Me vocavit. Ejus verò morbi hæc erat conditio: nempe, febris intenſa, ſitis, perpetuæ vigiliæ; dolores vagi, ut plurimum tamen in ſcapulis, humeríſque, tibiis carpíſque, non ſine inflammatione, partiumq; affectarum tumore. Urina pauca valdè bilioſa.

Hanc autem curationis methodum inſtitui. Imprimis ſanguinem ad ℥*xij*. mitti jubeo. Item ut alvus enemate leniori, cui Vini Emetici ℥*iv*. adjectæ ſunt, curavi. Hæc autem circiter diem quintum decubitûs facta ſunt. Sexto autem & ſeptimo hordeatis tantùm & vino oligophoro vel ex ſero lactis, vel ex aqua nutritus eſt. Item Julapia refrigerantia & modicè diuretica propinavi. Octavo verò inclinata febre, hujuſmodi

modi medicamentum catharticum & anodynum exhibui. [℞ *Spec. Hieræ Picræ ℥ß. Cochineil pulveriſ. ʒij. Vini Hiſpanici ℔j. miſce. Stent in frigido. Hujus Cochleare unum nocte, & tantundem manè per triduum aut diutius quotidie bibat.*] Paucis autem diebus à ſumpto illo cathartico omnino convaluit.

At cùm nec amplius purgari voluit, & quod foràs ad negotia curanda ei exire neceſſe eſſet, ex frigore recidavit. In hoc autem relapſu malum admodum vehementibus ſymptomatis antedictis recruduit. Iiſdémque ego veſtigiis infiſtere volui, nempè ſemel ſanguinem in principio mittendo, &c. Priori tantùm methodo adjeci propter ſævitiam dolorum & vigilias, Diacódii ℥j. nocte bibendam. Quinto autem recidivæ die, quòd jam paululum remittere mihi ſymptomata videbantur, ſic hominem purgavi. [℞ *Decoct. Sennæ Gereon. ℥iv. Syrup. è Succo Limon. Aq Mirab. ā ā ℥ß. Syrup. è Spina Cervina ʒij. Confect. Hier. Diacolocynth. ℈ij. miſce f. Potio.*] Alternis verò diebus pro tribus vicibus hanc ſumpſit potionem, & convaluit, poſtque alteram ſeptimanam ſtrenuè ſe habuit.

Hactenus

Hactenus Ægrotorum aliquot paucas Historiolas ex Adversariis nostris transcripsimus. Antequam verò medicamentorum rationes ac usus diducam, Prognosticon illud de *insanabilitate* hujus morbi discutere paucis lubet.

Hæc autem ad quæstionem rite intelligendam faciunt.

Nemo sensatus à Medico expectabit ut à Podagra semel liberatus, deinceps in perpetuum sanus evadat. Quippe quòd si discrimen evaserint, ex natura morbi, inquit *Aretæus*, laxiorem vitam degunt tanquam *ab inferis elapsi* hilares, incontinentes, in victu molles & delicatuli. Idcirco verò tanquam mortem rursus subituri, *licentiosè* præsenti vitâ fruuntur. His adde, Plerosq; Ægrotos non morbi causam legitimam affere solere, novæ crepidæ attritum puta, alius longam ambulationem: alius plagam, aut calcationem; at nullus *intestinam domesticámque causam* Medico explicabit. At nec ab aliis morbis, etiamsi medicis præceptis obedientes fuerint ægroti, in totum præcavendis, tantà cautela à nobis requiri solet. Nónne itaque satis est hominem Podagricum sanitati semel restituisse?

Rursus, Tophos ulla arte posse dissolvi vehementèr nego: nec Paracelsi ejúsque sectatorum jactantia multum moveor. Vel

si

ſi fortè ex toto chirurgiâ tollantur non multum profecerunt. Nam oſſium carioſorum, è quibus eliquantur, nulla reſtitutio eſt; ſiquidem quod ſemel periit ex organica partium conſtitutione, natura non reficere ſolet. Hæc itaque extra quæſtionem ſunt. Imò verò ſiquæ apud veteres Medicos de Arthritide tanquam morbo inſanabiliuſpiuam dicta ſunt; ea omnia in hoc vel illo ſenſu intelligenda ſunt. Verbi cauſa. Hæc apud *Hippocratem* * legi poſſunt. "Qui in ſene-
"ctute Tophos, aut Callos in articulis indu-
"ratos habent, ii omnes, ut ſentio, *humana*
"*arte ſervari nequeunt*. Item *Inſanabilis affectus* audit, inquit *Aretæus*, quoniam principiis, cùm debiliſſimus morbus eſt, Medicus non reſiſtit, qui ut temporis progreſſu vires acquiſiverit, *nihil* Medici diligentia *proficitur*.

* *Lib. Prædict.*

Eſt Paſſio, inquit *C. Aurelianus*, non facilis curatione, & aliquando *magnitudine* inſanabilis, *non*, ut plerique putant, *natura*. Cauſæ autem difficiilimæ curationis, vel ut ſæpe contigit, impoſſibilis, manifeſtæ ac plurimæ reperiuntur. Eſt enim paſſio in nervis conſtituta, qui ſunt natura *denſiſſimi* & inter articulorum nodos conſtituti, quorum anguſtia comprimuntur, & ad omnem motum aſperantur, magis in pedibus: hi enim plurimas conligationes nodorum naturaliter habent, & totum corpus ſuſtinendo la-

laborant. Præterea hæc paſſio initio, parvitatis cauſa, negligitur, & contempta convaleſcit: quippe cum à multis minimè credatur emergere. Alii denique digito laxati, aliqui pedis verſionem, aliqui cujuſdam rei calcatæ, vel offenſæ duritiem, aut fervorem queruntur: tùm neceſſitate coacti augmenti temporibus in confeſſionem veniunt ægrotantes. Ob hoc igitur Paſſio perſeverare, atque corpora poſſidere meditatur. Non autem minus etiam longorum lenimentorum cauſa, quibus receſſiſſe putatur, cum ſanos ægrotantes fingendo promittit, *adjuvante etiam intemperantia, qua cùm ſæpè concipi paſſio perſpicitur, manere poſſe non dubitatur.*

Quæritur itaque, ſi quis noviſſimè podagrâ affectus eſt, vel ex inveterato morbo aliquis membris ex toto captus, & cui etiam articuli diu etiam ex Tophis obcalluerunt, ac paroxyſmo vehementi corripiatur, an melius ſit curam omnem naturæ committere, vel à Medico auxilium petere.

Etiamſi autem aliqui moderni, tetrici ingenii viri, & quibus infœlix medicina fuit, aliud ſuadere videntur; non tamen dubitabo ex antiquorum virorum authoritate ac propria & multiplici plurimorum annorum experientia aſſerere, Arthritidem poſſe ſanari non ineunte tantùm morbo, ſed etiam veteraſcente: imò non ulla parte medicinæ fa-

ſaciendæ *utiliores* Medicos fore, quàm in Arthritide ſanandâ, quocunque morbi tempore & ratione id demum occurrat.

Hoc itaque prognoſticon, tanquam inſanabile malum in Medicis noſtris, meritò culpat eximius *Mayernius* *, ejúſque rei rationem optimam reddit. Medicorum quippe plerique *famæ conſequendæ* potiores partes habent quàm ægrotorum ſibi commiſſorum ſalutis: atque compeſcendis *ejulatibus* intentos, de valetudine integra reſtituenda ne cogitatio quidem ſubit.

* *De Arthrit.*

De morbo verò *recenti* conſentiunt Antiqui. " Juvenis verò, inquit *Aretæus*, cui " nondum circa articulos calli induruerunt, " cuique victûs ratio curæ eſt, ad laborem " eſt impiger, alvûmque habet vitæ inſtitutæ " probè cedentem, is ſanè prudentem nactus " Medicum, evadet.

Idem ſentit *C. Celſus*. " Ubi ſentire cœ- " perunt articulorum vitia, ſanguis mitten- " dus eſt. Id enim inter initia ſtatim factum, " ſæpè annuam, nonnunquam perpetuam " valetudinem bonam præſtat. Quidam " etiam, cum *Aſinino* lacte poto, ex toto ſe *eluiſſent* (nota vim purgantem lactis *Aſinini*) in perpetuum hoc malum evaſerunt. Quidam cùm toto anno à vino, mulſo, venere ſibi temperaſſent, ſecuritatem totius vitæ conſecuti ſunt. Idq; utiq; poſt primum dolorem ſervandum eſt, etiamſi quieverit.

Imò verò veteres aliis etiam medicamentis infinitis contra *inveteratum* morbum non infelicitèr pugnârunt, ipso *Hippocrate* attestante. " Hi, quibus Tophi in articulis, " succedentes *intestinorum difficultates* opti- " mè medentur, quin & quæcunque aliæ " colliquationes inferiores eos valdè juvant.

Lib. de Affect.

Item; cùm dolor adfuerit, *Medicamentum deorsum purgans* propinato (non expectata scilicet morbi remissione) & post hæc, *serum coctum* & *lac Asininum* potui exhibeto. (Nam hæc duo posteriora ferè inter purgantia medicamenta numerârunt Antiqui; nostríque homines eundem effectum ex *Lacte Asinino* ad infinitum damnum Phthisicorum, & à plurimis morbis convalescentium etiam inviti quotidie in hac Urbe experiuntur) id est, post potentius medicamentum purgantia leniora da; ut rectè observavit *Fernelius* in hunc locum.

Inclinato Morbi impetu tentanda, inquit C. Aurelianus, & procuranda ventris facilitas, sed fugienda quæcunque *vehementiora, quantùm quidem res admittant.*

Verùm enim verò hi novi homines, etiamsi omnino nihil in Podagra moveri volunt, *totus* tamen *homo* è lecto in curriculum omnibus modis & machinamentis quotidie moliendus est, ut unâ aut altera hora extra urbem quotidie rusticaret. " *Etiamsi dolor & ad motum in-*

habi-

" *habilitas contra-indicare videantur, hic* " *tamen labor omnino exantlandus est.* Profectò si hæc doctrina, præ omni medicina, in Arthritide tanti est; benè actum esset nostris podagricis, si ipsis Plaustris, *Scytharum* more, in nascerentur; ut iisdém aliquando commodè ægrotarent: deinde, alia insignis utilitas *Plaustrogenitis* nostris accederet; quòd cùm omnia medicamenta præter unum *lac asinum* exulare oportuit, ipsa etiam jumenta quibus trahitur plaustrum, *officinam* quandam *ambulatoriam* de se præstarent.

Non autem ignoro gestationem inter remedia antiquissima ad demendam materiam positam fuisse; at in Podagra illam adhibere, novum est. At hoc exercitii genus Stomacho emendando, Calculo præcavendo, Somno conciliando utile est. Eugè, optimé! At dolor primùm leniendus est, quàm aut iis cum appetitu, aut somno res erit.

Qui vero negant medicinam ullam posse opem ferre Arthriticis, his illos rationibus moveri, verisimile est.

Quòd à medicamentis quibuscunque evacuantibus (sive ea *emetica*, sive *cathartica*, aut quocunque modo inanitiones humorum moliantur) ferè periclitantur: cùm tamen Arthritis, etiamsi per se longus & gravis morbus sit, minimè Lethalis est.

Deinde, quicunque Podagrici fiant, hi sedata intra 40 (triginta Celsus) dies inflammatione, finiunt, authore Hippocrate. At nostri homines Podagram frequenter trimestrem, & ferè annuam exhibent : quòd ideo præter naturam Morbi accidere videtur, à remediis aliquando perperam & temerariè sumptis.

Quid autem faciant illa argumenta contra nos, appello Ægrotorum Historiolas fidelissima narratione & sine fraude suprà expositas.

Sed lubet privatim persequi vestigia hodierni cujusdam Medici de Podagræ curatione.

Phlebotomiam autem adhiberi nolit in ætate provectioribus, quòd sanguinis detractio spiritus animales, concoctionis instrumenta minuit, opprimítque. Spiritus autem animales quod attinet, ii ad *aniles fabulas* proximè accedunt, & ignorantiæ asylo sunt : sanguinis verò detractio modica, & tempestiva, cordis onus sublevat, vitiosi chyli plenitudinem diminuendo ; hinc articulorum inflammationi, summóq; eorum dolori, & febriculæ succurritur ; adeóque si id fiat sub initio Morbi, citiùs multo morbus solvitur. Deinde etiam ætate provectiores plerique podagriciæquè intemperantèr, ex Morbi naturâ *, in victûs ratione, ac juvenes peccant : cui rei, si impotentia quoq; eorum ad omne ex-

* *Vid. Artæum.*

exercitium adjiciatur,etiam ſanguinis miſſionem magis requirunt.

Emetica porrò damnantur, quòd ex articulis materiam peccantem revellant intra habitum corporis: hoc autem gratis dictum eſt. Emetica ad præcavendum morbum in pleriſque podagricis ferè benè faciunt,ubi ſcilicet vitiatur ſtomachus & primæ viæ ſaburra pituitæ indomabilis premuntur:Deinde iſtiuſmodi remedium materiam vitioſam è ductibus excretoriis inteſtinorum evellit, evocat, exprimit: unde in aliis, articulorum puta, corporis ductibus minorem quantitatem accumulari veriſimile eſt.Idem dictum puta de Catharticis, ad præcautionem exhibitis: imò in *Tardante* paſſione, *radicum* vomitus & Hellebori approbatur, authore Aureliano.

At Podagra id habet peculiare, ut non tantùm non juvetur, ſed etiam lædatur à Catharticis. Reſpondeo, Si quæ medicamenta purgantia ſiniſtrum aliquando eventum habuerunt, vel transferendo morbum in aliqua viſcera ab articulis, vel febriculam augendo, vel novas acceſſiones, veteribus penè ſopitis, excitando: illa omnia evenire veriſimile eſt vel ægroti culpa, vel à minùs appropriatis medicamentis perperam ac intempeſtivè exhibitis. In qua occaſione captanda medici prudentis *Ars ex toto* conſtat.

Quod autem vehementèr urget ex morbi natura articulos necessariò affici, materiamq; morbificam non securè posse aliò ablegari; id ex parte concedo; at sine sequela est, nec contra cathartica facit: nam omni morbi tempore, articulis valdè aggravatis, & sanguis mitti tutò, & venter subduci injectionibus; item tenui victu aut inediâ pugnari potest, ad demendam materiam morbificam: ubi autem symptomatum remissionis ac concoctionis materiæ morbificæ signa apparent, infinito Podagricorum beneficio * cathartica damus. Idque ex ipsius naturæ indicio; nempè quod jam viscositate chyli ex corruptione attenuata, reliquæ sanguinis massæ denuò commisceri circumferriq; incipit, expulsionémque adeo multis de causis requirit; ne articuli ex diutina tentione lædantur; aut ipsa demum ossa in tophaceam materiam corrumpantur. Nam hoc certo certius évenit, ubi nullis auxiliis adjutus languet ægrotus, & usque putrescit materia morbifica in articulis ipsisq; ossibus impacta.

* *Potest Morbus etiam qui per se finem habiturus est, citius tamen adhibito auxilio tolli; quod duabus de causis necessarium est: & ut quàm primùm bona valetudo contingat; & ne morbus, qui remanet, iterum, quamvis levi de causa, exasperetur. Potest enim morbus minùs gravis esse, quàm fuerit; neque ideo tamen solvi; sed reliquiis quibusdam inhærere, quas admotum aliquod auxilium discutiat.*
C. Cels. l. 1.

De *Diaphoreticis* verò alia res est. Nam viscosi humores parùm evaporant, ac istiusmodi materiam vitiosam in articulos vehementius adi-

adigere ſolent. At quatenus iſtiuſmodi Medicamenta fere Antidota ſunt, ad Ventriculum confirmandum plurimùm faciunt, ſi parca doſi, & citra ſudorem, exhibeantur.

Quod autem innuit, Antidota & Cathartica non poſſe ſimul exhiberi, falſum eſt. Cùm multa egregia antidota, imò ipſe Cortex Peruvianus, non rarò alvum vehementer movent; maximè ſi modo pleniore propinentur.

Quod autem remedia *externa* ad Podag. benefacientia omninò ignorat; item, nulla dari ſpecifica affirmat. Proximum eſt, ut de eis dicam, rationeſque remediorum ad Podagram appropriatorum, brevitèr, pro more noſtro, explicem.

Vanum autem, & nimis præter inſtitutum noſtrum prolixum eſſet, omnia medicamenta ad Podagram adhibita recenſere: imò multa, animi cauſa, in hoc morbo probaverunt veteres, authore Aureliano.

Utilia itaque ac maximè appropriata aliquot tantùm medicamenta, exempli cauſa, commemorabimus; ſive illa in ipſo morbo, ſive ad præcautionem & in paroxyſmorum intervallis exhibita ſunt.

Imprimis verò *exteriora remedia* videbimus, inter quæ laudantur Unguenta & acopa ex ſquilla confecta, & hæc ubi ex admodum tenaci humore malum ſolvi tardavit; nec ſine ratione cùm ſquilla & cucumer.

ſylveſtris (ex quo Elaterium conficitur) potentèr attenuando, viſcoſos humores diſcutiunt, i. e. è ductibus excretoriis movent, cùm humores liquidiores efficiant, imò eadem ratione ex articulis affectis, ſi quis humor ex fluiditate regurgitaverit, evocant; nempe per ductus excretorios cutaneos.

Reliqua acopa minùs laudo, etiamſi interdum valde efficacia experta ſunt, ut ſinapiſmus & reliqua rubificantia, propter doloris & vexationis ſenſum, quem delicatulis inferre poſſint. Illorum autem ratio eadem eſt.

His accedit *marinæ aquæ ferventis* & *aquarum naturalium calidarum* fomentatio, ubi illa commoditas erit.

Illud ſcire licet, ſalis particulas aquâ marinâ & naturalibus aquis calidis (nam omnes calidæ quas adhuc novi, ex bona parte muriaticæ, id eſt, ſalis marini ſive gemmei participes ſunt) comprehenſas ſupra fidem minutiſſimas eſſe, nec à coagulato ſale iterùm in tantas minutias diſſolvi ſolere aut poſſe credo: appello Microſcopium, hoc aut. poſito facile, certè ferventes, id eſt, plurimum agitatæ ad ipſos articulos penetrant, viſcoſoſque humores vehementèr incidunt, attenuant, abſtergunt.

Atque hæc omnia adhibita ſunt in Tardante paſſione.

Ad articulorum verò dolores *leniendos*, vel ineunte paroxyſmo, vel in ſtatu ejus inter

alia

alia multa, hæc Emplaſtra nobis commendarunt veteres, nempe *Empl. viride Gliconis.* (Audiendus *Scribonius Largus*) Ad Podagram præter quodvis aliud medicamentum, ſatis convenit, & huic *mirificè* prodeſt.

De reſinis verò, & ariſtolochiis in hoc Emplaſtro nihil attinet dicere, quòd pleríſq; aliis, maximè illi Paracelſi, communes ſunt; illa tantùm medicamenta obſervare lubet, quæ verè anodyna privatim huic inſunt: nimirùm *æris* triplex genus, Myrrha atque Aloes. De Æris verò virtute eximia anodyna ſuprà in diſſertatione de Hydrope ſatis diximus. Myrrha ſoporem gignit: Dioſcor. Qualis autem Aloe ſit, hic brevitèr exponere lubet.

Hæc autem de Aloe conſtant, illam alvum movere, ſomnumq; allicere; atq; hæc efficit tàm extrà, quàm intùs adhibita, nimirùm temporibus admota ſomnum inducit, æque benè ac deglutita ad eundem modum. Umbilico illita, maximè tenellis puerulis, alvum dejicit. In articulorum itaque doloribus adjecta dolorem ſopit, humoreſque ſimul movet, attenuat, evocat; nam illa ſola Purgationis ratio eſt. His adjice, eximiam ejus virtutem Emplaſticam, nempè ad inflammationes tollendas; unde oculis ſuffuſis egregium medicamentum, ſi porrçatur.

Proxi-

Proximum eſt ut *interna remedia* eorumque rationes expediamus: horum præcipua ſunt Hiera antiquiſſima *Diacolocynthidis*; atque illa altera *Picra* Galeni. Hæc autem duo cathartica ſunt.

De Aloe verò ſatis, ut opinor, ſuprà dictum eſt: ejus verò medicamenti proprietates ad hunc morbum ſanandum requiſitas ſi penſitare velimus, Dioſcorides conſulendus eſt; apud quem inſigne ſtomachicum Audit; item vulnerariâ virtute præcipuâ donatur: etiam ipſis oculis torrefacta, hoc eſt, tenerrimis corporis partibus adhiberi tutò poteſt. Hoc inſuper pono, hujus compoſitionem deberi *Antonio Muſæ*, ut ex *Scribonio Largo* diſcimus: at nomen Hieræ ei forte, ad imitationem antiquiſſimæ Hieræ, quod ejus præſtantiam in plurimis malis expertus eſt, à Galeno inditum eſt.

De *Colocynthide* autem è valentiſſimis Medicamentis purgantibus huic malo optimè facere è veteribus diſcimus: *clyſteribus* indita privatim coxendicum doloribus prodeſt: imò verò virentis Succo, inquit Dioſcorides, Iſchiadici *utiliſſimè* perfricantur; claro documento, veteres, uſum unius & ejuſdem medicamenti, tàm ultra corporis habitum & in inteſtinis, quàm citra & in cute externa, æquè & ob eaſdem rationes utrobique proficuum eſſe, exiſtimâſſe. At cum Colocynthis ſtomachum labefactatum, iiſdem authoribus ma-

maximè offendat, ideo nunquam ſatis miranda eſt doctrina & prudentia medicorum antiquiſſimorum,qui cùm tot tantáq;alia antidota, & privatim ejuſdem omnia efficaciæ ad idem malum adjeciſſent, illám tamen ferè exiguâ menſura dederunt: nempè ut in integra compoſitionis drachma non ſit plus uno vel altero grano Colocynthidis; qui tamen, etiam robuſtis, iſtius medicamenti juſtus modus eſt.

Agaricus itaque,alter è catharticis ejuſdem compoſitionis, Colocynthidi & præſidio & auxilio eſt; quòd mirifica venenorum antidotus eſt; item quòd ad diſſolutum & acidum ructantem, cibique non tenacem Stomachum efficax eſt; quòd inſuper lenitèr purgat, privatimque facit ad coxendicum ac articulorum dolores. In ſumma; hoc eſt illud verum antiquorum medicamentum domeſticum, quod, teſte Dioſcoride, *omnibus internis vitiis convenit.* Addo equidem, illum tantas virtutes ex bona parte habere, quòd è Larice arbore Terebinthinifera naſcatur,ejúſque virtutis æmulus Fungus ſit.

Sagapeni verò Atque *Opoponacis* Medius modus adjectus eſt: hæ autem reſinæ inter antidota quoque ſunt: utriſque ſanè ſimiles facultates ſunt; privatim verò Iſchiadicis & Podagricis illinuntur, laterum dentiúmque dolores tollunt. At utraque

vaſa

vasa excretoria præcipuè aperiunt, quod menses pellunt & Tusses vetustas expediunt. Illorum autem alterum ideo æstimandum est, quòd *Silphium* Antiquorum, teste Dioscoride, proximè referat.

Nimius essem, præter modulum institutionis nostræ, si reliqua medicamenta in hac utilissima compositione percurrerem, cùm alibi fortè de iis commodior dicendi locus dabitur. Croci itaque, myrrhæ, atque aristolochiæ virtutes anodynas & discutientes inpræsentiarum silebo.

Ad *præcautionem* verò rationes restant remediorum expediendæ.

Inter *annalia* verò medicamenta præcipuum locum habet abstinentia à vino, mulsò, venere, toto anno. At cur mulsum hic refert Celsus? nempè ut sciamus omnem Liquorem inebriantem prohiberi: nam veteribus pauci noti sunt præter vinum, & qui melle conficerentur.

Inter præcipuas verò causas *procatarcticas* hujus mali apud veteres vinum & venus perhibentur: quòd, ut opinor, nervi tendinesq; ab iis maximè labefactantur; cùm venus, vinumq; perpetuam distensionem iis partibus inferant; unde tandem ex nimio usu laxantur, ac resolvuntur articuli, artusque vacillant; & si quando Morbi articularis, ex chylo crudo & lento, accessio fiat, vigore necessariò ad sanguinem crassiusculum circum-

cumpeiiendum deficiant. Huic rei fidem facit, quod sæpè expertum est; nempè podagricum aliquem in inclinato & tardante passione ex immodico usu vini subitò sese in pedes conjicere potuisse & ambulare, imò saltâsse.

At hæc methodus iis tantùm convenit, qui non plurimo tempore fuerint passione vitiati, id est, ut Aurelianus exponit, intra quinquennii tempus constituti, id est, antequam obcalluerunt articuli, & longa morbi consuetudo fuerit.

Aliud remedium *longi usus* est (ut à C. Celso discimus) nempe lactis Asinini potus: podagricos novitios *illo se eluere* vult: quod ejus vim planè purgatoriam indicat. Forte si diu ex victu diarrhœa fiat, articuli à saburra liberati ad pristinum vigorem restituantur. Huic conjecturæ favet illud Hippocraticum suprà comprehensum, " His, quibus Tophi in Articulis, succedentes " intestinorum difficultates, optimè meden- " tur, quin & quæcunque aliæ *colliquationes* " inferiores eos valdè juvant.

Porrò C. Aurelianus alia medicamenta *annalia* memorat, ut *diacentaureon*, *diascordion*, potanda anno nempe continuo: hæc veteres probârunt, inquit ille; secundum nos autem (juxta Sorani judicium est) metuenda diuturna medicaminis sumptio; cum neque soliti cibi juges, atque iidem utiles, rectè

rectè probentur. Sic denique legimus quosdam veteres memorâsse ex jugi medicamine poto in celeres vel acutas venisse passiones, & alios apoplecticos, alios pleuriticos, alios peripneumonicos interiisse ; item quosdam continua difficultate Spirationis affectos.

Alii verò qui se isto medicamine profecisse testantur, non advertunt, servatæ digestionis causa, id fuisse permissum ; quippe cum cæterarum rerum excessus declinando quidam servaverint sanitatem, cùm interrumpere metuerint sumptionem medicaminis sui : & propterea his intentionibus occupati, alias sibi nesciverint profuisse rationes.

At nostri homines sua egregia quoque *Annalia* medicamenta jactitant : verbi causa, chalybeata medicamenta infinito lenocinio confecta ; item *aquas minerales*, quas chalybeatas, etiam nimiùm abusivè appellare amant. Ex his autem non solum ex omni tardante passione convalescentiam integramque sanitatem, sed & ad omnium malorum præcautionem certam, (modò ad annum annósve in eorum usu diligentèr persistant) audactèr promittunt.

Sed & tanti medicamenti & spatii illud dandi rationes reddat, cui id curæ est, velim. Nam quæ Aurelianus jam de suis, vereor, ne potiore jure de nostris dicatur, nempè, si non alios morbos & infirmitates ex longo istiusmodi medicamentorum usu corpori adscisçant,

ſcant, quæ tot apoplecticorum nuperorum una ratio eſſe poteſt; ex dicta ratione & abſtinentiæ regula plus proficere videntur, quàm ex talibus remediis.

Unum illud illorum conſolatione certiſſimum addam. Si quid emòlumenti nobis detraxerit Cortex Peruvianus, abundè reſtituit ejus *intempeſtiva ac infinitè repetita exhibitio.*

De Emeticorum verò uſu ad præcautionem audiendus *Aurelianus.* Plurimi vomitum poſt cibum laudaverunt, ſecundò, vel tertiò per menſes ſingulos adhibendum: ſiquidem & *materiam avertit ab articulis, & indigeſtos eſſe non ſinit.* Sed magis vexabilis eſt ipſo morbo. At rationes ejus, quæ optimæ ſunt, laudo. Cùm verò elleboriſmi fortè ſeveritatem vituperat, illa ejus ſeculi infœlicitas fuit, quippè veteribus emetica mitiora adhuc incognita fuerunt. At nobis ex vino emetico inſigne remedium ad omnes ferè nervorum affectus inventum eſt, utpote tutiſſimum, & quod, certè extra paroxyſmum podagricum, omnibus ætatibus ac viribus accommodari poteſt: quod de Ellebori radicibus, aliiſque herbaceis emeticis vix dici poſſe vereor.

Porrò ad præcautionem ulteriùs proceſſerunt veteres Medici, authore Aureliano; Multi Medicinæ Scriptores, *Purgativis* & acrioribus uti ſolent *Clyſteribus*, & *Urinalibus.* Sed oportet *cavere* Stomachi vexationem,

item

Item veſicam provocare. Tradit enim neceſſario univerſo corpori vexationem per ſibi cognatam nervorum qualitatem. Quid autem fieri poteſt hujuſmodi medicamentis, me latet; illud tantùm mihi ſemper in votis fuit ut paroxyſmus commodè & tempeſtivè tollatur : id quod fieri poſſe ſine ulla nervorum vexatione centies expertus ſum.

Interim, unica illa aurea regula de abſtinentia mihi certè, neſcio an Podagricis arridet; nempè ut iis, quibus aut integra ſanitas, aut longiora valetudinis bonæ intervalla cordi ſunt, *parva cibatio* ſummæ curæ ſit. Atq; hoc omnibus hominibus, quocunq; ſtatu & conditione ſint, cùm ipſius quoque exercitii loco eſſe poteſt, etiam pedibus ex toto captis.

Qui tamen pleniùs veſcantur, illos cathartica appropriata, aut emetica (qualia ſupra comprehenſa ſunt) interdum ſumere, neceſſe eſt.

FINIS.